

Obrana

apríl 2006

S profesionálnou armádou

Príjemne strávili deň všetci, ktorí v prvú marcovú sobotu navštívili Majstrovstvá Európy v psích zápahoch v oravskom Zuberici. V atraktívnom prostredí čakali na nich nielen preteky stvorných dunčov, ale aj bohatý program pripravený Ministerstvom obrany SR v rámci projektu zameraného na získavanie mladých a perspektívnych uchádzačov o službu v ozbrojených silách. Okrem strelby z airsoftových zbraní, kamuflovania tváří maskovacími farbami, teplovzdušného balóna a rôznych súťaží o atraktívne ceny čakali návštevníkov ďalšie pútavé atrakcie. Boj muža proti mužovi predviedli príslušníci 5. pluku špeciálneho určenia zo Žiliny, vojenská polícia prezentovala techniku, výstroj a v dynamickej ukážke ukázala divákovi, ako možno zadržať zbehov unikajúcich v automobile. Študenti Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši pútavo porozprávali o štúdiu a živote na vojenskej vysokej škole aj o neskoršom uplatnení sa v armáde. Na otázky tých, ktorí sa chceli dozvedieť o možnostiach a podmienkach vstupu do ozbrojených síl viac, ochotne odpovedali pracovníci Rekrutačného strediska Žilina. Azda najatraktívnejšou bola pre milovníkov najlepšieho priateľa človeka ukážka výcviku služobných psov v podaní Výcvikového strediska vojenskej kynológie Hronsek. O príjemnú atmosféru počas celého podujatia sa hudobnou produkciou postarala skupina Lavagance. Záver pestrého programu vo „vojenskej réžii“ patril koncertu populárnej skupiny Vidiek.

Vladislav VAVRINEC
Foto autor a Mário PAŽICKÝ

Vydavateľ:

Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Šéfredaktor:

Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:

Jozef ŽIAK
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

nadporučík Mgr. Vladislav VAVRINEC
tel.: 0960 312 980, 0903 820 854
e-mail: vladislav.vavrinec@mod.gov.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:

PhDr. Michal KRÍŠKO, tel.: 0960 313 054
e-mail: michal.krisko@mod.gov.sk

Fotoeditor:

Michal BURZA, tel.: 0903 824 155
e-mail: michal.burza@mod.gov.sk

Tajomníčka redakcie:

Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:

kpt. Ing. Otkar Hrabák
Lýdia Ševčíková
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:

Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk

Rozširuje:

Podacie stanice MO SR

Tlač:

5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane cvičenie afirmovaného
práporu z Martina na Lešti.

Foto **Miroslav GYÚRÓSI**

Nevýžiadany obrazový materiál
a rukopisy nevraciamy.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93

Z obsahu

Ofenzíva modernizácie

str. 6 – 9

Tiene v hĺbinách

str. 10 – 11

Naši v misii ALTHEA

str. 22 – 27

Zberateľ medailí

str. 39

Editoriál

Nie je to veselé, ale treba to povedať. Pred pár týždňami sa predčasne skončilo kariérne vzdelávanie dvoch nadporučíkov. Prečo? Kvôli alkoholu. Stalo sa to

počas ich pobytu v Národnej akadémii obrany. Jedného vyvolali na dychovú skúšku priamo z posluchárne. Druhý na vyučovanie dokonca ani neprišiel. Nepomohlo mu, že sa snažil zatajiť. Škoda pre nich. Ďalšiu etapu pôsobenia v ozbrojených silách mali aj vďaka výberu na Vyšší dôstojnícky kurz v podstate vo vrecku. Armáda opätovne začala investovať do ich budúcnosti v uniforme pre to, aby mala vzdelaných a spoľahlivých dôstojníkov. Lenže práve tú spoľahlivosť z hľadiska dodržiavania predpisov a morálky nezvládli. Vedenie kurzu aj vedenie Národnej akadémie obrany ich vylúčením z kariérneho vzdelávania, po ktorom nasledovali ďalšie personálne postihy v michalovskom útvare, konalo tak, ako malo. A nie je to len v tom, že veliteľ NAO brigádny generál Mikuláš Regula toleranciou k porušovaniu disciplíny naozaj netrpí. V praxi sa začína prejavovať aj nový prísny výberový kariérny systém a konkurenčné prostredie. Nuž, tie časy, kedy sa vedelo, že niektorí dôstojníci v útvaroch už po desiaty dostávali „slinu“ v rámci zvykovej tolerancie pred desaťročia a „vodkového“ pitného režimu (v značnej miere prineseného sem z východu), sa pominuli. Našťastie.

V tomto čísle OBRANY sa venujeme opäť našim vojakom v zahraničí, cvičeniam doma, histórii, technike, ako aj perspektívam, ktoré načrtáva náčelník generálneho štábu generálporučík Ľubomír Bulík. V servisných rubrikách sa snažíme odpovedať na otázky, ktoré dostávajúme aj od vás, čitateľov. Veľmi nás teší a motivuje, že vaše názory na od nového roka inovovanú tvár OBRANY a jej obsah sú v drvivej väčšine pozitívne. Za akýkoľvek názor, ale aj príspevok a tip na článok vám budeme naďalej vďační.

Najväčšie tohtoročné cvičenie

V polovici marca sa uskutočnilo vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť jediné tohtoročné práporné taktické cvičenie s bojovou strelbou. Martinský prápor okamžitej reakcie, posilnený o ďalšie podporné jednotky, plnil úlohy podľa scenára cvičenia: Prápor v oblasti nasadenia mimo územia Slovenska. Teda precvičoval situáciu, v akej sa už po roku 2008 môže skutočne ocitnúť...

Jednu časť cvičenia sledoval aj minister obrany SR Martin Fedor a náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Ľubomír Bulík. S nimi aj zástupcovia generálneho štábu, veliteľstiev pozemných síl aj síl výcviku a podpory.

VÝKLADNÁ SKRIŇA

Martin Fedor po zhladnutí niekoľkých epizód cvičenia a návšteve jednotlivých pracovísk, na ktorých sa okrem iného oboznámil s vedením obranného boja, bojovými strelbami, veliteľským stanovišťom práporu, ale aj výstrojom, výzbrojou príslušníkov práporu vyhlásil: „Martinský prápor okamžitej reakcie ako náš najstarší profesionálny útvar bol vždy výkladnou skriňou našich ozbrojených síl. Potvrdil to aj úspešným zvládnutím procesu afirmácie ako prvý náš útvar. Pre Slovensko a naše plné praktické začlenenie do činnosti aliancie je veľmi dôležité, aby sme mali útvary kompatibilné s ostatnými armádami NATO. Aj toto cvičenie potvrdilo dobrú pri-

pravenosť cvičiacich jednotiek. Som rád, že pri výcviku používajú aj nové technológie. Napríklad laserový taktický simulátor SIMLAS, ktorý zvyšuje efektivitu a kvalitu výcviku.“

Generálporučík Ľubomír Bulík vyjadril presvedčenie, že skúsenosti, ktoré v afirmačnom procese získal martinský Prápor okamžitej reakcie sa po jeho zhodnotení čo najlepšie využijú aj v ďalších útvaroch. V prvom rade v nitrianskom mechanizovanom prápore, ktorý čaká afirmácia ako v poradí druhý útvar našich ozbrojených síl.

„Je bezpodmienečne potrebné, aby sa v Nitre poučili z niektorých nedostatkov a naopak využili všetko to, čo sa martinskému práporu podarilo. Musíme a budeme ďalej pokračovať aj vo vybavovaní a vystrojovaní týchto útvarov všetkým, čo budú potrebovať pre úspešné splnenie úloh.“

ŠÉFOVIA REZORTU NERUŠILI

Veliteľ pozemných síl generálmajor Milan Maxim skonštatoval, že je to vlastne vyvrcholenie výcviku Práporu okamžitej reakcie po završení afirmácie a zároveň prvý i posledný cvičenie takéhoto rozsahu v tomto roku.

„Mojím cieľom bolo, aby ani účasť najvyšších predstaviteľov rezortu nijako významne neovplyvnila chod cvičenia. Ukážky sa prispôbovali normálnemu chodu výcviku a nie naopak, ako tomu bolo ešte nedávno. Prápor bol pre plnenie úloh posilnený o niektoré ďalšie prvky a prostriedky. Ako jediný v ozbrojených silách má k dispozícii poľné mobilné

pracovisko prvej lekárskej pomoci, pancierové terénne zdravotnícke vozidlo TATRAPAN, ASTRU na sledovanie vzdušných cieľov, ale aj 98 mm ťahaný minomet v rote palebnej podpory či spojovací uzol MSU-V1 vo veliteľskej čate roty podpory velenia. Pre budúce plnenie úloh práporu v Silách rýchlej reakcie (NRF) bude potrebné dovzbaviť jeho príslušníkov a doplniť niektorú techniku, ktorá dnes ešte chýba. Napríklad ťahače či určité špeciálne vozidlá.“

Martinčania ukázali neďaleko pozorovateľne Dolné Dlhé Diely boj krycích síl s nepriateľom a ich následné stiahnutie s využitím dymového krytia, manéver minometnej a protitankovej čaty i ničenie nepriateľa z palebných postavení. Pre prápor bolo hlavnou úlohou podľa jeho veliteľa podplukovníka Martina Stoklasu, aby veliteľstvo a štáb obstáli v plánovaní a riadení stabilizačnej operácie a konflikte vysokej intenzity. Všetky tieto úlohy plnili príslušníci práporu v priebehu taktického cvičenia s bojovou strelbou.

„STARÍ“ NESKLAMALI

„Spokojný som najmä s nasadením starších príslušníkov, ktorí v rozhodujúcich chvíľach podržali svoje jednotky. Horšie je to už s kvalitou nových profesionálnych vojakov, ktorí k nám prišli v posledných mesiacoch. Nedá mi, aby som nepovedal, že po absolvovaní základnej a odbornej výcvikovej školy k nám prichádzajú nedostatočne pripravení a niekedy aj s dosť čudnými a skreslenými predstavami o svojom

pôsobení v ozbrojených silách. Bude sa treba pozrieť na ich prípravu v týchto školiacich inštitúciách. Aby cvičili to, čo budú vo svojom reálnom vojenskom živote naozaj potrebovať. Teda nielen populárne prvky, ako je boj v budove či zastavanom priestore, a potom prídu nedostatočne vycvičení a pripravení na vedenie obrannej a útočnej činnosti. To sa ocitáme niekde, kde sme boli pred pár rokmi pri formovaní práporu," s výčitkou v hlase poznamenáva podplukovník Stoklasa.

A čo priniesla práporu afirmácia? Jeho veliteľ hovorí, že si ju predstavovali ako určitý bod zlomu, keď budú jasne formulované požiadavky na nich, na velenie, ale aj na vybavenosť práporu.

„Uvedomili sme si, akým smerom sa má uberať výcvik

a činnosť nielen velenia a štábu, ale celého práporu v prípade možného nasadenia. Dnes po ukončení afirmácie sme zasa o krok bližšie k tomu, aby sme boli o nejaký čas reálne nasadení. Aby sme ale obstáli so ctou, musíme uviesť do každodenného života niekoľko krokov a opatrení," zdôrazňuje veliteľ práporu.

AFIRMÁCIA JE LEN PRVÝM KROKOM

Podľa neho treba viesť a organizovať výcvik čo najreálnejšie, najviac sa približujúci súčasným trendom. Stále v prapóre zápasia, že nie sú spracované štandardné operačné postupy pre prápor. Aby každý príslušník práporu vedel, kde je jeho miesto a čo má robiť v bojovej činnosti. Teda aj telocvikár, psychológ, duchovný, dôstojník pre styk s verejnosťou

či veliaci poddôstojníci. Decembrové cvičenie v Nemecku ukázalo, že afirmálny proces je len prvým krokom, po ňom nasleduje certifikácia útvaru.

„Bola to pre nás obrovská skúsenosť. Nezažil som ju počas celej mojej doterajšej vojenskej kariéry. Aj napriek tomu, že sa využívali simulačné technológie. Cvičenie mi otvorilo oči aj v tom, že pokiaľ sa naďalej nebudeme zdokonaľovať v jazykovej príprave, najmä v operačnej terminológii, v uskutočňovaní celého rozhodovacieho procesu v angličtine, v precvičovaní rádiokomunikácie v tomto jazyku, budeme mať v budúcnosti problémy. Už spomínané štandardné operačné postupy sme si viac menej vytvárali sami. Ale keď sa tento krok nezjednotí v celých ozbrojených silách, hrozí, že budeme mať čo prápor, to iné postupy," varuje podplukovník Stoklasa.

Naopak veľmi oceňuje pomoc, ktorú im poskytli pracovníci CUBIC - tímu i centra JSOC v Liptovskom Mikuláši. V celom procese sa veľmi osvedčili veliaci poddôstojníci. V Martine s ich obsadzovaním do funkcií začali medzi prvými v ozbrojených silách. Vydali sa po nevyšliapanych cestičkách, ktoré mali rôzne zákruty. Znova našli pomocnú ruku v CUBIC - tíme, ale aj na niektorých iných miestach.

PRÍNOS VELIACICH PODDÔSTOJNÍKOV

Podplukovník Martin Stoklasa si dnes nevie vynachváliť prácu svojej veliacej poddôstojníčky štábnej nadrotmajsterky Ľubice Vojtovej. Vidieť a hlavne cítiť jej vplyv, prehľad a dokonalú informovanosť o situácii v jednotkách bolo aj počas cvičenia na Lešti. Matka dvoch synov, ktorá v novembri minulého roka úspešne absolvovala vo Vyškove kurz pre vrchných praporčíkov, poznamenala, že by sa jej to nepodarilo bez takých pomocníkov, ako sú veliaci poddôstojníci tretej a druhej mechanizovanej roty nadrotmajter Štefan Judák a rotmajster Ľubomír Žila či veliaci poddôstojník prieskumnej čaty rotný Marek Kakalej. Ale najmä bez pochopenia a podpory veliteľa práporu a po čase i ďalších veliteľov jednotiek.

Riadiaci cvičenia, veliteľ ľahkej brigády brigádný generál Stanislav Petrenec pripomenul, že cvičenie malo niekoľko zvláštností. Po prvý raz sa do neho zapojili aj príslušníci nedávno vzniknutého útvaru ISTAR z Michaloviec, ktorí svojimi prostriedkami rušili rádiové spojenie a sťažovali tak Martinčanom podmienky. Tí navyše plnili úlohy v čase, keď vzdušné sily uskutočnili v priestore bojovú strelbu.

HODNOTENIE VELITEĽA BRIGÁDY

„Toto cvičenie bolo logickým pokračovaním afirmačného procesu. Chceli sme si v jeho priebehu otestovať v reálnom polnom výcviku skúsenosti, ktoré martinický štáb získal v afirmácii. Prápor bol doplnený o takmer 90 vojakov z iných súčastí ľahkej brigády. Ženijná i logistická čata zvýšili schopnosti práporu operovať samostatne. Napriek tomu, že prápor úlohy cvičenia splnil, budeme musieť v budúcnosti riešiť niektoré veci. Okrem iného aj osobnú výstroj a vybavenie vojakov na výcvik v zimných podmienkach, prípravu zbraní a techniky na činnosť v takýchto podmienkach, ale najmä postupné začlenenie nových profesionálov, ktorí prišli k práporu v poslednom období z výcvikových škôl. Musím otvorene priznať, že práve oni často znižovali dobré hodnotenie a prácu pôvodného tímu práporu," hodnotí veliteľ brigády.

Keďže po Martinčanoch čaká afirmácia ďalší útvar ľahkej brigády - nitriansky Mechanizovaný prápor - jej veliteľ vie, že bude potrebné v rámci celej brigády zintenzívniť odbornú i jazykovú prípravu, zoznámiť sa s plánovacími postupmi a zvládnuť ich v angličtine. To sú podľa generála Petrenca dlhodobé úlohy pre celú brigádu, najmä jej štáby a veliteľstvá na všetkých úrovniach.

Jozef ŽIAK

Foto autor, Miroslav GYŮRŐSI a Milan VANGA

Náčelník Generálneho štábu OS SR genpor. Ľubomír Bulík:

Päť priorít modernizácie

Na začiatku roka 2006 sme na historickej križovatke v transformácii a modernizácii ozbrojených síl. Počínajúc januárom 2006 za sebou zanechávame staré zdedené štruktúry spojené s ozbrojenými silami minulosti, zameranými len na teritoriálnu obranu, z veľkej miery založenými na povinnej základnej vojenskej službe, so zastaranou technikou a tzv. cyklickým výcvikom orientovaným na vojakov povinnej služby, a vstupujeme do novej éry, v ktorej budú naše ozbrojené sily zložené z dobrovoľných profesionálnych vojakov a civilných zamestnancov.

Nové profesionálne sily predstavujú mnohé nové výzvy a príležitosti. Z môjho pohľadu medzi najvýznamnejšími výzvami a príležitosťami v novom profesionálnom prostredí, po stabilizácii personálu, ktoré sú pred ozbrojenými silami, v budúcich desiatich rokoch bude potrebné zabezpečiť, aby naše ozbrojené sily mali kvalitné moderné vybavenie, materiál, zbraňové systémy a inú potrebnú technológiu. Modernizačné úsilie v tejto oblasti sa musí zamerať nielen na našu schopnosť byť interoperabilní s partnermi v NATO a EÚ, aby sme boli schopní splniť naše externé vojenské záväzky, ale tiež na tie požiadavky, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie našich

národných/vnútrotných vojenských poslání týkajúcich sa bezpečnosti a obrany záujmov Slovenskej republiky.

Lepšie pochopiť tento proces pomôže „Top 5“ modernizačných iniciatív potrebných pre transformáciu ozbrojených síl. Od ich závislosti na aktuálnych zdedených systémoch smerom k zabezpečeniu moderných a technologicky vyspelých zbraňových systémov, vybavenia a systémov udržiavania, ktoré naše budúce ozbrojené sily budú potrebovať. „Top 5“ modernizačných programov pre OS SR je zoradených podľa priorít, aby sa zdôraznila dôležitosť, ktorú dávam každému z týchto kľúčových a nevyhnutných transformačných modernizačných programov:

- 1. JEDNOTLIVEC** – obstaranie moderných podporných systémov
- 2. VÝCVIK** – tvorba moderných výcvikových zariadení
- 3. UDRŽIAVANIE** – vytváranie spôsobilosti všestranného zabezpečenia nasadzovaných a nasadených síl a prostriedkov OS SR
- 4. TECHNOLÓGIE** – perspektívne technológie a technika
- 5. DOPRAVA** – nadobudnutie leteckej operačnej dopravy a prepravy.

Týchto „Top 5“ modernizačných programov by malo zaručiť vytvorenie a dosiahnutie moderných, rýchlo reagujúcich a mobilných vojenských síl, ktoré budú schopné splniť tak vnútorné úlohy štátu, ako aj medzinárodné záväzky v rámci NATO, EÚ a iné.

Z uvedeného je tiež zjrejmé, že prioritou je a stále bude starostlivosť o našich vojakov!

PRIORITA 1 JEDNOTLIVEC

OBSTARANIE MODERNÝCH PODPORNÝCH SYSTÉMOV
(nepriestrelné a bojové vesty, optika pre nočné videnie, globálny polohový systém GPS, goretexové vybavenie atď.)

Moderné podporné systémy jednotlivca v maximálnej možnej miere podporujú úspešnosť vojaka v akejkoľvek asymetrickej bojovej priestore a zároveň zvyšujú šance na jeho prežitie. V tomto zmysle musí každý vojak v prvom rade mať vyspelé osobné ochranné systémy, aby sa chránil pred nástrahami moderného bojiska. Musíme obstaráť novú generáciu nepriestrelných viest, ktoré budú navrhnuté tak, aby poskytovali zvýšenú ochranu a pohodlie vojakovi v porovnaní so staršími modelmi. Tieto systémy budú schopné zastaviť alebo spomaliť guľky a črepiny a redukovať počet a vážnosť rán.

Návrhy systémov svetovej triedy zahŕňajú také modely, ako napr. interceptorová nepriestrelná vesta (Interceptor Body Armor - IBA). Tento systém vyhovuje najnovším trendom v rámci osobnej ochrany nepriestrelnými vestami. IBA je modulárna nepriestrelná vesta proti mnohým hrozbám, ktorá je zložená z ergonomicky navrhnutého predného dielu a zadných platničiek a vonkajšej taktickej vesty (VTV) a je kompatibilná s modulárnym ľahkým vybavením na nosenie nákladov (Modular Lightweight Load-Carrying Equipment). VTV chráni pred triestivými výbušninami a guľkami 9mm kalibru. Ochranné vkladacie platničky proti malým zbraňam (Small Arms Protective Insert - SAPI) môžu odolaf viacsobným zásahom malých zbraní. Pripojiteľné chrániče na krk a slabiny poskytujú zvýšenú ochranu a úchytné očka na prednej časti vesty umožňujú vojakom pripevniť si veci potrebné na splnenie poslania. Nový pripojiteľný deltový prídavný chránič (Deltoid Auxiliary Protector - DAP) pokrýva ramená/plecia a a pazuchy/podpažné oblasti. DAP poskytuje tú istú úroveň ochrany ako VTV a pozostáva z dvoch chráničov zvrchu a zospodu ramena.

Vonkajšia taktická vesta je z kevlarovej tkaniny, ktorá je veľmi jemná a zastaví strelu 9 mm kalibru. Tkanina na prednej a zadnej časti vesty umožňuje pripevniť také vybavenie, ako sú granáty, vysielacky a pištole. SAPI sú vyrobené z keramického karbidu bórneho so zadnou vrstvou zo „spectra“ štítkov, čo je extrémne tvrdý materiál. Zastavuje, drví a zachytáva všetky črepiny až do kalibru 7,62 mm s rýchlosťou pri ústí 2,750 stôp za sekundu. Je tvrdšia ako kevlar. IBA váži o 35 percent menej ako nepriestrelné vesty staršieho typu, poskytuje značne zdokonalenú mobilitu a spôsobuje nižšiu fyzickú záťaž a únavu danému vojakovi.

Náš vojak navyše k ochranným systémom jednotlivca potrebuje moderné prístroje zisťovania cieľov a nočného videnia, najmä počas období zníženej viditeľnosti a nočných

operácií. Aby naši vojaci na zemi alebo vo vzduchu mohli „ovládnúť noc“, musíme im poskytnúť moderné technológie, ktoré zvyšujú účinnosť zbraňových systémov jednotlivca a obsluhovaných posádkou a ktoré poskytujú zlepšený prehľad o situácii. Toto je možné dosiahnuť pomocou troch základných technológií: zosilnenie optického obrazu, infračervených laserov. Príklady týchto technológií zahŕňajú:

- **Prostriedky na zosilnenie optického obrazu**, ktoré zabezpečia našim vojakom a letcom zlepšené nočné videnie a lepší prehľad o situácii. Letecké prostriedky umožňujú letecké operácie pri veľmi slabých svetelných

podmienkach prostredia a umožňujú zamerať von z lietadla pre zabezpečenia zvýšenej bezpečnosti.

- **Optika pre zvýšené nočné videnie**, ktorá zabezpečí spojenie obrazu skombinovaním obrazov zo zosilňovača optického obrazu a IR senzorov do jedného obrazu.
- **Chladené a nechladené termálne senzory**, ktoré poskytujú našim vojakom spôsobilosť pozorovania a palebnej kontroly pre zbrane jednotlivca alebo obsluhované posádkou počas znížených podmienok viditeľnosti na bojisku, čím sa umožňuje presná detekcia,

MBITR

CDA

MIKROĽAHKÉ EPLRS

získovanie a zničenie cieľov v akýchkoľvek podmienkach na bojisku.

- **Infračervená a laserová technológia**, ktorá umožňuje vojakom presne použiť zbrane jednotlivca a obsluhované posádkou počas nočných stretov. Táto technológia poskytuje určenie vzdialenosti cieľa pomocou lasera a tiež spôsobilosť laserového označenia.

Schopnosť efektívne a účinne navigovať a komunikovať v akomkoľvek počasí a teréne by mali umožniť presné, ľahké, zdokonalené GPS a zdokonalené komunikačné systémy jednotlivca a obsluhované posádkou. V niektorých armádach sa na tieto účely používajú napr.:

- **Mikroľahký zdokonalený hlásiaci systém** na určenie pozície (Micro-light enhanced location reporting system - EPLRS), ktorý má dve konfigurácie, jednu pre veliteľa družstva/tímu a jednu pre veliteľa čaty. Konfigurácia veliteľa družstva/tímu pozostáva z mikroľahkých rádii EPLRS, ktoré sú vložené v taktickej veste na nosenie nákladov (obsluha hands-free). Konfigurácia veliteľa čaty zahŕňa mikroľahké EPLRS, plus prístroj CDA (commander's digital assistant – digitálny pomocník veliteľa), ktorý poskytuje taktický prehľad a spôsobilosť komunikácie až smerom k úrovni taktických malých jednotiek.

- **Multifrekvenčné inter-intra tímové rádio** (Multi-band inter/intra team radio - MBITR), ktoré poskytuje hlasovú a dátovú komunikáciu medzi alebo v rámci tímu prostredníctvom prístroja uchopiteľného do ruky, modernizovateľného, je založené na softvéri a je veľmi ľahké. MBITR rádio by malo poskytovať interoperabilitu s existujúcimi staršími systémami a komerčnými rádiami, pričom bude zabezpečovať možnosť budúcich operácií s ďalšou generáciou komunikačného vybavenia.

Hoci je veľa ďalších systémov a prvkov, ktoré vytvárajú kompletný podporný systém jednotlivca (vrátane rôznych poľných uniforiem do konvenčného aj nekonvenčného [RCHB] prostredia; podporného poľného vybavenia; špecializovaných zbraní jednotlivca a posádky; iného nevyhnutného vybavenia), mojím zámerom pre tento článok nie je vymenovať kompletný zoznam. Skôr chcem načrtnúť smerovanie do technologických oblastí, ktoré považujem za najdôležitejšie pre zvyšovanie schopnosti našich vojakov presúvať sa, komunikovať a prežiť na bojisku dneška a v budúcnosti.

PRIORITA 2 VÝCVIK

TVORBA MODERNÝCH VÝCVIKOVÝCH ZARIADENÍ
(bojové výcvikové centrá, simulácie, strelnice atď.)

Druhou prioritou v oblasti modernizačných činností je tvorba a zlepšovanie našich výcvikových zariadení, vybavenia a spôsobilostí. Naša prebiehajúca analýza ukázala priamu koreláciu medzi realistickým, náročným výcvikom a úspechom na modernom bojisku. Aby OS SR mohli úspešne plniť medzinárodné záväzky, musia byť pripravené v relatívne krátkom čase po ich aktivácii vykonávať širokú škálu vojenských operácií ako člen technologicky vyspelej aliance. Ako plnohodnotný člen NATO musíme nielen modernizovať naše bojové vybavenie, ale aj zlepšovať metódy, ktoré používame na výcvik na použitie a integrovanie tohto vybavenia na modernom bojisku. Naša postupne sa formujúca taktická doktrína zdôrazňuje nové koncepcie, ktoré kombinujú nadriadenosť informácií s rýchlym manévrovaním, aby sa aplikovala úplná bojová sila v predurčených rozhodujúcich

Presun z Lešte do iných oblastí:

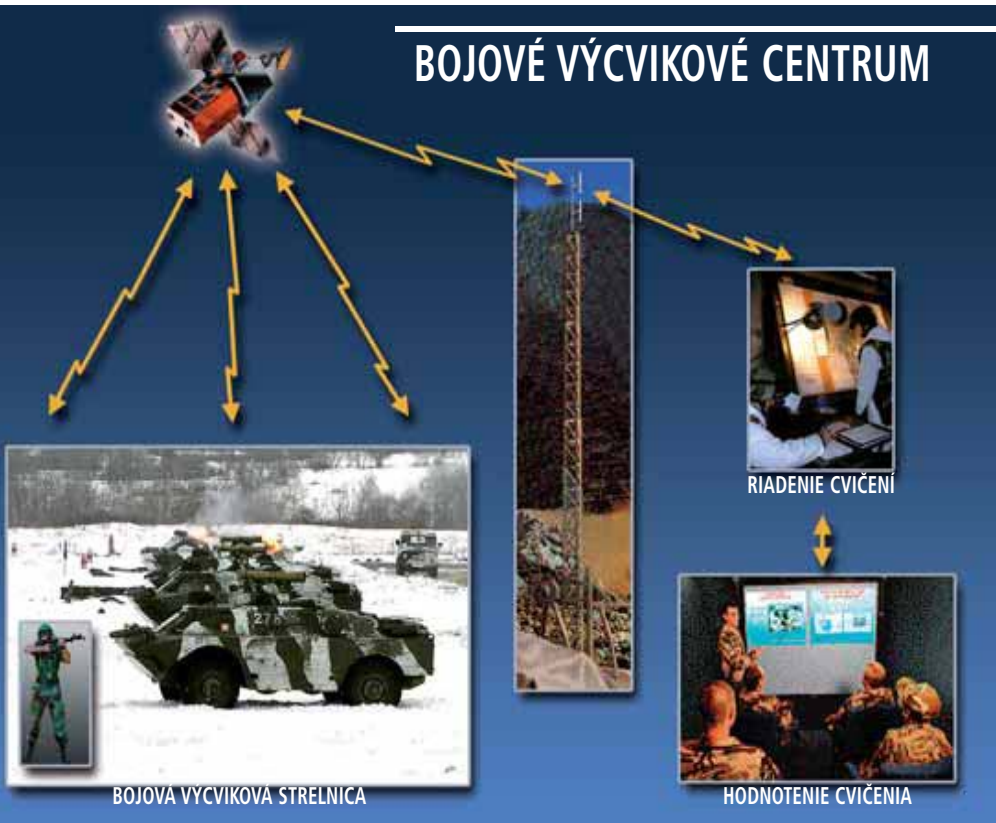
- výcvik malých jednotiek
- školy
- výcvik posádok

Valaškovce
(Kamehica)

VVP T. Vrch

Lešť

BOJOVÉ VÝCVIKOVÉ CENTRUM

fázach v priestore operácie. Aby sme sa naučili čo najlepšie aplikovať novú doktrínu a efektívne používať našu ďalšiu generáciu bojového vybavenia, musí sa náš výcvik stať intenzívnejší a tak verne, ako je to len možné, kopírovať podmienky, ktoré sú pravdepodobné pre dnešné a budúce bojiisko. Na splnenie tohto cieľa bude potrebné:

- ➔ Zásadne zdokonaľiť našu výcvikovú základňu
- ➔ Modernizovať tie prídavné výcvikové zariadenia, ktorými sa bude podporovať realistický a náročný výcvik jednotiek
- ➔ Použiť existujúce moderné výcvikové technológie v rámci celého spektra živých, virtuálnych a konštruktívnych výcvikových domén a tak zvýšiť výcvikové skúsenosti.

Nedostatok výcvikového priestoru pre bojový výcvik je jednou z veľkých prekážok, s ktorou sa v našom výcvikovom programe stretávame. Preto je zásadne zdokonalenie našich výcvikových zariadení také dôležité. V súčasnosti je príliš veľká závislosť len na výcvikovom priestore LEŠŤ, kde sa dá v súčasnosti len v obmedzenej miere realizovať reálny bojový výcvik na úrovni práporu. Táto závislosť na jedinom výcvikovom priestore vážne obmedzuje počet výcvikového času, ktorý jednotlivé jednotky majú k dispozícii a uberať z predurčenia Lešte ako Bojového výcvikového centra (BVC).

Nový výcvikový program ozbrojených síl má zabezpečiť, aby všetky jednotky vykonávali cieľavedomý výcvik aspoň 32 týždňov v roku. Na splnenie tohto cieľa sme nedávno dokončili štúdiu Koncepcie rozvoja výcvikových zariadení, navrhnutú tak, aby sa prostredníctvom modernizácie rozšírili výcvikové základne na Tureckom Vrchu a vo Valaškovciach. Zámerom tohto programu je zredukovať tlak na plánovanie činnosti na Lešti tým, že budú k dispozícii alternatívne lokality na výcvik malých jednotiek a zamedziť tomu, aby vojaci poznali len jeden terén. Tento plán vyžaduje zaviazanie zdrojov na modernizáciu infraštruktúry a zariadení v týchto dvoch výcvikových zariadeniach na individuálny výcvik a výcvik malých jednotiek (úroveň roty a nižšie). Modernizačný plán pre tieto alternatívne výcvikové priestory zahŕňa:

- ➔ Modernizáciu existujúcej infraštruktúry na podporu rotácie jednotiek v týchto priestoroch
- ➔ Vybudovanie moderných strelníc pre jednotlivcov a posádky

- ➔ Zavedenie bojového výcviku (komplexnosť, manéver), ktorý prídá individuálnemu výcviku a výcviku malých jednotiek na realnosti
- ➔ Rozšírenie možnosti realizovať v týchto výcvikových priestoroch bojový výcvik jednotiek do úrovni roty.

Napriek uvedenému, centrom našej pozornosti je vybudovanie Bojového výcvikového centra vo vojenskom výcvikovom priestore na Lešti. Plánujeme, že toto centrum bude dobudované a funkčné začiatkom roku 2007. Jeho názov vyjadruje komplexnosť (od bojových jednotiek, cez bojové zabezpečenie až po bojovú podporu), dominujúcu orientáciu na manéver (pohyb, palba, ...) vrátane terénu, ktorý sa bude približovať pravdepodobnému možnému bojiisku. Za účelom zrealizovania výcviku a pružnej reakcii veliteľov a jednotiek na taktickú situáciu sa bude využívať tzv. výučbový laserový simulátor. Ide o systém podobný tomu, ktorý využíva prápor okamžitej reakcie Martin (SIMLAS), ale zdokonalený na jeho komplexné využitie od sledovania pohybu vojaka a jednotky na bojiisku až po signalizáciu, registráciu a vyhodnocovanie zásahov.

Hoci BVC na Lešti ponúkne zariadenia pre hodnotenie

strelieb z ručných a lafetovaných zbraní na najmodernejších strelniciach, centrom zariadenia bude komplex bojovej výcvikovej strelnice. Tento komplex má ponúkať realistický a náročný bojový výcvik sila proti sile pre roty a práporné zoskupenia, ktoré sú vyvedené na Lešť na 3-týždňové rotácie. Cvičiacia jednotka, ako aj opozičná sila budú vykonávať cvičenia voľnej hry (free-play exercises), vybavené systémami založenými na laseroch, aby nasimulovali výsledky takéhoto živého stretu. Výsledok takýchto živých stretov bude prenášaný v reálnočasových údajoch do riadiaceho centra cvičenia, kde sa bude monitorovať postup cvičenia, na základe ktorého sa bude hodnotiť taktika a technika manévrujúcej jednotky. Tieto výsledky budú periodicky hlásené cvičiacim jednotkám vo formáte „After Action Review“ (AAR) – hodnotenie po vykonaní, v ktorom budú ohodnotené taktické silné a slabé stránky jednotky. Takáto objektívna a včasná spätná väzba poskytuje najväčšiu výcvikovú hodnotu pre skúsenosť v BVC. Tieto hodnotenia po vykonaní budú tiež sprístupnené jednotkám tak, aby ich mohli použiť pre plánovanie a výkon budúceho výcviku jednotky na domácej základni a budú v ňom konkrétne slabé stránky výcviku, ktoré sa objavili počas ich rotácie na BVC.

Aby sa viac rozšíril rozsah výcvikových skúseností na BVC, súčasné plány vyžadujú vytvorenie rozhrania medzi existujúcim systémom konštruktívnej simulácie na Lešti a bojovým výcvikom do konca roka 2007. Toto rozhranie umožní, aby bol výcvik rozšírený na úroveň brigády, s veliteľstvom brigády cvičiacim v centre konštruktívnej simulácie, spojeným spoločným operačným obrazom k jednému z práporov manévrujúcich v rámci bojovej výcvikovej strelnice. Iné podriadené jednotky brigády môžu byť tiež spojené do konštruktívnej časti takéhoto cvičenia zo Simulačného centra v Liptovskom Mikuláši. Takto štáb brigády môže realisticky cvičiť všetky úlohy nevyhnutné pre splnenie poslania.

Konečným modernizačným projektom pre BVC je vybudovanie cvičiska v zastavanom priestore na Lešti. Súčasný plán vyžadujú rekonštrukciu zariadenia s 20-imi budovami na Oremovom Laze na Lešti, počínajúc rokom 2006, aby sa poskytlo prostredie na výcvik v zastavanom priestore pre jednotky až do veľkosti práporu. Toto výcvikové zariadenie bude postupne vylepšované do roku 2010 a stane sa replikou zastavaného bojiiska, ktoré bude pravdepodobne dominovať bojovým operáciám v blízkej budúcnosti.

Ing. Lubomír BULÍK, CSc.

autor je náčelníkom Generálneho štábu OS SR

Foto Milan VANGA, Michal BURZA a archív GŠ OS

(dokončenie v budúcom čísle)

TIENE V HLBINÁCH

Ortuť teplomeru ukazuje tesne nad bodom mrazu. Voda vo Váhu je kalná a iba o dva stupne teplejšia ako vzduch. Viditeľnosť pod hladinou - takzvaná „lakťovka“. Muži v čiernom vstupujú do koryta rieky, posledné úpravy výstroja, nasleduje ponor. Skutočnosť, že pod hladinou predsa len „niečo je“, prezrádzajú iba bublinky stúpajúce na jej povrch...

Takéto podmienky sú pri výcviku vojenských potápačov štandardné. Svoje o tom vedia všetci, ktorí na prelome mesiacov február a marec absolvovali výcvikový kurz potápača - špecialistu tretieho stupňa.

„Kurz sa skladá z troch častí,“ uviedol nás do problematiky veliteľ potápačsko-prieskumného družstva zo Ženíjného práporu Sereď, čatár Michal Ščepko. „Prvá, teoretická, je zameraná na zdokonalenie sa v základných technikách potápania sa, ovládania výstroja, na orientáciu a navigáciu pod hladinou, vyhľadávanie a podobne. V nasledujúcich dvoch fázach - praktickej činnosti v bazéne a vo voľnej vode - sa potápači učia už špeciálnym technikám. Sem

patrí napríklad potápanie v uzavretých priestoroch, pod ľadom, práca s navijakom, prieskum objektov na vodnej hladine, prieskum objektov obsadených nepriateľom, vyhľadávanie munície a nástražných systémov, taktika tímu, ale aj záchrana kolegu či sebazáchrana,“ dodal veliteľ kurzu a skúšobný komisár ženíjného vojska v oblasti potápačsko - prieskumnej jednotky v jednej osobe, čatár Ščepko. Vo výcviku je neobľomný, kurzom neprejde nik, kto stopercentne nezvládne všetky tri časti.

BYŤ ODBORNÍK NESTAČÍ

„Vojenský potápač musí bezchybne zvládnuť nielen teoretickú, ale aj praktickú časť svojej profesie. Je preto dôležité, aby bol veľmi dobre pripravený fyzicky aj psychicky,“ vysvetlil nám M. Ščepko, ktorý s potápaním začal ako jedenástorčný!

Preskúšanie z fyzickej zdatnosti žabích mužov pozostáva napríklad z previerky v bazéne - plávania na čas: osemsto metrov pod dvadsaťtri minút (bez plutiev, iba s okuliarmi), ďalej z 5 - 7 minútového takzvaného „šliapania vody“ so záťažou v rukách

(zasvätení veľmi dobre vedia, že to nie je zďaleka také ľahké a jednoduché, ako sa na prvý pohľad zdá). Jednou z ďalších disciplín preskúšania je aj plávanie pod vodou na jediný nádyh. Vojak pritom musí nájsť na dne okuliare a dýchaciu trubicu, obuť si plutvy a doplávať k vzdialenej kontrole.

Psychická odolnosť a sebadisciplína patrí medzi najdôležitejšie vlastnosti každého, kto chce objavovať krásy sveta skrytého pod hladinou. Vodné prostredie je totiž diametrálne odlišné od toho „suchozemského“. Veď napríklad také obyčajné dýchanie, aké si na brehu takmer ani neuvedomujete, má pod vodou presne definované pravidlá a zákonitosti. Väčšina potápačských jednotiek v praxi pracuje v malých skupinách. V prípadoch, kedy má jeden člen tímu problémy (spôsobené napríklad jeho vlastnou nedôslednosťou pri príprave pred ponorením sa, alebo nezvládnutím krízovej situácie), môže ohroziť nielen seba, ale aj všetkých okolo. A to potom v hĺbke, prúde alebo pod ľadom ide skutočne o život.

CESTA ZA SNOM

„Potápač musí byť taký, aby sám vedel riešiť vzniknutú situáciu. Je odkázaný sám na seba,“ objasnil nám desiatnik Mário Polák, dvadsaťšesťročný Trnavčan, starší potápač druhej odminovacej rotý sereďských ženistov.

„Výcvik mi dal veľa. Vďaka nemu som vyriešil dva veľké problémy. Prvým bolo vyvažovanie vo vode.

Stále som „lietal“ hore-dolu, niekedy aj v rozpätí troch až štyroch metrov. Druhým problémom boli pocity stresu, ktoré mi prv znepríjemňovali potápanie. Podobný problém som mal nedávno pri vojenskom nočnom ponore. Zlyhala mi baterka a označené miesta som triafal skôr naslepo, podľa intuície. Bol som vtedy v dosť veľkej hĺbke a nevidel som ani na centimeter. Orientácia podľa kompasu bola nemysliteľná. Práve nulová viditeľnosť dokáže vyvolať pocity strachu, ktoré môžu hraničiť aj so stavmi paniky. Vtedy myslíte na to, aby ste do niečoho nenarazili alebo sa do niečoho nezamotali. V takýchto situáciách je najlepšie, ak sa zastavíte, rozdýchate sa, upokojíte tep aj dych, rozumne zhodnotíte aktuálne okolnosti a nájdete optimálne riešenie,” poradil Mário, ktorého k ponáraní priviedol jeho strýko. Spolu sa potápali už v Chorvátsku, Taliansku a Španielsku. Najviac ale Mária láka návšteva Grónska. Už roky si totiž túži splniť svoj dávny sen – potápať sa spolu s veľrybami.

TRI V JEDNOM

Vhodných miest na výcvik v potápaní je na Slovensku niekoľko. Medzi tie najobľúbenejšie patria napríklad Senecké jazerá, Klatovské ramená či Čierna voda. Práve tá si pre svoju extrémnu hĺbku (až 36, 5 metra) získala sympatie veliteľa kurzu.

„Pre výcvik vojenských potápačov ale potrebujeme viac než len peknú destináciu. Naše úlohy v ozbrojených silách sú rozmanité. Pripravujeme sa aj na aktivity súvisiace s rôznymi strategickými objektmi, ako napríklad priehrady, mosty, prístavy. Ideálnym miestom je okolie Šale, kde realizujeme väčšinu kurzov. Podarilo sa mi od riaditeľstva Povodia Váhu získať povolenie pre výcvik na vodných stavbách a získať istú výhodu. Všetky uvedené objekty máme v tejto lokalite takpovediac na jednom mieste. V okruhu približne piatich kilometrov. Ďalším pozitívom je aj to, že sám som rodák zo Šale a mám tu pomerne dosť „odpotápané“. Dobré poznám terén a môžem výcvik zefektívniť,” prezradil Michal Ščepko.

ZIMA, „LAKŤOVKA“ A PUTÁ

Témou výcviku kurzu počas našej návštevy v polovici marca bolo potápanie v prúde, prieskum vodnej prekážky a nočná taktika prieskumnej jednotky. Ako stvorené pre tento námet je práve miesto iba niekoľko kilometrov pod vodnou nádržou Kráľová. Počasie bolo v ten deň presne podľa pokiaľ – ...ani psa by nevyhnal. Sychravý vietor, poletujúce vločky zmrznutého snehu, prúd kalnej a ľadovej vody rieky Váh. Jedným slovom - idyla ako stvorená pre vojenské kúpanie sa!

Rozdiel medzi civilným a vojenským potápaním nám výstižne vysvetlil desiatnik Vladimír Búda, kolega a „pravá ruka“ šéfa kurzu. „Pri civilnom ideš do vody vtedy, kedy sa ti chce - za krásneho počasia, keď slnko praží... No a pri vojenskom potápaní ideš kedykoľvek, takmer za akýchkoľvek podmienok a vždy máš úlohu, ktorú musíš splniť,” objasnil nám s úsmevom tridsaťročný rodák z Hlohovca. „Dnes bolo najťažšie udržať azimut a správne sa zorientovať v kalnej vode. Pri viditeľnosti približne pol metra, ako vravíme pri takzvanej „laktovke“, nebolo vôbec jednoduché sledovať kompas na jednej ruke a tou druhou sa zadržiavať o dno. Ani teplota vody nebola priateľská.

Jej dva stupne vnímame v prúdici vode, ktorá vás obteká, oveľa chladnejšie. Ako vo vetre,” dodal ešte trasúci sa Vlado, ktorý súkromne zbieral skúsenosti z potápania sa aj v takých exotických krajinách ako Thajsko či Malajzia.

Cvičiaci sa okrem iného zdokonalili aj vo vzájomnej spolupráci pod vodou. Z bezpečnostných dôvodov sa spolu vždy potápajú dvojice navzájom spojené takzvaným úvazom. Ide v podstate o dvojmetrové lano, ktoré má každý z páru priviazané o zápästie. Slúži ako na vzájomnú kontrolu, tak aj na komunikáciu podľa vopred dohodnutých signálov.

PATRÍME K ŠPIČKE

Skúsenosti si naši žabí muži vymieňajú aj so svojimi kolegami z iných armád. Úzku spoluprácu udržiujú predovšetkým s belgickými a chorváckymi potápačmi.

„Dovolím si tvrdiť, že čo sa týka úrovne výcviku, patríme medzi najlepších,” zhodnotil čatár Ščepko.

„Avšak počas spoločných zahraničných cvičení narážame na iný problém. Nie sme s nimi predovšetkým technicky kompatibilní! V súčasnosti nám ešte stále chýbajú hlavne uzavreté dýchacie okruhy. Tieto zariadenia sú pre plnohodnotné a kvalitné plnenie úloh potápačov ozbrojených síl nevyhnutné. Tým, že nevypúšťajú vzduchové bubliny, umožňujú maximálne utajený pohyb potápača pod hladinou a umožňujú pracovať s magnetickými mínami či inými agresívnymi náložami,” dodal šéf kurzu.

V súčasnosti stále viac silnie snaha nevyužívať vojenských potápačov iba na rôzne technické a zabezpečovacie práce pod vodou. Do popredia sa dostáva potreba ich využívania predovšetkým ako taktických bojových skupín pre rôzne prieskumné a diverzné aktivity.

Vladislav VAVRINEC

Foto autor a Michal ŠČEPKO

ÚLOHY VOJENSKÝCH POTÁPAČOV:

- ženíjné práce pod vodou
- prieskum vodných prekážok
- prieskum objektov na vodnej hladine
- zneškodňovanie lodí a prieskum lodí proti zamínovaniu
- dozor nad podozrivými objektmi v okolí prístavísk
- vyzdvihovanie a vyhadzovanie potopenej techniky a munície
- vyhľadávanie náloží v prístavoch, na lodiach, mostoch, priehradách
- zachraňovanie členov pozemných taktických tímov
- podporná a krycia strelba pri útoku na nepriateľskú loď
- útok alebo záchranné akcie v prípadoch, kedy je jediný možný prístup iba z vody
- príprava vodnej cesty pre chránenú osobu
- pomoc pri prírodovedných výskumoch
- pomoc pri odstraňovaní ekologických havárií
- pomoc pri operáciách štátnych ozbrojených zložiek, colnej kontrole, pri pátracích akciách pobrežných hliadok

PATRIŤ K ELITE

Stať sa príslušníkom žilinského 5. pluku špeciálneho určenia nie je jednoduché. Šancu niekedy nemajú ani tí najlepší z najlepších...

Piaty pluk špeciálneho určenia, alebo ak chcete, žilinský Pluk Jozefa Gabčíka, vznikol v roku 1993 vyčlenením organizačného jadra z vtedajšej 22. výsadkovej brigády. Tá v súčasnosti pôsobí ako 601. skupina špeciálnych síl Armády Českej republiky z Prostějova. Plne profesionálnym sa stal o 9 rokov neskôr - 1. júla 2002.

Svojím charakterom, zameraním a trvalo dosahovanými výbornými výsledkami sa zaradil medzi elitné útvary Ozbrojených síl SR. Plní úlohy so zvláštnym poslaním za priameho riadenia najvyšších predstaviteľov rezortu - ministra obrany a náčelníka generálneho štábu. Jeho príslušníci sú okrem iného predurčení aj pre rôzne prieskumné, diverzné a zabezpečovacie akcie hlboko v tle protivníka. V súčasnosti im na základe spoločenského a politicko-náboženského vývoja vo svete pribudli úlohy spojené s potrebou prevencie a ochrany pred hrozbou potenciálnych teroristických útokov. Príslušníci tohto útvaru musia mať nielen výborné psychické a fyzické dispozície, ale zároveň musia byť špecialistami v rôznych vojenských odbornostiach. Útvar totiž praktizuje aj také výcviky, ktoré sa v iných jednotkách bežne nerobia. Ide napríklad o výcvik v horolezectve - prekonávaní terénnych prekážok pomocou lezeckého materiálu, zoskoky padákom, presuny a nácviky prežitia vo vysokohorskom teréne, v zime, potápanie a veľa iných. Nevyhnú sa ani nácvikom špeciálnej stratégie boja, ktorá je často previazaná s taktikou špeciálnych policajných zložiek. A nechýba samozrejme ani výcvik zameraný na zhotovovanie a deaktiváciu rôznych pyrotechnických nástrah. Nosiť na rukáve orlicu - znak pluku - je pre troja každého z nich ctou.

ŠANCA PRE ŠPECIALISTOV

Proces výberu do 5. pšu je odlišný ako do iných útvarov a zariadení ozbrojených síl, v ktorých sa uplatňuje spôsob regrutácie. Tento systém totiž potrebám Žilincanov nevyhovuje. Náčelník Generálneho štábu OS SR preto v roku 2005 vydal rozkaz, v ktorom určuje podmienky výberu profesionálnych vojakov do žilinského pluku. Jedným z najdôležitejších bodov tohto rozkazu je predovšetkým podmienka stanovujúca záujemcov o účasť na výbere minimálne dvojročný výkon služby v OS SR. Má potvrdiť dostatočnú motiváciu uchádzača pre službu v armáde.

„Existujú aj výnimky,“ informoval dôstojník pre styk s verejnosťou, nadporučík Mgr. Mário Pažický. „Tie môžeme udeliť napríklad tým záujemcom, ktorí majú isté špeciálne schopnosti a spôsobilosti vhodné pre pôsobenie v našom útvere. Privítame v y š k o l e n ý c h potápačov, skúsených h o r o l e z c o v, zdravotníkov či špecialistov na atypický boj zblízka, ktorí ovládajú najrôznejšie druhy a prvky bojových umení. Veľkú šancu majú napríklad bývalí pracovníci Horskej záchrannej služby a všetci tí, ktorí majú skúsenosti s vysokohorskou turistikou so zameraním na prežitie v extrémnych podmienkach, ako aj s parašutizmom a zoskokmi na rôznych druhoch padákov,“ spresnil npor. Pažický.

VÝBER PO NOVOM

Nedostatok záujemcov o službu v 5. pšu pracovníci personálneho manažmentu nepociťujú. Realizácia výberov vychádza predovšetkým z potrieb pravidelného dopĺňania tabuľkových počtov útvaru a uskutočňovať sa budú raz, maximálne dvakrát do roka. Aj keď by sa mohlo zdať, že šancu uspieť v náročných prijímacích testoch majú hlavne „nabití“ chlapci, nie je tomu tak.

„Cieľom výberu ani zďaleka nie je nájsť tých najlepších. Ide v ňom hlavne o selekciu najvhodnejších adeptov na ďalší výcvik v našom pluku,“ zdôraznil npor. Pažický. Výberový program potrvá osem až štrnásť dní a z väčšej časti bude prebiehať vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť. Presný čas jeho trvania nie je stanovený hlavne preto, aby testované osoby nevedeli, čo a kedy môžu očakávať. Princípom je totiž udržiavanie nepretržitého stavu neistoty, ktorý v kombinácii s nedostatkom spánku, jedla, zvýšenej fyzickej námahy a nutnosti riešenia neočakávaných situácií pod tlakom umožňuje odhalenie takpovediac samotnej podstaty schopností a dispozícií testovaných.

„Ako samotná prax, tak aj skúsenosti špeciálnych jednotiek iných armád poukazujú na skutočnosť, že práve ôsmy deň je tým prelomovým. Vtedy najlepšie zistíme, kde majú účastníci výberu svoje hranice. V spolupráci s odborníkmi z Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku Lešť môžeme nasledovne konkretizovať mieru ich predispozícií, na ktorých môžeme stavať neskorší špeciálny výcvik,“ objasnil npor. Mário Pažický.

CHYBIČKA KRÁSY

Prax ukazuje, že takýto výber personálu je pre útvar špeciálnych síl optimálny. Zodpovedným za obsadzovanie miest kvalitnými a schopnými príslušníkmi ale sťažuje prácu jedna z ďalších podmienok spomínaného rozkazu. Profesionálnemu vojakovi, už slúžiacemu v inom útvere, musí v prípade jeho záujmu o prijatie k 5. pšu dať súhlasné vyjadrenie jeho nadriadený veliteľ. V reálnom živote asi len ťažko nájdeme veliteľa, ktorý si „pustí preč“ schopného vojaka. Kompetentní preto dúfajú, že sa túto legislatívnu bariéru podarí v čo najbližšej dobe vyriešiť a výber do jedného z elitných útvarov našej armády tak bude ešte precíznejší.

Vladislav VAVRINEC
Foto **Mário PAŽICKÝ**

Význam športu rastie

Medzinárodná rada vojenského športu (Conseil International du Sport Militaire - CISM) sa od svojho založenia 18. februára 1948 v Nice vypracovala na tretiu najvýznamnejšiu športovú organizáciu na svete (po Medzinárodnom olympijskom výbore a Svetovej organizácii univerzitného športu). Združuje 127 členských krajín, od roku 1993 aj Slovenskú republiku. Výkonný výbor CISM zasadal 7. – 9. marca v Bratislave a pri tejto príležitosti sme sa pohovorovali s prezidentom CISM, talianskym brigádnym generálom Giannim Golom (na snímke uprostred).

► *Pán generál, čo bolo na programe bratislavských rokovaní?*

- Hlavne zhodnotenie našich aktivít v uplynulom období s cieľom oboznámiť s výsledkami Valné zhromaždenie CISM, ktoré bude v máji v Ríme. Ďalej prekonzultovať koncepčné programy, ktoré budú formovať budúci vývoj armádneho športu. Vyhodnocujeme tendencie vzťahu verejnosti, ale aj vojakov k armádnemu športu, jeho propagáciu, prvky súťažení, organizáciu súťaží, technické zabezpečenie. Súčasťou programu bolo oboznámiť sa s vytváraním podmienok pre šport a jeho úrovňou v podmienkach reformy Ozbrojených síl Slovenskej republiky a vymeniť si poznatky o tendenciách v jednotlivých členských krajinách.

► *Ako nazeráte na tendencie v OS SR?*

- Vieme o problémoch, ktoré trápia všetky krajiny, čo nedávno vstúpili do NATO a EÚ a v súčasnosti reformujú ozbrojené sily. Určili si priority a podľa nich postupujú. Financie im nestačia pokryť požiadavky na rozvoj univerzálnejších aktivít. Šport v ozbrojených silách na Slovensku mal dobré postavenie, čo potvrdilo aj usporiadanie štyroch vojenských majstrovstiev sveta CISM (1993 v modernom päťboji

v Banskej Bystrici, 1998 v cyklokrose v Trenčíne, 2000 v parašutizme v Lučenci, 2004 v cestnej cyklistike v Trenčíne – pozn. red.). Verím, že po tomto zložitom reformujúcom období sa znova presadí pri zvyšovaní fyzickej kondície a celkovej kvality života vojakov. V období protiteroristických projektov sa na profesionálov kladú oveľa vyššie nároky, preto ich zdravie, zdatnosť a sebavedomie musia byť stopercentné.

► *Vo februári sme boli svedkami zimných olympijských hier v Turíne, ktoré mali globálny športový charakter a sledoval ich celý svet. Má aj CISM tendenciu ďalej rozvíjať a globalizovať športové snaženie?*

- Málokto vie, že zimné olympijské hry v Turíne znamenali veľký úspech pre náš vojenský šport. Napríklad vo výprave Nemecka bolo až 76, vo výprave Rakúska 48, Francúzska 47 armádnych športovcov a mohol by som pokračovať. Vojenský športovci vybojovali 53 medailí. Ja som hrdý, že Taliansko vybojovalo 11 medailí a o všetky sa pričínili vojaci. Stopercentná zásluha. Olympijský model predstavuje pre CISM istú inšpiráciu z hľadiska organizovania Military World Games. Začali sme s nimi v roku 1995 v štvorročných intervaloch a po Ríme, Záhrebe, Catanii bude ich

štvrté dejstvo uvidia v budúcom roku v Indii. Treba zdôrazniť, že medzi našimi 25 športmi dominujú tie, čo majú najväčší význam pre vojakov.

► *Sídlo CISM je Brusel, kde je centrála NATO aj EÚ. Ťažíte z tejto konštelácie konzultáciami, výmenou skúsenosti a prenosom poznatkov?*

- Áno, konzultujeme a vzájomne obohacujeme svoje projekty. Pri Európskej únii vyvíja činnosť vojenský výbor na čele s generálom Mosca Moscinim a ten sa usiluje zjednotiť vojenských športovcov členských krajín EÚ a Francúzsko sa podujalo usporiadať pre nich premiérové podujatie. CISM v súčasnosti pripravuje 20 svetových šampionátov s uplatnením najnovších poznatkov. Takisto poskytujeme finančnú aj organizačnú pomoc krajinám, ktoré to potrebujú. Napríklad nedávno sme v Tunisku zorganizovali preteký pre príslušníkov Irackej armády v krose. Chceme, aby po politickej stabilizácii a nastolení mieru v krajine boli schopní organizovať také športové podujatie pre svojich vojakov, aké sú tradičné v našich členských krajinách. Teší nás narastajúca popularita športu, čoho dôkazom je súperenie o usporiadanie majstrovstiev CISM od Turecka až po Brazíliu.

Kedže náš dialóg si vypočul aj zástupca náčelníka GŠ OS SR generálmajor Peter Gajdoš, boli sme zvedaví, akú dôležitosť bude mať šport z hľadiska života profesionálnych OS SR. „Všetko závisí od legislatívy a financií. Ak sa prijme Zákon o športe, ktorý podporí aj šport v našich ozbrojených silách, privítame zmenu, lebo športové aktivity majú nezastupiteľné miesto pri výchove profesionálnych vojakov.“

Michal KRIŠKO
Bernard ROŠTECKÝ
Foto **Peter MICHNICA**

Japonsko chce F-22

Letectvo USA dlho odmietalo vývoz svojich najnovších stíhačiek F-22. Hlavným dôvodom bolo utajovanie technológií, už menej sa hovorilo o vysokej cene, ktorá by asi väčšinu kupcov odradila. Pôvodne plánovaných takmer 700 kusov F-22 však postupne zoškrtili až na súčasných 180. To malo vplyv na cenu jedného lietadla, a tak aj predstavitelia USAF zmenili názor. Výrobca Lockheed Martin potvrdil, že sa uvažuje o predaji F-22 v „medzinárodnej verzii“, ktorá by neniesla niektoré príliš tajné vybavenie. Zákazníkom by malo byť Japonsko – krajina s druhou najväčšou ekonomikou a druhým najväčším rozpočtom na obranu na svete. Rokovania sú údajne „v treťom zo štyroch štádií“ a o obchode už rozhodujú politici, nie vojaci. Japonsko v súčasnosti používa štyri typy stíhačiek – F-1 a F-2 vlastnej výroby a verzie amerických F-4 Phantom II a F-15 Eagle. Phantomy a F-1 čaká čoskoro vyradenie, F-2 (zväčšené F-16) sa už nevyrábajú.

Pirane do Belgicka

Belgicko objednalo 241 osemkolesových obrnených vozidiel Piranha III C od švajčiarskej firmy Mowag (teraz ju vlastní koncern General Dynamics). Belgická armáda dostane viacero verzií. Najviac bude transportérov pechoty – 99. Ďalších 32 vozidiel bude vyzbrojených 30 mm automatickým kanónom, 40 ponesie kanón kalibru 90 mm, 24 bude velitelských, 12 sanitných, 18 ženijných a 17 odťahovacích a opravárenských. Dodávky nových obrnených vozidiel sa začnú koncom budúceho roka. Belgicko zároveň vyraduje z výzbroje tanky Leopard. Jedna Piranha bude stáť približne milión dolárov, čo je takmer o polovicu menej, ako stojí americký Stryker. Ten pritom z Piranhe priamo vychádza. Cenový rozdiel spôsobuje najmä bohatá elektronická výbava, ktorú majú americké vozidlá.

Pirana III má hmotnosť 16 ton a uvezie 11 vojakov. Na ceste dosahuje rýchlosť 100 km/h a má dosah 550 km.

Austrália kúpi obrie C-17

Austrália kúpi štyri strategické dopravné lietadlá Boeing C-17 Globemaster III. Jeden stroj bude stáť 372,5 milióna amerických dolárov. V cene sú aj náhradné diely, vybavenie na údržbu a ďalší technický materiál. Austrália sa tak pripojí k USA a Veľkej Británii ako používateľ týchto obrovských lietadiel.

Načasovanie je pre Boeing pomerne šťastné. Výroba C-17 sa totiž má skončiť v roku 2008 a každé nové objednané lietadlo predĺži fungovanie linky o tri týždne. Prvý stroj majú do Austrálie dodať už tento rok, ostatné do polovice roku 2008.

Lietadlá C-17 sú dlhé 53 m, rozpätie krídel je 51,8 m. Maximálna vzletová hmotnosť je 265 000 kg. Má štyri prúdové motory a rýchlosť 900 km/h. Unesie 76 600 kg nákladu alebo 102 vojakov.

Bulharsko chce transportné C-27J

Bulharsko chce nahradiť svoje transportné lietadlá Antonov An-26 ôsmimi strojmi C-27J Spartan. C-27 je výsledkom spolupráce talianskeho výrobcu Alenia a amerického Lockheed Martin. Prvá verzia C-27A vychádzala z talianskeho G.222. Napriek úspešnej službe ich americké letectvo v roku 1999 vyradilo z finančných dôvodov. Verziu C-27J teraz ponúkajú na vývoz. Používa rovnaké motory a avioniku ako „väčší brat“ C-130J Hercules. Zatiaľ ich nakúpili Taliansko a Grécko. Záujem má aj americká armáda.

Bulharsko chce stroje používať na prepravu vojakov a materiálu v rámci krajiny, ale môžu sa podieľať aj na operáciách NATO. Stroj je dlhý 22,7 m, rozpätie krídiel má 28,7 m a vzletová hmotnosť je 26 000 kg. Na vzlet mu pritom stačí necelých 500 m dráhy. Lietadlo má jedinečnú nosnosť. Nákladový priestor je 2,25 m dlhý a 3,33 m široký. Podlaha unesie 4900 kg/m².

Revolučné prilby aj do zahraničia

Spoločnosť Boeing získala zákazku za 97 miliónov dolárov na prilby JHMCS pre stíhačích pilotov. Okrem amerického letectva (F-15 a F-16) a námorníctva (F/A-18) sú určené aj pre zahraničných zákazníkov. Získa ich Holandsko, Poľsko a Turecko, ktoré používajú stroje F-16, ďalej Austrália, Kanada a Švajčiarsko, kde lietajú F/A-18.

Prilby JHMCS (Joint Helmet Mounted Cueing System) umožňujú zameriavať palubné zbrane stíhačky na cieľ, na ktorý sa pilot pozerá. Na displeji pred pilotovým pravým okom sa navyše zobrazujú najdôležitejšie letové údaje, takže v kritických okamihoch nemusí pozerieť na palubný dosku.

Krátko

Turecko a Holandsko objednali od nemeckej firmy Rheinmetall tankovú a delostreleckú muníciu za 79 miliónov eur. Turecká armáda chce 15-tisíc granátov DM 63 kalibru 120 mm pre svoje tanky Leopard 2. Tieto prierazné strely používajú tvrdý wolfram. Granáty za 46 miliónov eur by mali dodať od júla 2006 do júna 2007. Súčasťou nákupu je aj cvičná munícia. Holandsko nakúpi za 33 miliónov eur 10-tisíc granátov Rh 40 DM 131 kalibru 155 mm pre samohybné húfnice PzH 2000. Dodajú ich do konca budúceho roka.

Stopäťdesiat obrnených vozidiel Stryker americkej armády dostáva dodatočné reaktívne pancierovanie. Mnohé americké vozidlá M2 a AAV-7 slúžiace v Iraku už podobnú výbavu majú. Jedna sada reaktívneho pancierovania pre Stryker stojí približne 300-tisíc dolárov. Hmotnosť 19-tonového vozidla stúpne o 3,5 tony.

Firma Safety Systems z Illinois dostala zákazku na baterky M4 Surefire za 5,5 milióna dolárov. Jeden kus stojí 330 dolárov a dodať ich majú do konca júna tohto roku. Baterky vytvárajú intenzívny svetelný lúč s 350 lumenmi, ktorý je sústredený do jedného bodu a dokáže oslniť a zmiest potenciálneho útočníka. Podozrivého potom možno ľahšie zajať. Takéto bojové baterky sa osvedčili v Iraku, kde ich špeciálne jednotky používali pri prehľadávaní tmavých priestorov.

Irán nakupuje od Ruska útočné lietadlá Su-25. Tri stroje v cvičnej dvojmiestnej verzii Su-25 UBT by mali dodať ešte tento rok. Aj dvojmiestny variant je schopný niesť 4400 kg výzbroje na závesníkoch pod krídlami. Maximálna vzletová hmotnosť je 17 600 kg. Pri takomto náklade je bojový dolet stroja iba 375 km, na podporu pozemných vojsk to však postačuje. Maximálna rýchlosť Su-25 je 975 km/h.

Čínska armáda zaraďuje do výzbroje novú ľahkú prenosnú protitankovú zbraň, ktorá nahradí staršie RPG-7 pochádzajúce zo sovietskej éry. Nová PF-89 je dlhá 90 cm, odpaľovacie zariadenie váži približne 2 kg, rovnako aj samotná raketa kalibru 80 mm. Efektívny dosah zbrane je údajne iba 200 metrov, dokáže však preraziť pancier hrubý 630 mm.

Rusko stavia nové korvety pre pobrežnú obranu. Spolu sa plánuje štyridsať lodí novej triedy, po desať pre každú zo štyroch hlavných flotíl - Tichomorskú, Baltskú, Čiernomorskú a Severomorskú. Výtlak plavidiel bude 3000 ton a prvé z nich má vstúpiť do služby v priebehu roka. Ich hlavnou úlohou bude boj s ponorkami. Ide o prvý veľký nákup hladinových lodí pre ruské námorníctvo od rozpadu Sovietskeho zväzu v roku 1991.

India objednala od Ruska ďalšie tri fregaty triedy Talwar. Majú ich dodať do roku 2011. Ide o exportnú verziu ruských lodí triedy Krivak III. Jedno plavidlo stojí 500 miliónov dolárov. Prvé tri fregaty vstúpili do služby v indickom námorníctve v rokoch 2003 až 2004. Lode majú výtlak 4000 ton a 180-člennú posádku. Výzbroj tvorí 24 protiletadlových a 8 protilodných rakiet. Dopĺňajú ich štyri torpédomety, hlbinné bomby proti ponorkám, 100 mm kanón a rýchlopalné kanóny menšej ráže.

Indonézia uvažuje o nákupe ponoriek z Ruska, Južnej Kórey alebo Číny. Do roku 2024 plánuje nakúpiť spolu 12 plavidiel. Námorníctvo potvrdilo, že už dostalo ponuky z viacerých krajín. Indonézia v súčasnosti používa dve v Nemecku vyrobené diesel-elektrické ponorky triedy Cakra (Typ 209). V prípade, že kúpi plánovaných 12 nových lodí, bude mať dvakrát viac ponoriek ako Austrália.

Dvojstranu pripravil **Miroslav BARIČ**
Foto **USAF** a **USMC**

AMERICKÝ NAUTILUS

Mládeži odchovanej zväčša na komiksoch a počítačových hrách toto meno asi veľa nepovie, ale starším sa hneď vybaví Jules Verne a jeho kapitán Nemo so slávnou ponorkou. O tom, že existoval aj americký Nautilus, však ani starší kedyś veľa nevedeli, pretože počas totality pre nás najlepšimi zbraňami museli byť sovietske...

Za najefektívnejšie zbrane 2. svetovej vojny v námorníctve sa na jej konci považovali lietadlové lode. Veľké „bitevníky“ vyšli z módy, pretože rozvoj námorného letectva ich obral o šancu delami priamo ohroziť protivníka. Zostala im len úloha ochrany lodných zväzov a konvojov či delostreleckej podpory výsadek. Aj ponorky mali svoje limity a s klasickou výzbrojou a dielelektrickým pohonom sa nemohli stať zbraňou prvej kategórie.

POVOJNOVÁ DILEMA

Na konci vojny mali USA vyše sto lietadlových lodí, čo bolo neúnosné. Staré preto museli odísť a to isté čakalo aj menšie ľahké či eskortné, pretože sa nehodili pre nové lietadlá.

Z vojnových si USA ponechali iba dve triedy ťažkých nosičov Essex a Midway a neskôr k nim pridali dve nové triedy Forrestal a Kitty Hawk, tiež ešte s klasickým naftovým pohonom. To už nastúpila studená vojna a éra jadrových zbraní. Keďže medzikontinentálne balistické rakety ešte neexistovali, monopol v tejto oblasti malo diaľkové bombardovacie letectvo.

Záujmom o plnenie strategických úloh sa však netajili ani v US Navy a admirality hodlala postaviť supernosič pre veľké strategické bombardéry. Plavidlo menom CVA 58 United States s dĺžkou 331 m, šírkou 58 m a výtlakom až 83 250 t začali skutočne v apríli 1949 stavať, ale Kongres projekt čoskoro zrušil. Dôvod? Neúmerne finančné náklady a veľká zraniteľnosť obra na hladine. Jedinou nádejou pre strategické ambície US Navy zostali ponorky.

HROZBA Z HLBIN

Bojová hodnota ponoriek okrem výzbroje závisí najmä od ich rýchlosti nad a pod hladinou a schopnosti zostať čo najdlhšie v utajení. Klasické ponorky

mali veľké rezervy. Ich rýchlosť na hladine s dieselovými motormi, kedy sa dobýjali akumulátory elektromotorov a čistil vzduch, bola oveľa nižšia než rýchlosť torpédoborcov, najčastejších lovcov týchto plavidiel. Pod hladinou s elektrickým pohonom to bolo ešte horšie a po určitom čase sa ponorka musela vynoriť, aby opäť nabila batérie a obnovila vzduch. Išlo teda skôr o ponorné plavidlá ako o ponorky, a také v novej ére čoraz účinnejších zbraní veľkú budúcnosť nemali.

Riešením bol jadrový pohon dávajúci im vyššiu rýchlosť, prakticky neobmedzený akčný rádius a možnosť stráviť celý operačný čas plavby pod hladinou.

Nehovoriac o tom, že vďaka neporovnateľne vyššiemu výkonu umožňoval stavať mohutnejšie plavidlá, schopné namiesto klasických torpéd niesť medzikontinentálne balistické strely vo vertikálnych silách.

Za otca amerických jadrových ponoriek z hľadiska presadzovania ich výstavby sa považuje kontradmirál Hymen Rickover. Aj jeho zásluhou sa prvou ponorkou s jadrovým pohonom na svete stal Nautilus, ktorý začali stavať 15. júna 1952 a dokončili 22. apríla 1955.

PhDr. Ján DOLINAY

Foto archív

Kresba **Rudolf TOMŠA**

Technicko-taktické údaje a výkony

Stíhacia ponorka USS Nautilus SSN 571 sa tvarom ešte príliš nelíšila od klasických. Zatiaľ čo však najväčšia (hoci nie najdlhšia) dielelektrická ponorka Barbel mala pri dĺžke 66,8 m a šírke 8,8 m výtlak na hladine 2 146 t a pod hladinou 2 639 t, pri Nautilovi tieto hodnoty v rovnakom poradí boli 98,7 m, 8,4 m, 3 533 t a 4 092 t. Jeho neúnavným srdcom bol jadrový reaktor S2W s výkonom 15 000 SHP, dávajúci plavidlu pod hladinou úctyhodnú rýchlosť 34 uzlov, teda takmer 64 km/h, čo nedosahovali ani viaceré vtedajšie torpédoborce.

Nautilus sa stal prvou skutočnou ponorkou, pretože mohol pod hladinou operovať nepretržite a na neobmedzenú vzdialenosť. Jeho 105-členná posádka to dokázala 3. augusta 1958, keď sa s ním ako prvá v dejinách vynorila na severnom póle!

Podľa výzbroje, ktorú tvorilo šesť 533 mm torpédometov v prednej časti, bol Nautilus vlastne ešte klasickou stíhacou ponorkou. Svojím progresívnym pohonom však otvoril cestu neskorším raketonosným gigantom, ktorých rad vyvrcholil triedou Ohio. Jej plavidlá s dĺžkou 170,7 m, šírkou 12,8 m, max. výtlakom 18 700 t a 154-člennou posádkou nesú v silách 24 rakiet Trident 1 a 2 s jadrovými multihlavicami.

Architekt leteckej doktríny

Okrem Henryho H. Arnolda už nie je azda žiadne iné meno amerického generála spojené s ničivými americkými leteckými ofenzívami v Pacifiku tak tesne ako meno Laurisa Norstada. Svoj nekompromisný postoj v konfrontácii, či už s reálnym, alebo potenciálnym nepriateľom, si však tento „Viking“ zachoval nielen v čase vojny, ale aj po nej. Ako jeden z hlavných iniciátorov posilnenia vojenskej štruktúry NATO sa totiž významnou mierou zasadil o vyzbrojenie aliancie atómovými zbraňami, ktoré z nej urobili – spolu s USA, ZSSR a Veľkou Britániou – faktickú „štvrtú jadrovú veľmoc“.

PREDVÍDAVÁ VOĽBA

Narodil sa v rodine pastora 24. marca 1907 v Minneapolise v štáte Minnesota. Jeho predkovia mali „vikingský“ pôvod a ako prisťahovalci sa podieľali na kolonizácii amerického stredozápadu. Hneď v úvode vojenskej dráhy bol Norstad postavený pred kľúčovú voľbu zvoliť si príslušnosť k stavovskej skupine a druhu ozbrojených síl. V júni 1930 bol vyradený z Vojenskej akadémie vo West Point ako dôstojník jazdeckva. Avšak hoci od začiatku inklinoval ku kavalérii, jej „koniec“ ako rozhodujúcej ozbrojenej zložky postupne obrátil jeho pozornosť na novú „zbraň“, ktorá mala zohrať v blízkej budúcnosti jednu z rozhodujúcich úloh. Rok na to preto úspešne absolvoval leteckú školu v March Fielde, po skončení ktorej bol preložený k letectvu. Po ďalšom preškoľovaní kurze

bol pridelený na Havajské ostrovy k 18. stíhacej skupine, kde čoskoro prevzal samotné velenie.

Ako talentovaný bojový pilot od začiatku preukazoval nielen zručnosť v oblasti pilotáže, ale aj značné schopnosti z oblasti operačného plánovania. Znalosti taktiky si potom výrazne prehĺbil v rokoch 1939 a 1940, keď študoval na špeciálnej leteckej škole v Maxwell Fielde. Krátko po jej ukončení bol ustanovený zástupcom náčelníka štábu pre letecké spravodajstvo na Vrchnom veliteľstve amerického letectva.

VOJNOVÁ SLUŽBA

Koncom roka 1941 bol po vstupe USA do vojny menovaný za zástupcu náčelníka štábu letectva a vo februári 1942 napriek mladému veku aj za člena poradného zboru a veliaceho generála amerických leteckých síl pozemného vojska. V auguste toho istého roku ho poslali do severnej Afriky, kde bol ako zástupca náčelníka operačného štábu 12. leteckej skupiny poverený vypracovaním plánov leteckých operácií v oblasti Stredozemného mora. Výraznou mierou sa podieľal na príprave a realizácii plánov leteckého zabezpečenia spojeneckej invázie na Sicíliu v júli, resp. Taliansku v septembri 1943, čo mu vyneslo poverenie vykonávať funkciu šéfa operácií spojeneckých leteckých síl v celej Stredozemnej oblasti.

V auguste 1944 ho povolali späť do Washingtonu a ustanovili náčelníkom štábu 20. leteckej skupiny, pričom súčasne suploval povinnosti zástupcu náčelníka štábu na vrchnom veliteľstve amerického armádneho letectva. Opäť sa výraznou mierou podieľal na príprave a realizácii početných leteckých ofenzív, avšak tentokrát už proti Japonsku. Bol stúpencom radikálneho riešenia ukončenia vojny v Tichomorí a proti krajine vychádzajúceho slnka neúnavne presadzoval použitie atómovej bomby. V máji 1945 prevzal funkciu asistenta náčelníka leteckého štábu pre plánovanie a v júni 1946 bol ustanovený šéfom plánovacej a operačnej divízie priamo v Pentagone. Od októbra 1947 bol zástupcom náčelníka operačného štábu leteckých síl a od mája 1948 súčasne aj zastupujúcim výkonného náčelníka štábu amerického letectva.

LETECTVO DOMINANTNÝM

Norstad sa zaradil vedľa „Hapa“ Arnolda medzi hlavných propagátorov letectva a energických zástancov jeho strategickú úlohu v ozbrojenom konflikte. Zatiaľ čo Arnold de facto riadil v priebehu vojny rozvoj letectva pozemného vojska, Norstad sa staral o rozvoj amerického armádneho letectva. Obaja sa však usilovali o spoločné – vydobýť v prospech letectva v rámci ozbrojených síl USA štatút samostatnej ozbrojenej zložky, čo sa im po vojne aj podarilo a letecké sily sa

stali rovnocennou zložkou pozemnému vojsku a námorníctvu. Norstad sa však výraznou mierou podieľal aj na povojnovej organizačnej výstavbe amerického vojenského letectva, vrátane rozpracovávania novej vojenskej doktríny jeho použitia a nasadenia. Bol jedným z hlavných tvorcov stratégie totálnej vojny vedenej aj za použitia jadrových zbraní výlučne strategickým letectvom. Bolo tiež jeho zásluhou, že sa letectvo čoskoro stalo dominantnou silou amerických ozbrojených síl a v rukách zahraničnej politiky USA aj víťaným zastrašujúcim a demonštratívnym nástrojom hrubej ničivej sily.

ÚČINKOVANIE V NATO

V októbri 1950 bol Norstad ustanovený hlavným veliteľom amerických leteckých síl v Európe a v apríli 1951 prevzal súčasne aj funkciu veliaceho generála spojeneckých leteckých síl v stredoeurópskom sektore. V júli 1953 sa stal veliteľom letectva NATO v Európe a zároveň zástupcom vrchného veliteľa. 20. novembra 1956 potom vystriedal generála A. Gruenthera vo funkcii vrchného veliteľa Aliancie v Európe a hlavného veliteľa amerických síl na starom kontinente.

Podporoval doktrínu hromadnej odvety a stratégiu „meča a štítu“ fakticky doplnil o prvok „pružnej reakcie“. Nová strategická koncepcia, reflektujúca fenomén vzrastajúcej raketovej prevahy ZSSR, pretendovala výrazné posilnenie vojenskej prítomnosti USA v Európe. Týkalo sa to hlavne jadrového potenciálu, s pomocou ktorého mal byť možný konflikt so „silnejším“ Východom zahratý do patovej situácie. V tejto súvislosti sa mu podarilo presadiť vytvorenie systému amerických základní v spojeneckých krajinách, kde boli rozmiestnené jadrové zbrane.

Za jeho funkčného obdobia sa vojenská sila Aliancie zvýšila o viac ako 300 %, a to aj vďaka bezvýhradnej podpore zo strany prezidenta D. Eisenhowera. Vehementne sa zasadzoval o urýchlené atómové vyzbrojenie samotného západonemeckého bundeswehru, čo však bola jedna z hlavných príčin jeho rozporov a vážnej kontroverzie s Eisenhowerovým nástupcom J. F. Kennedym. Po svojom odvolaní v novembri 1962 zostal ešte v štruktúrach NATO krátko pôsobiť vo funkcii veliteľa letectva. Do výslužby bol preložený 31. decembra 1963 a nasledujúcich 10 rokov pôsobil ako predseda správnej rady jednej z newyorských zbrojárskych firiem. Zomrel 12. septembra 1988 v meste Tuscon v Arizone.

Alex MASKALÍK

Vojenský historik ústav
Bratislava

„Otrantská“ bitka

V marcovom vydaní OBRANY sme uverejnili prvú časť o operácii rakúsko – uhorskej Kriegsmarine počas I. svetovej vojny. V tomto čísle pokračujeme faktami o bitke v Otrantskom prielive.

Novara, Saida a Helgoland vyplávali k nájazdu večer 14. mája 1917. Vlakovou loďou bola Novara a formácii velil kapitán Horthy. Jeden a pol hodiny pred krížnikmi vyrazili pod velením fregatného kapitána (fregattenkapitän) Johanna von und zu Liechtenstein do akcie torpédoborce Csepel a Balaton. Po tretej ráno oddiel pred Valonou narazil na malý konvoj sprevádzaný talianskym torpédoborcom Borea. Rakúske torpédoborce nekompromisne ho poslali na dno, jednu transportnú loď potopili a ostatné poškodili. Pred štvrtou hodinou, v čase keď už boli krížniky na svojich miestach, sa torpédoborce otočili na severozápad, aby Horthyho krížniky pri ich akcii zabezpečovali pred náhlým prepadom lodí Dohody. Krížnikom sa vďaka pozmeneným siluetám podarilo nerušene zaujať cieľovú oblasť, ale ešte predtým sa rozdelili, aby pokryli čo najväčšiu plochu prielivu.

LODE KU DNU

Helgoland operoval v jeho západnej časti a odvážil sa dokonca až na okraj Tarentského zálivu. Saida operovala v strede a Novara na východe v blízkosti ostrova Fano (dnes Othonoi). O 4:20 ako prvá začala páliť Saida. V krátkom čase potopila tri trawler. Medzi loďami tvoriacimi uzáveru zavládla panika a posádky chvatne odpájali siete a unikali z bojiska. O pár minút neskôr našiel svoj cieľ aj Helgoland a jeho útok bol o to prekvapivejší, že prišiel zo zálohy. Päť trawlerov bolo potopených a ďalšie tri zapálené. Novara svoj cieľ hľadala najdlhšie, ale o 5:20 bola úspešná. Päť lodí šlo ku dnu a ďalších päť bolo poškodených, z toho jedna neopraviteľne. Mobilizovaní rybári, ktorí väčšinou tvorili posádky trawlerov, sa rozhodne nemienili vzdať bez boja, ale ich pár diel nemohlo rakúsky krížnik ohroziť. Ku cti rakúsko-uhorských námorníkov treba povedať, že obeť neopenechali svojmu osudu, ale na paluby krížnikov bolo z mora vytiahnutých viac než sedemdesiat námorníkov. Pred šiestou všetky tri krížniky zamierili k miestu spoločného stretnutia. Novara sa pred pol siedmou stala terčom nepresného náletu talianskeho hydroplánu, ale o siedmej hodine krížniky už v spoločnej formácii zamierili ku Kotoru. Situácia sa vzápätí začala komplikovať. K rakúskemu zväzu sa zo severu priblížili jeden taliansky a tri francúzske torpédoborce. Došlo ku krátkej delostreleckej prestrelke, ale torpédoborce sa vzápätí stiahli a obmedzili sa iba na sledovanie Horthyho zväzu.

Krátko pred pol ôsmou Csepel a Balaton narazili na silný zväz, pozostávajúci z britských ľahkých krížnikov H.M.S. Darmouth a H.M.S. Bristol, veľkého talianskeho torpédoborca Aquila a štyroch ďalších torpédoborcov. Kapitán Liechtenstein o tom odoslal Horthymu rádiogram a snažil sa plnou rýchlosťou silnejšiemu protivníkovi uniknúť. Na mostíku krížniku Darmouth sa nachádzal samotný veliteľ námorných síl Dohody v Otrantskom prielive, taliansky kontradmirál Alfredo Acton. K nevyhnutnému boju došlo o štvrt na deväť. Delostrelci na Csepeli a Balatone mohli ťažiť z prítomnosti rádiostanicou vybaveného hydroplánu K153, ktorý koordinoval ich delostreleckú paľbu. V priebehu pätnástich minút torpédoborec Aquila inkasoval zásah do

kotolne a zostal bez pohybu. Lichtensteinovým torpédoborcom sa darilo unikať, až kým sa krátko po deviatej pri myse Pali severne od Draču neuchýlil pod ochranu vlastných pobrežných batérií.

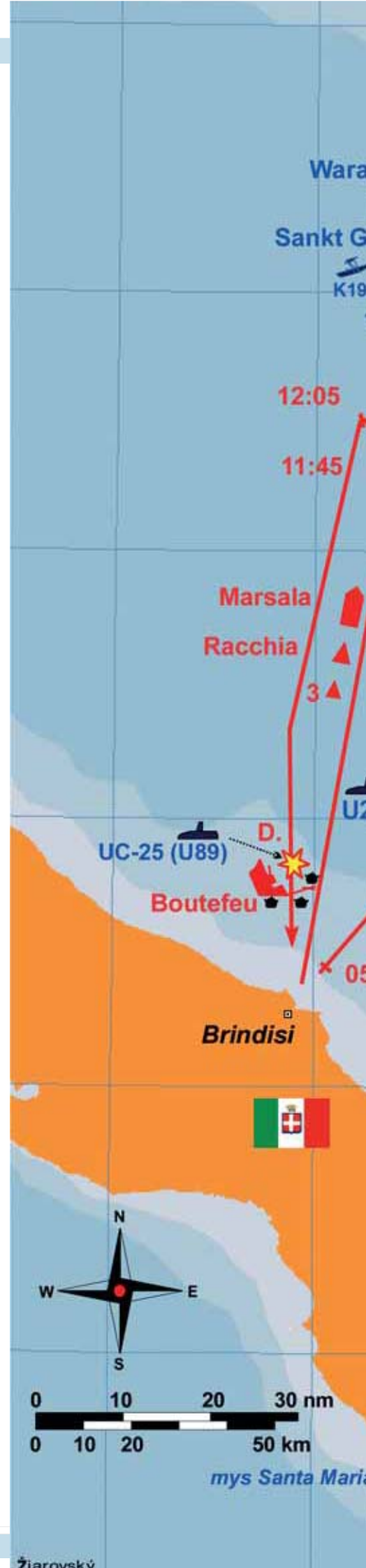
Kontradmirál Acton ďalšie prenasledovanie vzdal a rozhodol sa pre návrat k ochromenému torpédoborcu Aquila. Krátko predtým ešte vydal rozkaz, aby z Brindisi vyplával ďalší zväz, pozostávajúci z talianskeho krížnika Marsala a štyroch torpédoborcov. Táto skupina mala zamieriť priamo na sever a tvoriť tak jeho ľavé krídlo. Horthy už o Actonovi a jeho lodiach vedel z rádiovej správy odoslanej z torpédoborca Csepel a hydroplánu L88, ale aj tak sa rozhodol pre boj. Actonov zväz sa manévrom na pomoc torpédoborcu Aquila tak dostal do ideálnej pozície k útoku na rakúske krížniky. Prvé salvy boli vypálené o 9:28. Horthy si zrejme až teraz uvedomil, proti akej presile stojí. Z Novary bola okamžite odoslaná správa o situácii a v Boke Kotorskej veliteľ Krížnikovej flotily kontradmirál Hansa vydal rozkaz k vyplávaniu zväzu vedeného pancierovým krížnikom Sankt Georg.

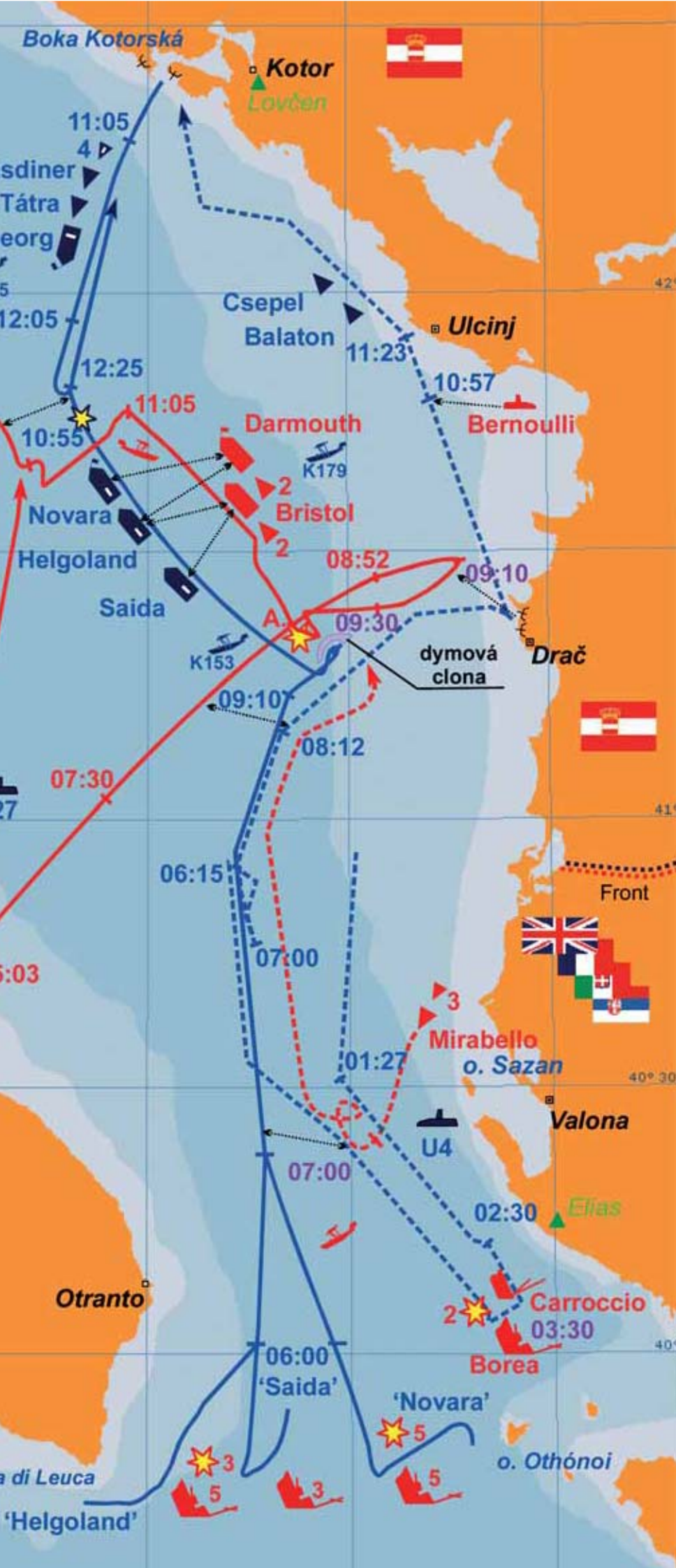
Actonovi sa síce podarilo preťať Horthyho kurz a odrezáť mu tak ústupovú cestu na sever, vzápätí sa však nechal zmiasť razantným Horthyho manévrom predstierajúcim ústup na juhovýchod. Rakúske krížniky sa navyše ukryli za dymovú clonu vytvorenú zadymovacími zariadeniami, ktorými boli vybavené. Išlo o technickú novinku a rakúsko-uhorská Kriegsmarine si tak pripísala svetové prvenstvo použitia dymovej clony v boji. Príležitosť zničiť rakúsko-uhorské krížniky na mieste tak bola preč. Horthyho situácia však bola aj tak vážna. Po premárnenej príležitosti Actonov zväz zaujal paralelný kurz a na vzdialenosť približne desať kilometrov sa rozpútal delostrelecký súboj. Veľká vzdialenosť bola výhodnejšia pre lode Dohody disponujúce ťažšími delami. Len samotné britské krížniky spolu mali na palubách až desať 152mm diel vybavených novými modelmi zameriavačov. Plnému využitiu ich delostreleckej prevahy však paradoxne bránila Actonova prílišná opatrnosť. Na oboch stranách sa do boja zapojilo aj námorné letectvo. Obzvlášť rakúski námorní letci obetavo obťažovali protivníka svojimi útokmi a pripísali si aj jedno vzdušné víťazstvo.

ZRANENÝ HORTHY

Novara plávajúca v čele rakúskej formácie trpela delostreľbou najviac. Horthyho zástupca Szuborits bol zabitý a vzápätí sám Horthy bol črepinou iného granátu vážne zranený do nohy. Pre veľkú stratu krvi bol nútený odovzdať velenie lode delostreleckému dôstojníkovi, z nosidiel však bitku riadil naďalej. Helgoland zase inkasoval nebezpečný zásah skladiska pohotovostnej munície, ale posádka stačila muníciu vyháňať cez palubu. Rakúsko-uhorský zväz stále udržiaval rýchlosť dvadsať päť uzlov (46,3 km/h) a pomaly získaval náskok. Posledná v zostave plávala zaostávajúca Saida. Medzera medzi ňou a Helgolandom krátko pred jedenástou hodinou už dosiahla znepokojujúce 3 námorné míle (5,5 km).

Už sa zdalo, že sa únik podarí, keď o 10:55 Novara dostala zásah do ľavej strojovne, pri ktorom bol poškodený kondenzátor a výstupný parovod turbíny, a krátko na to začala strácať rýchlosť. Protivník vážne poškodenie vlnkovej lode nezaregistroval a pár minút po jedenástej prekvapivo zmenil kurz na juhozápad. Rakúsko-uhorskí námorníci

nemali čas rozmyšľať nad zvláštnym manévrom protivníka, lebo museli riešiť kritickú situáciu s vlnkovou loďou. O 11:10 už Novara stála a vzápätí k nej priplávala Saida, aby ju vzala do vleku. Vyčerpaný a stratou krvi oslabený Horthy odovzdal velenie zväzu jej veliteľovi kapitánovi radovej lode Ferdinandovi von Purschkovi.

Dôvod, prečo kontradmirál Acton náhle prerušil prenasledovanie, bola blížiaci sa skupina vedená krížnikom Marsala, s ktorou sa chcel Acton spojiť. Nevedomky tak ušetril rakúsko-uhorské lode istej skazy. Zo správy zhodenej na prednú palubu krížnika Sankt Georg z hydroplánu sa kontradmirál Hansa dozvedel, že k Horthyho zväzu mu ešte zostáva takmer tridsať míľ (55,5 km) a bolo mu jasné, že na bojisko nepripláva včas.

Po opätovnom sformovaní svojej flotily Acton opäť začal stíhanie ochromeného rakúskeho zväzu. Helgoland zaujal postavenie medzi nepriateľom a Saidou vlečenou Novarou, aby ich kryl. V rámci svojich obmedzených možností sa do boja zapojili aj delá na Saide a Novare. Napriek tomu sa ich osud zdal spečatený. V ten deň však rakúsko-uhorským námorníkom šťastie prišlo mierou vrchovatou. Krátko po dvanástej hodine Acton nevydržal pohľad na zadymený severný horizont, odkiaľ sa plnou rýchlosťou blížil Hansov zväz a zavelil k ústupu. Pred pol jednou sa už všetky tri krížniky nachádzali pod ochranou 240 a 190 mm diel pancierového krížnika Sankt Georg a smerovali do Boky Kotorskej. Bodku za stretnutím dala nemecká ponorka UC-25, ktorá pred Brindisi torpédom poškodila Darmouth a na minách, ktoré pár hodín predtým položila, sa potopil francúzsky torpédoborec Boutefeu.

Uzávera v Otrantskom prielive bola niekoľko týždňov nefunkčná a Dohoda v ten deň okrem štrnástich trawlerov stratila dva torpédoborce a jednu transportnú loď. Jeden ľahký krížnik a jeden torpédoborec boli vážne poškodené a ďalšie lode utrpeli ľahšie poškodenia. Stretnutie neprežilo 92 námorníkov a vyše sto bolo zranených. Na rakúskej strane bolo 15 zabitých a 43 zranených. Poškodená Novara strávila v dokoch osem dní. Celé stretnutie vyznelo jednoznačne v prospech rakúsko-uhorskej Kriegsmarine, ale na výsledku celej vojny sa víťazstvo v tomto námornom stretnutí nemohlo nijako prejavíť.

POVOJNOVÉ OSUDY

Keď 1. novembra 1918 stará monarchia prestala existovať, víťazné mocnosti sa podelili aj o jej rýchle krížniky. Admiral Spaun prideliť Veľkej Británii, ale krátko po vojne bol zošrotovaný v Taliansku. Saida a Helgoland ostali Taliansku. Ako Venezia a Brindisi slúžili do roku 1937. Francúzi získali krížnik Novara. Pod menom Thionville slúžil ako školná loď až do roku 1932. Loď potom ešte slúžila na ubytovanie v toulonskom prístave a v roku 1941 bola rozobraná.

Miklós Horthy bol nepochybne talentovaný námorný taktik a v priebehu vojny si úspešným velením a tiež vďaka víťazstvu v bitke v Otrantskom prielive vydobyl značné renomé. Krátko na to bol povýšený do hodnosti kontradmirála a v roku 1918 sa dokonca stal posledným veliteľom c. a k. Kriegsmarine v jej histórii. Po porážke Maďarskej republiky rád sa ako regent stal faktickým vládcom Maďarska. V snahe získať pre Maďarsko územia bývalého Uhorska sa podieľal na rozbití prvej ČSR, okyptení Rumunska a napokon zavliekol Maďarsko do zničujúcej vojny po boku Hitlerovho Nemecka. Po 2. svetovej vojne skončil v exile a v roku 1957 umrel v Lisabone.

Zoznam použitej literatúry:

1. Grégr René, Vládcové oceánu, Naše vojsko, Praha, 1968
2. Hynek Václav a kol.: Válečné lodě 3.díl, Naše Vojsko, Praha, 1988
3. Novák Jiří: Bitva o Jadran, Jota Military, Brno, 1998

Ing. Andrej ŽIAROVSKÝ

V Bosne aj o príspevku na bývanie

Minister obrany SR Martin Fedor, spolu s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálporučíkom Ľubomírom Bulíkom, veliteľom pozemných síl generálmajorom Milanom Maximom, ako aj mimoriadnym a splnomocneným veľvyslancom SR v Bosne a Hercegovine Miroslavom Mojžitom navštívili 9. marca slovenskú jednotku pôsobiacu v operácii Európskej únie ALTHEA.

Na veliteľstve Mnohonárodného účelového zoskupenia síl Sever na základni v Tuzle sa naši predstavitelia stretli s veliteľom síl EUFOR generálmajorom Gian Marcom Charinim, ktorý ocenil prínos slovenských vojakov pri plnení úloh operácie. S ministrom obrany Bosny a Hercegoviny

Nikolou Radovanovičom posúdili otázky možnej spolupráce oboch rezortov v ďalšom období.

Medzi najzaujímavejšiu a najočakávanejšiu časť pracovnej cesty treba priradiť osobné stretnutie členov delegácie s príslušníkmi strážnej čaty. Vojakov zaujímali hlavne otázky súvisiace s príplatkom na bývanie pre vojakov do hodnoty desiatnik, s vyplácaním príplatku za vyvedenie do výcvikových priestorov, ako aj preplácanie cestovného na návštevu rodiny. Vojaci sa taktiež zaujímali o svoju ďalšiu perspektívu v ozbrojených silách. Minister Martin Fedor a generál Ľubomír Bulík vyjadrili spokojnosť so slovami chvály, ktoré počuli na adresu slovenských vojakov zo strany

ich nadriadených z EUFOR. Zároveň im prisľúbili, že problémy okolo vyplácania príspevku na bývanie pre vojakov do hodnoty desiatnik, príspevku za vyvedenie do VVP i na návštevu rodiny sú im známe a je ich snahou v dohľadnej dobe tieto otázky riešiť. Aj preto, ako zdôraznili, lebo počet záujemcov o vstup do ozbrojených síl v poslednom období výrazne poklesol a velenie rezortu nemá záujem prísť o kvalitných vojenských odborníkov, ktorí majú navyše skúsenosti z pôsobenia v zahraničných misiách.

Jozef ŽIAK

Foto Michal BURZA

Zmluva s fakultou

Minister obrany SR Martin Fedor zavítal 14. marca medzi študentov Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov banskobystrickej Univerzity Mateja Bela.

V prednáške: Poslanie slovenských vojakov v zahraničných misiách oboznámil ich s hlavným smerovaním týchto aktivít a ich významom pre Slovensko. Zdôraznil, že pre SR majú osobitnú dôležitosť Balkán, Irak a Afganistan.

Otázky študentov smerovali predovšetkým na bezpečnosť dodávok našich zbraní do krízových oblastí (napr. do Afganistanu a Iraku), na celkový prínos účasti našich vojakov v zahraničných misiách pre Ozbrojené sily SR, Slovensko a jeho zahraničnú politiku, ako aj na budúce zapojenie slovenských vojakov do Sily rýchlej reakcie (NRF) NATO.

Martin Fedor poznamenal, že pre lepšie pochopenie

miesta a úlohy slovenských ozbrojených síl doma i vo svete a SR v medzinárodnom krízovom manažmente by možno prospelo zaradenie bezpečnostnej problematiky do osnov vysokých škôl.

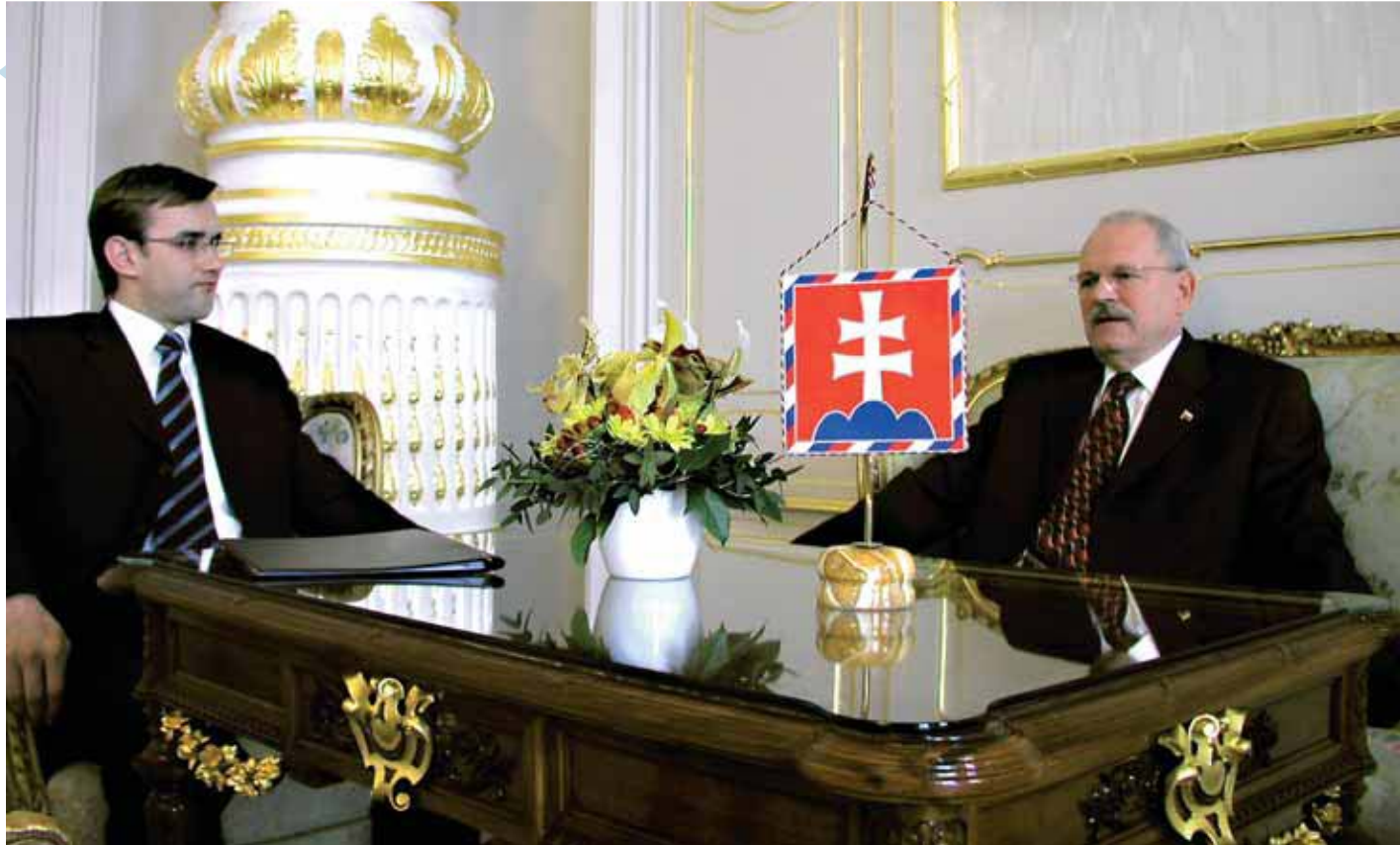
Minister obrany po besede so študentmi podpísal s dekanom Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Petrom Kulašikom zmluvu o spolupráci. Podľa

Martina Fedora zmluva prehĺbi vzájomnú spoluprácu v oblasti vzdelávania, ale aj na príprave projektov a programov, týkajúcich sa medzinárodných vzťahov, bezpečnosti a obrany. Okrem iného by mala umožniť aj stáže banskobystrických študentov na MO SR.

Jozef ŽIAK

Foto Boris ECKER

Minister v Prezidentskom paláci

Určujúcim momentom odchodu medzinárodných vojsk z Iraku bude to, či Irak bude schopný svojou vládou, armádou a bezpečnosťou zamedziť nepokojom a prípadnej občianskej vojne. Zhodli sa na tom prezident Ivan Gašparovič a minister obrany Martin

Fedor po stretnutí 16. marca v Prezidentskom paláci.

„Informoval som pána prezidenta, že pripravujem návrh na rozšírenie mandátu slovenských ozbrojených síl, ktoré sú v Iraku, tiež na výcvik irackých ozbrojených síl,“ povedal minister obrany.

Martin Fedor na prvom stretnutí vo funkcii ministra prezidenta Gašparoviča oboznámil aj s procesom modernizácie armády a so svojimi prioritami do konca volebného obdobia.

(ko)

Vyznamenania za Irak

V priestoroch ženíjného práporu Sereď udeľoval 10. marca 2006 náčelník GŠ OS SR genpor. Ľubomír Bulík vyznamenania. Medaily ministra obrany za službu v mierových misiách dostalo sto profesionálnych vojakov, ktorí ukončili pôsobenie v operácii Iracká sloboda.

Generálporučík Ľubomír Bulík vojakom poďakoval za vzorné plnenie úloh počas misie a vyzdvihol dôležitosť ďalšieho pôsobenia našich jednotiek v Iraku.

„Každý profesionálny vojak, ktorý pôsobil v zahraničných operáciách, je pre nás cenný. Ozbrojené sily majú záujem o týchto ľudí, aby mohol každý z nich pokračovať v kariére profesionálneho vojaka a zúročiť nadobudnuté skúsenosti,“ povedal Ľ. Bulík.

Naši vojaci v zahraničných operáciách sú svojimi

nadriadenými a kolegami z ostatných armád cenení nielen pre svoju profesionalitu, ale aj pre ľudské vlastnosti ako ochotu, priateľskosť a vytváranie príjemnej atmosféry v priestoroch mnohonárodnej základne.

Text a foto **Vladislav VAVRINEC**

Piati na Výcvikovú misiu NATO

Slovensko splnilo prísľub obsadiť päť postov v rámci Výcvikovej misie NATO v Iraku príslušníkmi Ozbrojených síl SR. Koncom februára odleteli do Bagdadu štyria slovenskí špecialisti, ktorí budú cvičiť príslušníkov irackých bezpečnostných zložiek. Dvoch inštruktorov v rámci výcvikovej misie v Iraku už máme. Jeden z nich rotuje späť. Špecialisti pred odchodom na

Výcvikovú misiu NATO NTM-I absolvovali odborný výcvik v Taliansku. V Iraku pôsobia na pozíciách výcvikový inštruktor logistiky, výcvikový inštruktor komunikačných systémov a operačný dôstojník.

Prispievame tak k budovaniu irackých bezpečnostných zložiek, ktoré by umožnili prevziať miestnej vláde zodpovednosť za vývin situácie

v krajine. Dlhodobú stabilizáciu Iraku podporujeme viacerými iniciatívami. Okrem iného aj pôsobením ženijnej jednotky, príspevkom do NATO Trust Fund a ponukou prebytočného vojenského materiálu irackým bezpečnostným silám.

(ko)

OPERÁCIA ALTHEA

www.profesionalnaarmada.sk

Slováci pomáhajú hasiť iskry

Althee, matke Melegera, bohovia povedali, že jej syn umrie, ak na svojom ohnisku spáli čo len jedno poleno. Althea vzala poleno z ohňa, uhasila ho a ukryla v truhlici, aby zachránila život svojho syna. Tak aspoň hovorí grécka báj. Althea je odvtedy považovaná za grécku bohyňu liečby. Dnes pomáha misia Európskej únie pod jej menom liečiť Bosnu a Hercegovinu od bývalého vojnového požiaru a zabezpečovať, aby sa už žiadny ďalší v tomto ťažko skúšanom území západného Balkánu nerozhorel.

Súčasťou tejto doposiaľ najväčšej vojenskej operácie, do ktorej sa Európska únia zapojila v silách EUFOR, sú i slovenskí vojaci. Od začiatku januára tohto roku aj strážna čata pod velením poručíka Jána Balciera na základni Orol neďaleko Tuzly v rámci veliteľstva Mnohonárodného účelového zoskupenia Sever. Celkom sily EUFOR pozostávajú z takmer 7 tisíc príslušníkov armád 33 krajín. Hlavné veliteľstvo síl je v kempe Butmir v Sarajeve. Jednotlivé územné veliteľstvá sú v spomínanej Tuzle pre sily Sever, v Mostare pre sily Juhovýchod a v Banja Luke pre sily Severozápad. Okrem toho je v Sarajeve veliteľstvo integrovaných policajných síl.

ZAISTENÝ RUSKÝ TELEVÍZNY ŠTÁB

Keď sa vo februári rozprúdili dohady o možnom mieste pobytu smutne presláveného veliteľa srbských síl v Bosne generála Radka Mladiča, niektorí novinári si mysleli, že ho držia Američania na základni v Tuzle. Jeden ruský televízny štáb sa napriek veľkým nadpisom zakazujúcim fotografovanie a filmovanie na oplotení základne rozhodol získať čo najzaujímavejšie filmové zábery. Počkal až sa zotmel a v jeden februárový večer sa pustil do práce.

„Z pozorovacej vežičky v priestore severného vchodu do základne, ktorý sme strážili, zbadal strážny červené svetlo kamery. Ihneď som bol tým smerom

vyslaný. Najskôr som nevedel, odkiaľ televízny štáb je, lebo reportér hovoril po anglicky. Upozornil som ho, aby vypol kameru a šiel so mnou. Po chvíľke váhania poslúchol. Zaistili sme kamery, ďalšiu reportérku z Moskvy a odviekli sme ich na naše pracovisko na vchode. Všetko sme oznámili dozornému a ten zariadil, že o chvíľu príšu poľskí vojenský policajti, ktorí ruský televízny štáb odviekli,“ spomína na svoj prvý zásah v Bosne vojak Peter Hutňan. Pre 23-ročného rodáka z Košíc je Bosna prvou zahraničnou misiou. Rovnako aj pre jeho kolegu vojaka Marcela Demjanoviča, s ktorým spoločne zaistovali televízny štáb.

ŠTYRI NÁRODY V JEDNEJ ROTE

Slovenskí vojaci pôsobia v multinárodnej strážnejrote. Jej veliteľ, český kapitán Michal Vorschneider, je s prácou našich vojakov spokojný.

„Prakticky hneď od svojho príchodu na základňu boli zapojení do služieb, ktoré naša rota zabezpečuje. Ide o ochranu vstupu na základňu, kde sa uskutočňuje fyzická kontrola prichádzajúcich a odchádzajúcich vozidiel a osôb. Strážna motohliadka obchádza na vozidle cestu po vnútornom obvode základne, čo je zhruba 11 kilometrov. Zároveň v prípade potreby zabezpečujeme obranu základne, jej predsunutého veliteľského stánoviska a plníme ďalšie úlohy. Keď som sa vo svojom materskom útvare v Klatovoch dozvedel, že by som mal veliť roty, ktorá má 150 ľudí a pozostáva zo štyroch národných čiat, najskôr som si zobral čas na rozmyslenie. Lebo takáto práca vyžaduje nielen dokonalú znalosť angličtiny

[VOJENSKÉ MISIE: ALTHEA]

Pohľady veliteľov

Rakúsky brigádny generál Karl Pronhagl, ktorý velí Mnohonárodnému účelovému zoskupeniu Sever vojsk EUFOR so sídlom v Tuzle, kde pôsobí aj 35-členná slovenská čata, vyjadril s jej činnosťou plnú spokojnosť. Podľa neho sa naši vojaci hneď od svojho príchodu zhostili veľmi dobre všetkých úloh v rámci multinárodnej strážnej roty. Práve úspešná činnosť takejto jednotky zloženej zo štyroch rôznych armád je názornou ukážkou úspešnej medzinárodnej spolupráce pri zabezpečovaní mieru na území Bosny a Hercegoviny, ako aj postupného zvyšovania pocitu istoty a bezpečnosti v tejto oblasti.

Po dobrých skúsenostiach s činnosťou slovenských vojakov pri ochrane a zabezpečovaní základne Orol v Tuzle generál Pronhagl vyjadril želanie, aby sa v silách EUFOR čím skôr objavili aj slovenskí vojenský policajti. Podľa neho by boli prínosom pri naplňovaní cieľov operácie ALTHEA.

Veliteľ našej jednotky poručík Ján Balciar pripomenul, že spočiatku boli síce doma pripravovaní na plnenie trochu iných úloh, napríklad sprevádzanie vojenských konvojov (doposiaľ sprevádzali len jeden takýto konvoj), ale operatívne v závere výcviku zmenili jeho zameranie. V prípade ďalších vojakov, ktorí ich nahradia, by sa už v príprave mala venovať väčšia pozornosť konkrétnym úlohám, ktoré slovenskí vojaci na základni v Tuzle naozaj plnia, ako aj ich lepšej jazykovej pripravenosti.

V súvislosti s tým, že velenie multinárodnej roty v lete prevzeme od Čechov, bude potrebné doplniť niektoré funkcie, ale podľa neho aj celkový počet vojakov určených na plnenie strážnych úloh.

„Aby sme mohli zabezpečiť kvalitné plnenie úloh i odpočinok ľudí medzi službami,“ poznamenal poručík Balciar.

slovom i písmom, ale čo je ešte náročnejšie, riadiť mnohonárodnú jednotku, kde každý národný element prichádza so svojimi zažitými pracovnými postupmi a návykmi. Bola to pre mňa veľká výzva, ale dnes nelutujem, že som túto funkciu zobral,“ hovorí veliteľ roty.

Pre neho je to už tretia zahraničná misia. V roku 1999 už raz pôsobil v Bosne, ale vtedy ešte v silách SFOR. Pred tromi rokmi mal zasa možnosť spolupracovať so slovenskými vojakmi v rámci misie KFOR v Kosove. Takáto multinárodná strážna jednotka je na základni v Tuzle raritou. Veď pozostáva z rakúskej, českej, slovenskej a estónskej čaty.

„Väčšina našich českých vojakov má skúsenosti aspoň z jednej zahraničnej misie. So slovenskými vojakmi sa nám veľmi dobre spolupracuje. To som si vlastne vyskúšal už v Kosove. Máme prakticky rovnaké zbrane výstroj i podobný výcvik a líšime sa len uniformami. Rakúšania tu majú vojakov zo zálohy, ktorý pobyt v misii využívajú na zdokonaľovanie svojich odborných znalostí a návykov. Chýbajúcu profesionalitu nahrádzujú veľkou snahou. Estónci sú veľkí individualisti, na prvý pohľad trochu chladní a neprístupní. Starší z nich ovládajú ruštinu, mladší angličtinu i nemčinu. Snažia sa čo najlepšie plniť úlohy. Spojením všetkých štyroch národných osobitostí a predností sa nám postupne podarilo dať dohromady jednu z najlepšie fungujúcich rôt v celej základni. V lete by som mal odovzdať štafetu slovenskému veliteľovi roty,“ zveruje sa kapitán Vorschneider.

ZABUDNITE NA ZBIERANIE HÚB

Slovenskí vojaci sú ubytovaní podobne ako ostatní príslušníci roty v pohodlných a priestranných drevených

domoch. Sú veľké asi ako dve unimobunky. Každý z nich obývajú vždy štyria. Spojenie s dňom doma, na Slovensku, im okrem iného zabezpečujú televízne programy. Počínajúc TA 3 a Markízou a končiac oboma programami Slovenskej televízie a JOJ. Na základni Orol, kde je celkovo 14 národných vojenských kontingentov, sú aj dobre vybavené športoviská.

Do posilovne, alebo len tak zabehať si často zamieria aj výkonný poddôstojník kontingentu rotmajster Peter Sedlák. Pre rodáka z Piešťan je to už druhá zahraničná misia. S úsmevom hovorí, že je to asi jeho

údel rozbiehať novú misiu. Pred piatimi rokmi na Cypre a teraz v Bosne. Aj keď podľa neho sú tie podmienky v Tuzle neporovnateľne lepšie a na oveľa vyššej úrovni je aj výstroj a výbava, ktorú majú k dispozícii. Práve domec, v ktorom rotmajster Sedlák býva, sa stal akýmsi kultúrnym centrom celej jednotky. Oficiálne je ním síce Slovenský dom, tesne vedľa Českého, čo je vlastne klubovňa, ale vojaci denno-denne prichádzajú za rotmajstrom Sedlákom.

„Veľa ľudí až tu, na misii, prichádza na chuť čítaniu kníh. Tesne pred odchodom sme ich nakúpili. Tak isto aj videokazety a devédečka. Z kníh sa dosť číta Da Vinciho kód od Dana Browna, Dedičstvo bohov od Danikena, ale svojich čitateľov si našla aj Satinského Čuťoriedkareň. Z filmov letí napríklad Apokalypsa. Knihy a filmy si obmieňame s Čechmi. Takto majú vojaci väčšiu možnosť výberu. Pri doplňovaní knižnice by sme uvítali aj niektoré náučné publikácie. Medzi vojakmi by bola žiadaná napríklad príručka o digitálnej fotografii, práci na počítači, ale aj učebnice angličtiny. Chlapci si aj po tejto stránke uvedomujú, že tábor je pre nich na pol roka nový domov,“ vyratúva možnosti kultúrneho života rotmajster Sedlák, ktorý dlhé roky pôsobil v jelašavskej delostreleckej brigáde a v minulom roku sa so samohybným oddielom redислоkoval do Michaloviec.

Na behanie je na základni vyhradených dosť priestorov. Športujú najmä Škandinávci: Švédi a Fíni. Tí vo veľkom využívajú aj bicykle. Na základni, ktorá sa rozkladá neďaleko letiska na náhornej planine nad mestom Tuzla, sú aj pôvabné lesíky. Skracať si cez ne behanie, či zbierať huby sa ale neodporúča. Všade visia oznamy, že terén nie je bezpečný a môže sa tam nachádzať munícia a výbušniny...

ANGLIČTINA JE ZÁKLADOM

Náš kontingent tvoria príslušníci michalovského samohybného delostreleckého oddielu. Dôstojník pre logistiku poručík Radoslav Kušnir je so zabezpečením misie spokojný. Až na niektoré maličkosti v zabezpečení náhradných dielcov na dve Tatry 815, ktoré majú a vyhľadanie zmluvného servisu na štyri pancierové Mercedesy, im podľa jeho slov nechýba nič. V rovnakom duchu sa vyjadruje aj dôstojník pre financie a personálnu prácu poručík Martin Bača. Ten ale zdôrazňuje potrebu dobrej jazykovej prípravy. Okrem každodenného styku s Čechmi sa na základni ako dorozumievací jazyk využíva angličtina. Práve v nej bude potrebné oveľa lepšie pripraviť nadchádzajúci slovenský kontingent. Vojaci by mali zvládnuť základné výrazy, ktoré používajú pri kontrole osôb a vozidiel. Dôstojníci už musia v tomto jazyku vedieť plynule komunikovať pri každodennom zabezpečovaní života našej jednotky. „V prvých dňoch som si riadne oprášil svoje školské vedomosti. Najväčší problém bol spočiatku porozumieť. Keď som niečo nevedel, zapísal som si dané slovíčko a pozrel som si ho v slovníku. Teraz je to už lepšie. Najmä v styku s vojakmi, ktorých materským jazykom nie je angličtina. Sami vedia, že nedokonalé vyslovovanie im môže spôsobiť väčšie či menšie problémy, preto sa snažia hovoriť dôrazne a pomaly,“ konštatuje poručík Bača.

TATA

Najstarším príslušníkom slovenskej jednotky je 40-ročný vojak Michal Kmec. Doma vo Falkušovciach neďaleko Michaloviec ho čaká manželka a tri deti. Aj preto a pre jeho bohaté životné skúsenosti ho ostatní vojaci položartovne prezývajú Tata. Profesionálom je už takmer päť rokov. Dovtedy vystriedal niekoľko zamestnaní. Jazdil na rôznych vozidlách. Potom pôsobil v michalovskom ženijnom prápore. Bol už desiatnikom. Pri zmene tabuliek a plánovaných hodností dobrovoľne prijal nižšiu hodnotu, aby mohol aj naďalej zostať

v Michalovciach a nemusel ísť do vyše 360 kilometrov vzdialenej Serede.

Dvaja najmladší vojaci: Milan Obitko a Martin Rusnák, ktorí majú len 21 rokov a svojím spôsobom by mohli byť jeho synmi, oceňujú na „Tatovi“ rozvahy.

„Aj keď nastane nejaká situácia, keď si nevieme rady, či vzniká zárodok ponorkovej choroby, on nás

upokojí, obráti vec na žart a ide sa ďalej. Je dobre, že máme medzi sebou takéhoto staršieho, skúsenejšieho človeka. Najmä teraz, keď sme ďaleko od domova odkázaní sami na seba,“ poznamenáva rodák zo Záborského, vojak Martin Rusnák. Pred príchodom k michalovskému útvaru pôsobil na trenčianskom veliteľstve pozemných síl. Podmienkami v Bosne je príjemne prekvapený. Na základe reči kolegov z iných misií čakal horšie. Akurát, že dosť času trávia v službách. Ale podľa neho aspoň im čas rýchlejšie ubieha.

TRETIA MISIA

Najskúsenejším je vojak Jozef Belušák. Pôvodne auto - elektromechanik z Michaloviec bol rok v Eritrei, potom deväť mesiacov v Iraku a teraz je v Bosne. Počas misie v Iraku dobrovoľne prijal nižšiu hodnotu a z desiatnika sa stal vojakom. Má rád, keď sa niečo deje, preto po návrate do vlasti premýšľa o vstupe do radov vojenskej polície. Každá z misií mu dala niečo iné.

„Eritrea bola prvá. Získal som tam základné skúsenosti. Presúvali sme sa na veľké vzdialenosti, v rozličných podnebných pásmach od mora až po vysokohorské prostredie. Pri týchto cestách som zažil, čo je naozajstná chudoba. V Iraku som spočiatku pocítil strach. Postupne ustupoval, ale zostával veľký rešpekt. Človek si zvykol, že je naozaj potrebné dodržiavať všetky bezpečnostné predpisy a nariadenia. Nielen preto, že sú na papieri, ale najmä že môžu pomôcť

zachrániť život. Človek si v podobných situáciách veľmi rýchlo utriedi veci na skutočne dôležité a tie menej závažné. Práve tieto skúsenosti z oboch misií aj určité jazykové znalosti mi veľmi pomohli pri terajšej misii v Bosne. V mnohých oblastiach je v porovnaní s predchádzajúcimi pohodová. Ale to neznamená, že na človeka nekladie záťaž. Prakticky stále sa točíme v službách. A je v našom záujme, aby sme v nich obstáli čo najlepšie," hovorí vojak Jozef Belušák.

Vojaci držia okrem iného aj 24-hodinú hotovosť. Nedávno bol vyhlásený cvičný poplach. Vtedy nastupuje táto zásahová jednotka a zabezpečuje tzv. západnú bránu. Poplach vtedy vyhlásili Rakúšania, ktorí mali službu.

„Naši vojaci si rýchlo obliekli ochranné vesty a prilby, zobrali zbrane a rýchlo naskákali do mercedesov a vyrazili. Zaujali kruhovú obranu v priestore okolo brány. Rakúšania nám to aj stopovali, asi sme trhli nejaký rekord a potom nám to chceli ukázať na zázname z kamery. Keď sme ale prišli k dozornému, zistili, že ich kameraman nestačil zapnúť kameru...," aj takto s humorom spomína zástupca veliteľa čaty poručík Jaroslav Kriš na jednu z epizód. Aj tá vypovedá o veľmi dobrom mene, ktoré si stihli naši vojaci vybudovať počas svojho pomerne krátkeho pôsobenia na základni Orol v Tuzle.

SLEDOVANÉ MERCEDESY

Veľkú pozornosť vyvolali od začiatku aj ich pancierované mercedesy. Veď okrem Američanov na

letisku takto chránené vozidlá nemá nikto. Ich vodiči: slobodníci Štefan Gič, Martin Kolesár, Vladimír Domanič, Marián Marenčin, Michal Ďačko či Marián Mižák doposiaľ nemali skúsenosti s takýmto vozidlom.

„Musel som si privyknuť, že pravá ruka bude v oveľa menšej permanencii a ľavá noha bude úplne v pokoji. Vozidlo ma automatickú prevodovku. V prvej chvíli som akosi podvedome hľadal ľavou nohou neexistujúcu spojku, no postupne som si zvykol. Pre vodiča je to veľká pomoc. Auto je nové a dobre sa mi s ním jazdí," hovorí slobodník Gič. Jeho kolega slobodník Domanič síce sem - tam jazdil v Iraku na mercedese, ale v sanitnej úprave.

Obdobné skúsenosti z Iraku má aj slobodník Ďačko: „Je to dobré vozidlo. Len si človek musí zvyknúť na jeho väčšiu váhu. Oproti normálnemu mercedesu je ťažšie takmer o jeden a pol tony. Motor, prevodovka a brzdy sú tie isté. Uvidíme, ako dlho vydržia túto zvýšenú záťaž," poznamenáva.

Slobodník Marián Mižák zasa pripomína, že každý vodič si musel zvyknúť na trochu obmedzený výhľad. „Ochranný pancier zasahuje z boku do výhľadu vodiča i veliteľa vozu. Pred križovatkou či odbočením z cesty sa musíme trochu viac vyhnúť dopredu, poprípade, keď sa to dá, si trochu viac zájsť doprava, aby sme lepšie videli situáciu okolo vozidla. Auto je nové a dobré, len zostalo nedoriešených niekoľko maličkostí, ktoré nám strpčujú život. V medzerách medzi pancierovaním a plachtou to poriadne prefukuje. Keď je blato, tak je osádka sediaci vzadu ofrkaná od neho a v čase sucha je hneď celá kabína plná prachu. Pre každodenné používanie nie je najvhodnejšie ani uzatváranie zadnej plachty pomocou umelohmotných zipsov. Ale keď sa vychytajú tieto detské nemoci, bude to dobré vozidlo. Už dnes sme s ním pri pohybe po základni či mimo nej

stredobodom záujmu vojakov i miestnych obyvateľov," vyratáva plusy i mínusy svojho vozidla slobodník Mižák.

MÍNOMETNÁ STRELA

V jeden marcový podvečer, o devätnástej hodine, len hodinu pred ukončením služby slovenskej smeny na bráne, sa na parkovisko prirútil starší červený mercedes bez ešpezetky (to nie je v Bosne žiadna výnimka). „Prišli za mnou dvaja chlapi a pýtali sa, či môžu zájsť na parkovisko. Oznámil som to veliteľovi smeny vojakovi Michalovi Valkovi. O chvíľu vidím, že chlap otvoril kufr na aute a v rukách niesol mínometný granát. Len zamrmľal, že ho našiel, položil ho a ufujazdili preč. Rýchlo sme celú vec oznámili, zatvorili brány a vchody. Taxikárov, ktorí majú neďaleko vchodu svoje stanovisko, sme požiadali, aby opustili priestor. Zažili sme menší šok. Aj keď mnohí z nás pôsobili v ženijnom útve a vieme, čo máme v takýchto prípadoch robiť, " približuje celú udalosť vojak Pavol Ihnatko. Jeho kolega vojak Marek Mihalčo i veliteľ smeny vojak Michal Valko hovoria, že nemali istotu, či nejde o nejaký nástražný systém, ktorý môžu diaľkovo odpáliť pri prejazde vojenského vozidla zo základne. O pár minút prišla hliadka vojenskej polície a následne poľský EOD-tím. Jeho technik na mieste, pri bráne, ktoré je vytvorené práve pre uloženie takejto munície, vybral detonátor a mínometný granát zobral so sebou na likvidáciu.

Český veliteľ roty kapitán Michal Vorschneider neskôr s úsmevom poznamenal, že práve Slováci majú šťastie na takéto udalosti. „Najskôr ruský televízny štáb, teraz mínometný granát, čakám, čím ma prekvapia nabudúce."

Jozef ŽIAK

Foto **Michal BURZA**

Naturálne náležitosti vojakov

Plnou profesionalizáciou ozbrojených síl sa okrem iného zmenil spôsob naturálneho vystrojovania profesionálnych vojakov. O súčasnom systéme nás informovala pani Daša Sedláková z Úradu logistiky a služieb Ministerstva obrany SR.

V súčasnosti sú profesionálni vojaci vystrojovaní podľa NORMY I-1 a profesionálne vojačky podľa NORMY I-3, ktoré vydal Štáb logistiky GŠ OS SR. Uvádžajú sa v nich všetky vystrojovacie náležitosti, ktorými musí byť vybavený každý vojak ozbrojených síl.

UŽ NIE VÝPOŽIČKA

„V roku 2005 vyšlo Usmernenie náčelníka Štábu logistiky GŠ OS SR na zjednotenie výkladu ustanovení Výnosu MO SR zo 6. júna 2005 č. SELP/K-17/5-31, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o poskytovaní proviantných a výstrojných náležitostí, ako aj o používaní vojenskej rovnšaty a vojenských výstrojných súčiastok,“ informovala D. Sedláková. „Na základe tohto usmernenia dostal každý profesionálny vojak v danom roku do základnej výbavy aj súčiastky, ktoré predtým dostával ako výpožičku zo skladu. Išlo o poľný odev vzor 97, pracovný odev, určité lôžkoviny (spací vak, vložka do vaku, plachta) a proviantný materiál. Tieto súčiastky teda prešli do osobného vlastníctva vojakov a ostávajú im aj po ukončení ich vojenskej kariéry a odchode z ozbrojených síl. Upozorňujem ale, že prevzatie úplnej základnej výbavy potvrdil každý profesionál svojím podpisom na výstrojnom osvedčení a je povinný mať uvedenú výstroj počas celej doby výkonu služby,“ zdôraznila D. Sedláková.

Noví, nastupujúci profesionálni vojaci dostávajú

kompletný výstroj v zmysle NORMY I-1 hneď po príchode k útvaru.

OBJEDNÁVANIE

Vystrojovanie naturálnymi súčiastkami a ich kupovanie za výstrojné body sa uskutočňuje na základe objednávok. Každý profesionálny vojak dostane počas roka objednávku na rok nasledujúci. Tá obsahuje všetky súčiastky, ktoré možno zakúpiť si v sklade naturálneho odievania. Vyplní ju a odovzdá vedúcemu skladu naturálneho odievania. Ten tieto objednávky súhrnne spracuje a pošle na Veliteľstvo logistiky v Trenčíne - Spoločné centrum materiálového manažmentu, oddelenie materiálu na osobné používanie. To nasledovne vydáva ďalšie pokyny na odber materiálu z centrálnych skladov Multifunkčnej základne v Nemšovej alebo v Poprade.

V praxi sa ale často stáva, že niektorí vojaci objednávku neodovzdajú včas, prípadne ju vyplnia nedôsledne. Napriek tomu, že sa pracovníci skladov snažia vychádzať v ústrety aj týmto nedbanlivcom (ak im to však skladové zásoby dovoľujú), je potrebné uviesť si, že v takýchto prípadoch vojak na vystrojenie, resp. na nákup súčiastok v nasledujúci rok stráca nárok.

Zmena nastala pri objednávaní u vojačiek, ktoré si jednotlivé súčiastky kedysi objednávali na takzvané mieřenky. Tieto už ale neplatia a spôsob zabezpečenia si výstrojného materiálu je rovnaký ako u žien, tak aj u mužov.

„Nový systém je jednoduchší nielen pre samotné vojačky, ale je aj flexibilnejší z pohľadu zásobovania,“ uviedla D. Sedláková a dodala: „Profesionálne vojačky si tiež v sklade naturálneho odievania zakupujú všetky potrebné náležitosti. Výnimkou sú súčiastky, ktoré pre

ne nie sú zabezpečované centrálné, ako napríklad spodné prádlo, obuv a podobne. Na tieto náležitosti dostávajú vždy začiatkom kalendárneho roka určitú sumu peňazí, za ktorú si ich nakupujú v civilnom sektore. Pre rok 2006 bol tento finančný príspevok stanovený na 342,- Sk / mesiac. Toto zvýšenie ale bolo stanovené až od 1.7.2005, takže rok 2006 je trochu špecifický. A to tým, že príspevok sa musí prepočítať z dvoch súm, ktoré platili pre rok 2005. Toto zvýšenie profesionálne vojačky pocítila až v roku 2007 teda 4104,- Sk / rok.“

KUPOVANIE A ÚDRŽBA

V skladoch naturálneho odievania si teda môže vojak kupovať potrebné naturálne súčiastky až po ich objednaní a po získaní výstrojných bodov. Tie získava takpovediac spätne, teda za uplynulý odpracovaný rok. Suma bodov sa stanovuje podľa odpracovaných mesiacov od doby vstupu do ozbrojených síl. V prípade, ak profesionálny vojak odsľúžil v minulom roku celých dvanásť mesiacov, prináleží mu na rok 2006 spolu 13 074 výstrojných bodov.

V prípade premiestnenia profesionálneho vojakov k inému útvaru (do inej posádky), jeho objednávka a aj ním objednaný tovar ostáva u vystrojovacej služby, u ktorej si objednávku uplatnil. To znamená, že naturálna výstroj na nasledujúci kalendárny rok neprechádza spolu s ním, ale ostáva v „starom“ útvaru. Tu si ho tiež môže neskôr zakúpiť.

Čistenie a ošetrovanie naturálnych súčiastok si v súčasnosti rieši každý profesionál individuálne, napríklad prostredníctvom čistiarní v civilnom sektore. Z tohto dôvodu mu preto prináleží finančný príspevok vo výške 128,- Sk na mesiac. U vojačiek je tento príspevok stanovený na 126,- Sk za mesiac.

Pýtate sa ...

Na vaše otázky odpovedá JUDr. Stanislav Črep, CSc.
z Úradu právnych služieb MO SR.

► *Ako zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov rieši otázku bezúhonnosti občanov, ktorí žiadajú o prijatie do štátnej služby profesionálnych vojakov?*

- Taxatívne podmienky, ktoré občan musí spĺňať pre prijatie do štátnej služby profesionálneho vojaka sú ustanovené v § 13 ods. 1 zákona č. 346/2005 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 346/2005 Z.z.“). Medzi tieto podmienky patrí aj bezúhonnosť. Preto je služobný úrad v rámci prijímacieho konania oprávnený od občana vyžiadať preukázanie jeho bezúhonnosti a občan je povinný ho predložiť. Urobí tak predložením odpisu z registra trestov, ktorý nesmie byť starší ako tri mesiace. Zákon č. 346/2005 Z. z. tiež novým spôsobom vymedzuje bezúhonnosť. Za nesplnenie podmienky bezúhonnosti považuje okrem právoplatného odsúdenia za trestný čin aj právoplatné odsúdenie za obzvlášť závažné trestné činy alebo za trestné činy vojenské. A to aj vtedy, ak sa na občana hľadí, ako keby nebol za takýto trestný čin odsúdený. Ak odpis z registra trestov obsahuje údaje o tom, že občan bol právoplatne odsúdený za trestný čin (a jeho odsúdenie nebolo zahladené), v tomto prípade občan na účely prijímacieho konania podmienku bezúhonnosti nespĺňa. V prípade občana, ktorý bol právoplatne odsúdený za trestný čin a jeho odsúdenie bolo zahladené (prípadne u podmieneného odsúdenia súd vyslovil, že sa odsúdený osvedčil), hľadí sa potom na občana akoby nebol odsúdený. Vtedy záujemca o službu profesionálneho vojaka spĺňa podmienku bezúhonnosti. Výnimkou je ale situácia, ak bol občan právoplatne odsúdený pre obzvlášť závažný trestný čin alebo pre úmyselný trestný čin, a aj keď sa na neho hľadí akoby nebol odsúdený, podmienku bezúhonnosti nespĺňa! (§13 ods. 2 druhá veta zákona č.346/2005 Z. z.)

► *Má profesionálny vojak zaradený vo funkcii psychológa nárok na príplatok zdravotníckym pracovníkom?*

- Základ odpovede na takto formulovanú otázku je v tom, či takáto funkcia profesionálneho vojaka je alebo nie je funkciou zdravotníckeho pracovníka. Povolanie psychológa je podľa ustanovenia § 27 písm. i) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti“) zaradené do kategórie iný zdravotnícky pracovník. Zároveň treba pripomenúť, že nie každý profesionálny vojak, ktorý má ČVO 472, je automaticky zdravotníckym pracovníkom. S odvolaním

sa na ustanovenia § 145 zákona č. 346/2005 Z. z. možno poskytnúť finančný príplatok iba tomu profesionálnemu vojakovi, ktorý je zdravotníckym pracovníkom podľa zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti a vykonáva funkciu, na ktorej výkon je potrebná odborná spôsobilosť. Finančný príplatok až do výšky 30 % hodnotného platu možno takémuto vojakovi poskytnúť predovšetkým v závislosti od stupňa zodpovednosti za zdravotný stav príslušníkov OS SR alebo v závislosti od stupňa zodpovednosti za hygienický a epidemiologický stav vojenských útvarov a zariadení, alebo za organizáciu, pripravenosť a výcvik personálu vojenského zdravotníctva na plnenie úloh v zdravotne rizikových oblastiach.

Na získanie odbornej spôsobilosti pre výkon odborných pracovných činností sa podľa ustanovenia § 2 ods. 1 nariadenia vlády č. 742/2004 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania vyžaduje stanovený stupeň vzdelania v študijnom odbore a v závislosti od kategórie zdravotníckeho pracovníka. Požadovaným stupňom vzdelania a študijným odborom v kategórii iný zdravotnícky pracovník – psychológ, v zmysle Prílohy č.2 tohto nariadenia, je vysokoškolské magisterské štúdium v študijnom odbore psychológia. Profesionálnemu vojakovi zaradenému vo funkcii zdravotný pracovník - psychológ, pokiaľ spĺňa uvedené kritériá, možno poskytnúť príplatok, ktorého výška je uvedená v služobnom predpise č. 9/2005 Hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov zo dňa 31.8.2005. Právna možnosť poskytnúť príplatok až 30 % hodnotného platu vznikla zdravotníckym pracovníkom 1. septembra 2005, teda dňom nadobudnutia účinnosti zákona č. 346/2005 Z. z.

► *Je možné obdobie leteckého výcviku počas štúdia na Vojenskej leteckej akadémii M. R. Štefánika v Košiciach započítať do doby potrebnej na poskytnutie stabilizačného príspevku pilotovi?*

- Poskytovanie tohto osobitného stabilizačného príspevku bolo do zákona č. 346/2005 Z. z. navrhnuté Výborom NR SR pre obranu a bezpečnosť. Účelom poskytovania osobitného stabilizačného príspevku je

vytvoriť podmienky pre udržanie špecifickej skupiny profesionálnych vojakov – pilotov, na ktorých výcvik sa vynakladajú značné finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu. Podľa ustanovenia § 205 ods. 1 a 2 zákona č. 346/2005 Z. z. sa osobitný stabilizačný príspevok poskytuje pilotovi, ak počas trvania štátnej služby profesionálneho vojaka plnil plán letovej prípravy po dobu 15 rokov od prvého zaradenia do výcvikovej skupiny pilot. Pod pojmom pilot sa len na účely poskytovania osobitného stabilizačného príspevku rozumie profesionálny vojak zaradený do výcvikovej skupiny pilot, ak plní plán letovej prípravy. To znamená, že zákon vyžaduje súčasné splnenie všetkých uvedených podmienok, ktorými sú:

1. trvanie štátnej služby profesionálneho vojaka,
2. plnenie plánu letovej prípravy po dobu 15 rokov, ktorá sa počíta odo dňa prvého zaradenia do výcvikovej skupiny pilot,
3. zaradenie do výcvikovej skupiny pilot.

Interný predpis o lietaní (S-LET-1-1) Ministerstva obrany SR ustanovuje, že výkonným letcom je pilot, palubný letovod, palubný radista, palubný operátor, letecký pozorovateľ a palubný technik. Veliteľom osádky je pilot. Profesionálny vojak, študent počas štúdia na Vojenskej leteckej akadémii M. R. Štefánika v Košiciach bol oprávnený pilotovať lietadlo, teda lietať vo funkcii letovoda. Do výcvikovej skupiny pilot, ktorá plnila alebo plní plán letovej prípravy ale bol a aj je profesionálny vojak zaradený až po ukončení štúdia, teda až po ukončení leteckého výcviku.

Dvojstranu pripravil **Vladislav VAVRINEC**
Foto autor

Veteráni v Británii

Prezidentom Zväzu letcov slobodného Československa so sídlom v Londýne sa stal prvý raz Slovák – generálmajor v.v. Ivan Schwarz, ktorý sa narodil v Bratislave a vyrastal v Bytči.

„Nuž, nie je nás už veľa, ktorí mali tú >drzosť< ostať nažive, ale ešte stále máme pred sebou zopár dôležitých úloh,“ hovorí so sebe vlastným ironizujúcim humorom stále činnorodý pán Schwarz. Zastupuje približne dve desiatky našich bývalých letcov v Británii a približne ďalší tucet v iných štátoch sveta, pričom samozrejme je súčasne aj členom Československej obce legionárskej v Londýne, v ktorej sú bývalí vojaci všetkých odborností. Dodajme, že pred druhou svetovou vojnou vyslal otec Ivana Schwarza do Anglicka študovať. Ten sa však po vypuknutí bitky o Britániu prihlásil do letectva a iba ako 16-ročný mal za sebou ako člen posádky prvé bojové vzlety v RAF. Nebolo by to možné, keby si pred vojakmi nepridal na veku. Keď mu na to prišli, poslali ho na čas do vojenských školiaciach stredísk. No i tak do konca vojny bol vo vzduchu najmä s československou bombardovacou peruťou vyše 1200 bojových operačných hodín a spolu s ďalšími letmi sa to priblížilo štyrom tisícak hodín (na hornej fotografii je druhý zľava).

PLUSY

„Bohužiaľ, je nás už veľmi málo a jednu z našich hlavných úloh je starať sa o vojenské hroby našich

kamarátov na cintoríne v Brookwoode. Pohrebné miesta tam máme prenajaté na 999 rokov, ale ani to nie je zadarmo,“ konštatuje pán Schwarz, ktorý je dodnes podnikateľ a obchodné aktivity vyvíja vo viacerých európskych štátoch. Aj on patrí medzi tých, ktorí prišli po porážke fašizmu do oslobodeného Československa, no počas stupňujúceho sa tlaku promoskovského vedenia armády sa im ešte pred komunistickým prevratom vo februári 1948 podarilo vrátiť do Británie.

„Som veľmi rád, že 9. novembra 2003 v Bratislave konečne odhalili Pamätník účastníkom západného odboja,“ spomenie gen. Schwarz, ktorý sa do Británie vrátil už v októbri 1946, na síce oneskorený, ale predsa len pamätný deň. Zároveň dodá, ako ho teší, že novým vojenským pridelencom Slovenska vo Veľkej Británii sa stal práve generálmajor Jozef Dunaj (spolu s I. Schwarzom na fotografii vpravo hore). Ten má totiž ako bývalý veliteľ slovenského letectva veľkú zásluhu na tom, že letecká základňa v Prešove nesie meno po generálplukovníkovi Jánovi Ambrušovi, prvom česko-slovenskom veliteľovi 312. česko-slovenskej stíhacej perute Royal Air Force. No a základňu na Sliači pomenovali za Dunajovho pôsobenia po ďalšej významnej leteckej osobnosti západného odboja – mimoriadne úspešnom stíhačovi generálmajorovi Ottovi Smikovi.

„Spolupráca mojich predchodcov vo funkcii slovenských vojenských pridelencom s česko-slovenskými veteránmi bola

skutočne veľmi dobrá, preto na ňu rád nadviažem. Len mi je ľúto, že ich je už čoraz menej...“ konštatuje J. Dunaj. Jeho zástupca pplk. Vladimír Samek, ktorý v Londýne pôsobí niekoľko rokov, spomína na desiatky spoločných podujatí na veľvyslanectve, na pamätných miestach či cintorínoch. Mimochodom, kronika z týchto podujatí je už vyše desaťročia pripravovaná pre tých, ktorí raz budú sumarizovať históriu.

Samozrejme, generálmajor Schwarz rozpráva aj o pozvaniach na rôzne oslavy výročí a s nimi spojenú úctu zo strany Slovenskej republiky. Aj o tom, ako mu bol pridelený Preukaz vojenského veterána. Je tu však aj jeden háčik...

MÍNUS

Nie je všetko také ideálne, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať. „Počas druhej svetovej vojny sme bojovali pod československou zástavou a aj preto sa naše kroky nerozišli ani po rozdelení spoločného štátu,“ začína hovoriť podpredseda Zväzu letcov slobodného Československa generálmajor Mikuláš Grofčík. Tento rodák z Vikartoviec od Popradu, idealista a demokrat, sa rozhodol bojovať proti fašizmu najskôr v Poľsku, ale odtiaľ sa musel hneď vrátiť, lebo padlo skôr, ako sa stihol spojiť s bojujúcimi jednotkami. Potom za dobrodružných okolností prešiel cez Maďarsko, Juhosláviu do Turecka, Sýrie a Libanonu, aby sa cez severnú Afriku dostal brániť Francúzsko. Po jeho kapitulácii bojoval celú vojnu v Británii najmä ako špecialista na radarové systémy 312. perute.

Generálmajor Grofčík pokračuje: „O to viac nám je ľúto, že napriek zrejmej ústretoivosti bol k nám, Slovákom, zo strany slovenských orgánov v niektorých prípadoch iný prístup ako k našim kolegom zo strany českej vlády.“ O čo

ide? Odhliadnuc od odťažitejších vecí je to predovšetkým kľúčová veta zákona číslo 105 z roku 2002 o poskytnutí jednorazového finančného príspevku bývalým príslušníkom Československej armády v zahraničí a ostatným účastníkom národného boja za oslobodenie a pozostalým manželkám po nich. V tejto vete je uvedené, že príspevok môže byť poskytnutý veteránom so slovenským štátnym občianstvom a s trvalým pobytom na území SR. Česká strana požiadavku o trvalom pobyte na území ČR nemala, a tak českí veteráni žijúci aj v Británii príspevok dostali. Nuž, možno sa čudovať, že niektorí z našich považujú toto ustanovenie slovenského zákona za ďalšiu pomstu bývalých komunistických funkcionárov za to, že si dovolili ostať na Západe a nenechať sa zavrieť do Jáchymova či iných väzní? Hovoria aj o možnej slaboduchej závisť, pričom dodávajú, že zďaleka nie zo všetkých slovenských bojovníkov sa stali v zahraničí nadpriemerne materiálne zabezpečení ľudia. O to viac, že o svoju existenciu v povojnových západných štátoch museli všetci do jedného tvrdo bojovať. Ich pripomienka vyznieva tým oprávnenejšie, že príspevok mohol dosiahnuť maximálnu výšku 80 000 korún (pre vdovu polovicu), pričom sa znižoval podľa dĺžky služby v odboji. O zmiernenie tvrdosti zákona a vyplatenie príspevku požiadal Ministerstvo spravodlivosti SR, ktoré zákon vykonávalo, okrem iných aj poručík v.v. Otto Wasserberg pôvodom z Košíc. V tankovej brigáde bojoval len posledný polrok. Z príspevku by rozhodne nezbohatol. Nehľadiac na to, že české príspevky boli niekoľkokrát vyššie, išlo v tomto prípade o princíp. Bohužiaľ, z našej strany neakceptovaný, pričom možnosť požiadať o príspevok vypršala vlni v marci. A akú finančnú náročnosť by malo toto zmiernenie tvrdosti zákona pre štát? V rámci všetkých cudzích krajín nie je počet našich veteránov presne k dispozícii, ale čo sa týka Británie – tu žijú poslední piati a niekoľko vdov...

ČESKOSLOVENSKÝ DOM

Generálmajor Ivan Schwarz si vytýčil ešte jednu dôležitú úlohu. Chcel by zrekonštruovať Československý dom, ktorého kúpu v Londýne pre potreby čs. legionárov ešte počas prvej svetovej vojny iniciovali Milan Rastislav Štefánik, Tomáš Garrigue Masaryk a Edvard Beneš.

„Celé povojnové obdobie bol pre nás tento dom skvelým miestom na stretnutia, krajanské plesy a ďalšiu spolkovú činnosť, ktorá nám veľmi pomáhala v prekonávaní odlúčenia od vlasti, pri vytváraní potrebného zázemia a udržaní priateľstiev,“ spomenie M. Grofčík. I. Schwarz však dodáva, že dom, ktorý leží na peknom pozemku, už o. i. nespĺňa niektoré bezpečnostné parametre a jeho rekonštrukcia je nevyhnutná. Preto chce v polovici tohto roka iniciovať stretnutie veľvyslancov SR a ČR vo Veľkej Británii s cieľom vyžiadať od nich spoluprácu. Zámerom pritom je, aby sa tento „legionársky“ dom stal centrom života stoviek a tisícov mladých Slovákov a Čechov, ktorí dnes žijú v Londýne a okolí.

Dúfajme, že Ivanovi Schwarzovi, ale aj jeho kolegovi Mikulášovi Grofčíkovi sa tento zámer podarí naplniť. No a už len na dôvažok – obom generálmajorom pri príležitosti víťazného konca vojny prezident republiky Ivan Gašparovič udelil vlni 8. mája vojenský Rad bieleho dvojkríža III. triedy za mimoriadne zásluhy v boji proti fašizmu počas 2. svetovej vojny a za zásluhy o Slovenskú republiku.

Dvojstranu pripravil **Pavol VITKO**

Foto autor a archív I. Sch.

Svadba na druhý pohľad

Láska na prvý pohľad a svadba na druhý – to je jeden zo základných životných príbehov veterána západného odboja generálmajora Mikuláša Grofčíka. Ako to bolo?

V 312. československej peruti, ktorá lietala v zostave britského kráľovského letectva, slúžil od roku 1942. Mal na starosť prevádzku nových a prísne utajovaných radarových prístrojov vo všetkých lietadlách stíhacej perute. „Na letisko, kde sme práve pôsobili, priletel člen exilovej vlády Jan Masaryk. Po oficiálnych pokračoval tanečný večierok v hale upravenej na kultúrnu sálu. Vtedy som začul známy ženský hlas. Na tom letisku sme totiž boli už dva mesiace a ja som sa s tým príjemným hlasom zoznámil, keď som aj vo vzduchu skúšal nastavenia radarov a on mi dával pokyny z kontrolnej veže. Nuž – pozval som ju do tanca a tak sa to začalo...”

Po chvíli však Mikuláš Grofčík už musel byť pri lietadlách, pretože na druhý deň prelietali na iné letisko. Začali si písať. „Keď kamaráti videli, ako často dostávam listy, začali si so mňa utahovať, že už som v chomúte,“ usmieje sa dnes už takmer 90-ročný pán pri pohľade na fotografiu svojej manželky vo vojenskej uniforme spred vyše 60 rokov.

Keď sa vojna skončila, perut sa cez leto pripravovala na odlet do Prahy. „Na základni v Manstone sme čakali na prelet, keď mi stráž oznámila, že mám návštevu. Nečakal som nikoho. Bola to ona - Margaret. Videli sme sa druhý raz v živote. Dostala povolenie prísť sa so mnou rozlúčiť. Bola smutná. Ani ja som nebol najveselší, pretože tá láska na prvý pohľad medzi nami naozaj zahorela. Hneď som ju požiadal o ruku. Prikývla. Okamžite som začal vybavovať povolenia na sobáš u veliteľov. Ona si našla ubytovanie v meste pri základni a keď ma na druhý deň ráno na niekoľko hodín pustili za ňou, v prítomnosti dvoch mojich svedčiacich kamarátov nás na radnici zosobášili. O svadobnej noci som ale mohol niekoľko mesiacov iba snívať. Vzápätí sme totiž prelietali do Československa. Manželka za mnou priletela až v novembri 1945, pričom vo februári 1948 sme ledva stihli ujsť späť do Británie.“ No a aký je záver tohto príbehu? Pán generálmajor v.v. Mikuláš Grofčík sa pousmieje a dodá: „Ona bola vždy hrdá Angličanka a ja som dodnes ostal hrdý Slovákom, no dokázali sme to zladit' a v londýnskej štvrti Greenwich žijeme spolu dodnes.“

Bouldering

Horolezecký klub Horec pri VTJ NAO zorganizoval 2. marca 2006 pre študentov – kadetov a zamestnancov Akadémie ozbrojených síl (AOS) a Národnej akadémie obrany (NAO) „Majstrovstvá AOS v boulderingu“ za účasti 13 pretekárov. Lezecké trasy postavil Lukáš Benický z HO ZŠK Jasná Liptovský Mikuláš.

Bouldering je lezenie po skalách (balvanoch) a umelých stenách v malej výške zamerané na obtiažnosť. Cieľom pretekov na umelej stene je prekonať stanovenú trasu – boulder s presne určenými chytmi a stupami. Obvykle pretekári absolvujú najmenej päť kvalifikačných bouldrov a tri finálové. Pretekár je v každom bouldri hodnotený dosiahnutím zóny (vyznačený chyt v bouldri) resp. topu – posledný

chyt, ktorý musí uchopiť (fixovať) obidvoma rukami. O poradí rozhoduje počet dosiahnutých topov či zón a menší počet pokusov potrebných na ich dosiahnutie. Ak je tento počet rovnaký, rozhoduje čas.

MUŽI:

1. miesto: čat. Martin Urban – 3x top, 5. roč.
2. miesto: slob. Kornel Kánik – 2x zóna, 2. roč.
3. miesto: slob. Ivan Kostilník – 1x zóna, 2. roč.

ŽENY:

1. miesto: voj. Jana Kocurová
1x zóna 1. pokus, 2. roč.
2. miesto: čat. Martina Kasanová
1. zóna 3. pokus, 5. roč.
3. miesto: des. Jana Tchúrová
bez zóny, 2. roč.

Horolezecký klub „Horec“ pri VTJ NAO má v súčasnosti 23 členov. Okrem lezenia na skalách v blízkom okolí využíva aj podmienky vo Vysokých Tatrách.

„Vojensko-praktické lezenie, ktoré je zaradené do vyučovacieho procesu v rámci špeciálnej telesnej prípravy vojenských študentov-kadetov nie je lezením v zmysle horolezectva, ale prekonávaním horizontálnych a vertikálnych prekážok pomocou horolezeckých techník a horolezeckého materiálu“, dodáva Mgr. Vladimír Paulík, PhD., ktorý odborne a metodicky vedie prípravu a výcvik v lezeckých technikách a zároveň je vedúcim klubu Horec.

Alena HARAGOVÁ
Foto Vladimír Paulík

V marci bol milión

Na mimorozpočtovom účte rezortu obrany bol v začiatkom marca milión korún. Vybierané finančné prostriedky poputujú na výstavbu pamätníka obetiam havárie vojenského lietadla, ktoré havarovalo 19. januára pri maďarskej obci Hejce s našimi vojakmi vracajúcimi sa z misie KFOR v Kosove. K tejto sume by mal pribudnúť aj príspevok od OTP banky Slovensko a výťažok z predaja spomienkového DVD Posledná misia. To vydala televízia TA3 v spolupráci s ministerstvom obrany. Predáva sa za symbolických 299 Sk. Začiatkom marca na účet prispeli i zamestnanci rezortu hodinovou mzdou.

Finančné prostriedky môžu záujemcovia poslať i naďalej na samostatný mimorozpočtový účet:

číslo účtu: 7000171266/81800
variabilný symbol: 19012006
konštantný symbol 558

[Z REZORTU]

Obrana 4/2006

Záujem stredoškóľákov

Oddelenie analýz a verejnej mienky KOd KaMO realizuje pravidelné výskumy medzi stredoškóľákmi s cieľom zistiť, ako časť mladej generácie, ktorá patrí k významnému regrutačnému zdroju pre profesionálne ozbrojené sily, nazerá na vojenskú profesiu, na armádu, či pri uvažovaní o svojom budúcom povolani pripúšťajú tieto mladí ľudia aj možnosť stať sa profesionálnym vojakom a aké dôvody ich k tomu vedú.

Výskum s touto tematikou sa uskutočnil po tretíkrát v mesiacoch november - december 2005 na vzorke 1070 študentov v maturitných ročníkoch na vybraných 45 stredných školách s ich pomerným zastúpením v ôsmich krajinách Slovenska (gymnázia, stredné priemyselné a odborné školy, stredné odborné učilištia a združené stredné školy).

Je príťažlivejšie štúdium na Akadémii ozbrojených síl alebo „priamy“ „nástup“ do profesionálnej služby?

Včleniť sa do profesionálnych ozbrojených síl je možné buď cez štúdium na vojenskej vysokej škole alebo „priamo“ po skončení strednej školy nástupom do profesionálnej služby. Záujem o štúdium na AOS je o niečo vyšší ako záujem vstúpiť „niekedy“ po ukončení strednej školy do ozbrojených síl. O vojenský typ vysokoškolského štúdia prejavilo záujem približne 10 % maturantov. Nikdy o takejto možnosti neuvažovalo

približne 44 %. Záujem stať sa „niekedy“ po skončení strednej profesionálnym vojakom potvrdilo necelých 6 % opýtaných študentov. Za neprípustnú považuje túto možnosť viac ako tretina respondentov (pozri graf). Relatívne početné sú však skupiny študentov, ktorí perspektívne a za určitých okolností vstup do OS SR buď cez štúdium alebo cez regrutačné stredisko nevyklúčujú.

Podiel stredoškóľákov, ktorí nemôžu byť podľa vlastného vyjadrenia profesionálnymi vojakmi zo zdravotných dôvodov, je dlhodobšie stabilný a v súčasnosti je na úrovni 8,5 %.

Možnosť študovať na vojenskej vysokej škole pripúšťajú viac respondenti zo stredných priemyselných škôl než z gymnázií a SOU, ale ani títo jednoznačne túto alternatívu nevyklúčujú a nechávajú si ju ako „zadné vrátka“.

S možnosťou stať sa po maturite profesionálnym vojakom sa študenti z vybraných druhov škôl navštevujúcich v rámci výskumu väčšinou výraznejšie nestotožňovali. Odmietajú to hlavne študenti z gymnázií.

Dôvody, prečo sa stať profesionálnym vojakom.

Výskum medzi stredoškóľákmi v maturitných ročníkoch zisťoval aj dôvody, ktoré by ich motivovali pre vstup do ozbrojených síl. Z dôvodov, ktoré respondenti sami naformulovali, vyplýva, že o ich vstupe do armády by rozhodli hlavne tri, ktoré sú dlhodobo stabilné: lepší plat ako v civilných zamestnaniach (pre 60 % študentov), lepšie sociálne zabezpečenie po skončení aktívnej služby v ozbrojených silách (pre 50 %) a zaujímavá práca (pre 45 % opýtaných).

Z výskumu vyplynul aj zaujímavý poznatok,

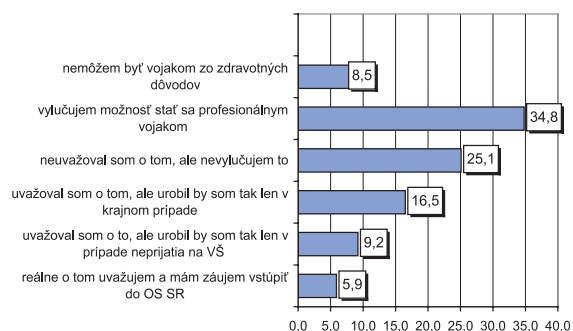
že mladá generácia si začala intenzívnejšie uvedomovať súvislosť výkonu vojenskej profesie a reálneho ohrozenia života pri nasadení do zahraničných misií. Upozornili na to stredoškóľáci pri definovaní najväčších nevýhod práce profesionálneho vojaka.

Armáda je v našej krajine potrebná a prestíž vojaka vysoká.

Aj napriek obavám, ktoré študenti asociujú s vojenskou profesiou, je potešiteľné, že naše ozbrojené sily vnímajú z mnohých aspektov pozitívne. Väčšina si myslí, že naša krajina armádu potrebuje. Priaznivý názor majú aj na prestíž povolania profesionálneho vojaka v spoločnosti, v rebríčku 16 povolani mu priradili 7. priečku za bankovým úradníkom a pred hercom a policajtom. V porovnaní s profesiou policajta je povolanie profesionálneho vojaka sympatickejšie viac ako polovici opýtaných stredoškóľákov.

PhDr. Eva POLLÁKOVÁ

Úvahy o možnosti stať sa po skončení strednej školy profesionálnym vojakom (n=1070) (v %)

Kytička ženám

Medzinárodný deň žien veliteľov posádok využili na ocenenie práce vojačiek a zamestnankyň útvarov.

V topolčianskej posádke si veliteľ ľahkej brigády brig. gen. Stanislav Petrenec pozval na slávnostné posedenie profesionálne vojačky a zamestnankyne (na snímke hore). Oceniť ich úsilie pri plnení pracovných úloh a každú obdaroval kvietkom. V Topolčanoch bolo k 8. marcu 26 profesionálnych vojačiek. Zastávajú nielen administratívne funkcie, ale i funkcie vodič, strelec, spojár, prieskumník, gulometník.

Muži z Leteckej základne Sliač generálmajora Otta Smika nezabudli na svoje kolegyně a pripravili pre ne 8. marca

zaujímavý program. Už pri vstupe do Leteckého klubu bola každá obdarovaná voňavým kvetom. Prihovor zástupcu veliteľa LZ pplk. Igora Brandaburu ženy príjemne naladil a potom si vychutnali kultúrny program, o ktorý sa postarali riaditeľka ZUŠ Sliač Alica Hancková s kolegynou Dušanou Šlukovou pôsobivým spevom a hrou na flautu a huslistu Rado Ďurčík.

Dňa 8. marca 2006 sa veliteľ Leteckej základne v Prešove plk. Miroslav Korba a náčelník štábu LZ pplk. Stanislav Hurčík stretli so všetkými profesionálnymi vojačkami a zamestnankyňami leteckej základne. Oceniť ich dôležitosť a prínos po OS SR.

npor. Gabriela ŠKVARENINOVÁ
por. Ivana ROSIČOVÁ
npor. Ľubomír FEJERČÁK

Protokol v praxi (4)

Vedieť byť na správnom mieste je dôležité za každej situácie. Miesto napravo je spoločensky čestné rovnako keď kráčame, sedíme v divadle, ako aj pri cestovaní v dopravnom prostriedku.

Ženy, osoby staršie alebo nadriadené, ale aj osoby, ktorým chceme prejaviť úctu, idú vždy po našej pravici. Pri nastupovaní do dopravného prostriedku, ale aj osobného automobilu nastupuje najskôr žena, ale pri vystupovaní je to vždy muž, tak aby mohol žene ponúknuť pomoc. Najčestnejšie miesto v automobile je vpravo vzadu, druhé vľavo vzadu. Aj pri neoficiálnych záležitostiach nechá muž ženu vybrať si vyhovujúce miesto.

Pri zostupovaní po schodoch so ženou kráča muž vždy o krok vpred, tak aby jej v prípade potreby mohol pomôcť. Pri stúpaní po schodoch so ženou idú muži o krok pozadu alebo v rovni s ňou.

V prípade, že kráčame s dáždňikom, drží otvorený dáždňik muž žene, mladší staršiemu. Pri vychádzaní z budovy za dažďa vyjde najskôr muž, otvorí dáždňik a až potom vychádza žena.

Pri vychádzaní do budovy alebo miestnosti dáva prednosť muž žene, ak vychádzame do reštaurácie so ženou, ide vopred muž, aby tým uľahčil vstup žene a zároveň našiel vhodné miesto. Za stôl si sadá prvá žena na miesto, ktoré zväži ako najvhodnejšie, vyberá si tiež prvá jedlo, avšak pitie odporúča muž, ktorý objedná pre oboch. Rovnako aj pri návšteve divadla, kina vychádza prvý muž, ktorý vyhľadá miesto a prvý vstupuje do radu čelom k sediacim, žena sedí zásadne po jeho pravej ruke s výnimkou zjavne horších miest.

Pripravil kpt. Miloš ARNOLD
príslušník oddelenia protokolu KaMO

Väzenie pre víťaza vojny

Aj pre víťaza vojny a účastníka Západného frontu Antona Petráka pripravil bývalý režim väzenie a životnú kalváriu. O jeho záslužnom a úctyhodnom protifašistickom boji sme v našom časopise už písali (OBRANA č. 13/2004). Dnes prinášame spomienky pána generála, ktorý žije v bratislavskej Petržalke na jeho povojnový osud.

Po bojoch v Británii, Francúzsku a Belgicku som sa vrátil domov v hodnosti majora s rotou, ktorá mala 2 čaty ťažkých guľometov a 2 čaty protitankových kanónov. Po dokončení vysokoškolského štúdia na vojenskej škole v Prahe som v júni v roku 1948 prevzal funkciu náčelníka štábu tankovej brigády v Žatci s pevným odhodlaním prispieť k budovaniu demokratickej Československej armády a brániť ju pred tými, ktorí sa pod kepienkou demokracie usilovali o jej totálne skomunizovanie. Krátko po víťazstve vo vojne sa totiž dostal k moci režim, v ktorom každý demokratický občan jasne poznal hrozbu vyžarujúcu z boľševickej revolúcie.

ROZKLAD MORÁLKY

Demagógia pestovaná a privedená komunistami v Československej jednotke zo Sovietskeho zväzu, ale aj niektorými komunistami zo Západu, však nedala na seba dlho čakať. Na všetky veliteľstvá boli dosadzované komunistické bunky, ktoré plnili príkazy svojich dôverníkov. Zároveň prehlasovali vybrané osoby zo západného odboja za vojensky nespôhlivé. Z funkcie odišiel statočný generál Ingr a velenie armády bolo zverené generálovi Svobodovi, ktorý bol v rukách politických pirátov, čo už za vojny podkopávali československú demokraciu. Povestné rytierske chovanie, také typické pre dôstojnícky stav, sa nadradzovalo novou normou - udavačstvom. Pomery boli veľmi neutešené. Na nás - západniarov - pluvali beztriestne v tlači aj v rozhlas. V brigáde sa mi strácali dôstojníci aj príslušníci mužstva bez môjho vedomia. Nechápal som príkaz menovite vybraných vojakov, ktorí riadne plnili svoje povinnosti, odosielať do táborov nútených prác.

Na druhej strane sa stávalo čoraz častejšie, že moji podriadení dôstojníci, členovia komunistickej strany, sa dožadovali povolenia odchodu na stranické schôdze, ktoré prebiehali v dobe, keď ich účasť bola potrebná pri výcviku. Žiadali o povolenie s pravidelnou vytrvalosťou rovnako tak, ako vytrvalo boli odmietaní. Moje naliehanie riadne vykonávať veliteľské povinnosti bez rozdielu na stranickú príslušnosť boli predmetom nespokojnosti v hláseniach môjho podriadeného, ktorý bol napojený na vojenskú kontrarozvedku.

Rozklad skomunizovanej armády pokračoval. Pikantériou pre nestraníka - dôstojníka boli napríklad aj stranické súboje dôstojníkov rôznych hodností v armáde na jednej strane a rôzneho funkčného postavenia v straníckej hierarchii na strane druhej. Napríklad činnosť veliteľa brigády veľmi spochybňoval svojou svojvoľou jeho služobne podriadený, ktorý si bol ale veľmi dobre vedomý svojou nadriadenosťou v straníckej hierarchii. Vzájomné služobné spory sa medzi nimi vyostřili natoľko, že veliteľ brigády bol nútený svojho nedisciplinovaného podriadeného pre neplnenie vojenských povinností potrestať. Pred odchodom na očakávanú kúpeľnú liečbu ma požiadal, aby som dôsledne dbal na výkon trestu a príležitostne ho informoval, čo sa medzi stranícky aktívnymi podriadenými robí. Koncom týždňa sa dostavil ku mne do kancelárie pán a predstavil sa ako predseda branno-bezpečnostného výboru v Československom parlamente. Netajil sa, že si prišiel odvieť potrestaného dôstojníka, ktorý sa počas trestu nesmel vzdialiť zo svojho bydliska. Mal vycestovať do Prahy pod zámenkou dôležitej komunistickej schôdze. Uistoval ma, že ak ho oficiálne pustím, nemusím sa obávať žiadnych služobných následkov. Upozornil som pána predsedu, že sa k takejto činnosti neznížim. Predseda si potrestaného aj tak odviezol. Ja som potom telefonicky informoval veliteľa brigády, že som si na rováž pripísal ďalšie body, ktoré urýchlila môj vyhadzov z armády.

VYHNANIE Z ARMÁDY

V nedeľu 27. februára 1949 počula moja manželka okolo piatej hodiny rannej nezvyklé zvonenie. Bola to zvláštna návšteva dvoch neznámych mužov. Nezakrýval som svoje prekvapenie, keď mi povedali, že sú od štátnej bezpečnosti. Žiadali ma, aby som ich pustil dnu na krátky rozhovor. Pri vstupe mi predložili k nahliadnutiu ich doklad. Rozhliadli sa po byte a bez toho, že by mi povedali dôvod, vyzvali ma, aby som s nimi išiel na malé vysvetlenie v nejakej služobnej záležitosti. Bránim sa som vyhlásením, že som dôstojník a patríam k tým, pre ktorých je toto povolanie ctou. Požiadal som o prítomnosť vojenskej osoby a ponúkol im telefón na zavolanie. No postupne som si uvedomil,

že každý odpor z mojej strany by bol márný...

Odviedli ma do jednej z podkrovných miestností Generálneho štábu v Prahe. Počas nekonečných vypočúvaní som bol často ťahaný do intríg, v ktorých bola štátna bezpečnosť neprekonateľná. Aj keď ma nevypočúvali, celú dobu som nesmel zavrieť oči. Občas ku mne priskočil vojenský strážny s pištoľou namierenou do tváre a s výkrikom „nespať“. Musel som nepohnute sedieť a keď som sa pokúšal vstať, opäť zaznel výkrik: „Nehýbať sa, lebo strelím“. Prepustený som bol v utorok popoludní. Napriek upozorneniu, aby som o celej veci mlčal, veliteľovi som všetko povedal.

S prekvapením som zistil, že som vypočúvaniu nebol v tých chvíľach vystavený jediný. Podozrievajúci sľediči túžiaci po úspechu v odhaľovaní reakčných „západákov“ sa aktivizovali. Začiatkom apríla 1949 som dostal v služobnej pošte list s nadpisom „Otvoriť veliteľ“. Odovzdal som mu ho so sarkazmom: „Už je to tu“. Veliteľ list otvoril a po prečítaní mi ho odovzdal. Bol naozaj určený mne. Minister obrany gen. Ludvík Svoboda mi v ňom oznámil, že dňom 15. apríla 1949 som „daný“ na dovolenku v trvaní troch mesiacov. Plat mi zachovali, ale bližšie dôvody mi neoznámili. Nariadenú dovolenku som ešte nevyčerpal, keď pred jej uplynutím som začiatkom júla dostal od ministra obrany dekrét, v ktorom mi oznamuje, že prihladnuc na to, že pre mňa z vážnych služobných dôvodov nie je použitie v mojej stavovskej dôstojníckej skupine, zbavuje ma koncom júla 1949 výkonu služby. Zároveň zastavuje výplatu mojich doterajších služobných plátov a dáva ma podľa ustanovenia § 1 vlád. nariadenia zo dňa 19. 10. 1938 na takzvanú dovolenku s čakaným. O mojom čakaní bude rozhodnuté zvláštnym výnosom. Znamenalo to v podstate odchod z uniformy.

Našiel som si miesto ako pomocný robotník v drevospracujúcom podniku v Prahe po boku manuálne pracujúceho majiteľa, ktorému bol podnik vyľastnený.

VÄZLENIE

Bol teplý podvečer 22. septembra 1949. Počúval som po návrate z práce vysielanie správ z Paríža, keď ma manželka upozornila, že pri bránke niekto zvoní. Vypol som prijímač, pretočil vlnový rozsah a išiel otvoriť

bránku. Boli to dvaja neznámi páni zo známeho oddelenia. Pýtam sa, čo ich ku mne priviedlo. „Máme u vás vykonať domovú prehliadku a to ostatné po nej.“ Keď prekuli byt, nariadili mi: „Musíte ešte ísť s nami na malé vypočutie“. No a naostatok opäť dodali: „O chvíľu sa vrátite.“

Netušil som vtedy, že to budú dva roky. Posadili ma do auta medzi seba. Auto sa preplietalo pražskými uličkami a zastavilo na známej Bartolomejskej ulici, kde bola úradovňa ministerstva vnútra a štátnej bezpečnosti.

Tam stál autobus, v ktorom sedelo do 20 osôb. Prišiel som ako posledný a sedel som na zadnom sedadle. Bezpečne som poznal niekoľkých príslušníkov mojej tankovej brigády zo Západného frontu. Auto nás priviedlo do väznice na Pankráci. Skončil som v jednej z ciel medzi piatimi osobami. Z rozprávania na cele a po preberaní môjho prípadu sme všeobecne usudzovali, že som sa žiadneho trestného činu nedopustil. Po týždni čakania som opustil väzenie v nádeji, že idem domov. No auto, ktoré ma viezlo, zastavilo pred budovou, kde bol vedľa dverí nadpis Vrchný vojenský súd v Prahe.

Prevzal ma pán s kostnatou tvárou a pendrekom v ruke. Brána celý sa zatvorila a ja som v tichu počul nezvyklé stonanie a náreky z vedľajších ciel. Po dvoch

nociach ma suchotinársky muž odviezol do ďalšej príľahlej budovy. Bez zaklopania otvoril jednu z miestností. Bol v nej muž v hodnosti rotmajstra. So slovami: Tu ho máš! zavrel dvere a odišiel. Dostal som sa medzi vyšetrovaných, od ktorých som sa dozvedel, že som bol v povestnom „domčeku“ a muž s pendrekom sa volá Suchařípa. No a tie volania sú náreky mužov, ktorým sa takto odmenili za ich statočnosť, keď odolávali intrigám, obvineniam a ponukám na kolaboráciu.

Po dvojmesačnom čakaní prišiel ku mne pán, ponúkol mi jablčko a predstavil sa ako môj obhajca. Oznamoval mi, že v najbližších dňoch mám pojednávanie. Bol som jeho prítomnosťou prekvapený, pretože od môjho odvečenia z bytu so mnou nikto nehovoril. Obhajca zalistoval v spisoch s poznámkou, že spisy mi dať k nahliadnutiu nesmie, no ani on v nich žiadne previnenie nevidí. Potom dodal: „Prekvapuje ma, že po odpykaní trestu máte byť dodaný z vojenskej väznice do pracovného tábora Mírov ako osoba, ktorá nemá kladný postoj k súčasnemu režimu.“

Žalobca na súde ma prepadol výrazmi, v ktorých nechýbala nenávisť triedneho nepriateľa. Ako doklad mojej trestnej činnosti predložil článok o bojovej činnosti letcov vo Veľkej Británii a doklad o odovzdaní

mojich vojenských povinností po odchode z armády. Dôstojník v hodnosti štábný kapitán prečítal spravodajský posudok, podľa ktorého jasne dokumentoval, kam až dospeli dôstojníci, poddajúc sa servilnosti a zrade. Rozsudok znel päť mesiacov väzenia zostreňného jedenkrát mesačne tvrdým lôžkom. Nikdy som rozsudok nedostal a nečítal.

V deň môjho odpykania trestu si ma v kancelárii väznice opäť prevzali dvaja páni v známom oblečení a odviekli ma autom do Bartolomejskej ulice. Tam som po mesačnom čakaní dostal dekrét, v ktorom som bol určený na dva roky do pracovného tábora na Mírove. Nasledujúci deň ma tam eskortovali.

MUČENIE

Hovoriť o Mírove po viac ako päťdesiatich rokoch bolo by nosením dreva do lesa, informácií o tomto tábore má už verejnosť dosť. No niekoľko slov na osvieženie pamäti azda nezaškodí.

Bol štvrtok 8. júna 1950. Teplý slnečný deň. Niekoľko z tých, pre ktorých sa našla pracovná činnosť, ťkli monotónne kladivkami. Tí, čo práve nepracovali, boli myšlienkami u svojich najdrahších alebo hovorili o neistej budúcnosti. Ďalší počítali kroky a kilometre v nekonečnom chodení sem a tam. Kápo Jozefus dostal

Vojaci ako obeť režimu

„Je dôležité, aby spomienky ľudí, ktorí na vlastných osudoch spoznali krutosť bývalého režimu, neupadli do zabudnutia a aby boli prezentované aj súčasnej mladšej generácii.“ Povedal to minister obrany Martin Fedor na seminári Vojaci postihnutí komunistickým režimom v rokoch 1948 až 1989, ktorý 24. februára zorganizovala Konfederácia politických väzňov Slovenska a ministerstvo obrany v spolupráci s nadáciou Hanns Seidl Stiftung a Ústavom pamäti národa. Martin Fedor na pôde ministerstva privítal takmer stovku členov Konfederácie politických väzňov Slovenska a ponúkol im úzku spoluprácu a pomoc v ich činnosti.

Predseda konfederácie Karol Noskovič (za predsedníckym stolom sedí vľavo) poďakoval ministrovi za ústretovosť a pripomenul, že seminár sa symbolicky koná v predvečer komunistického prevratu z roku 1948, ktorý bol známy ako „víťazný február“. K. Noskovič zdôraznil, že po tomto prevrate následný režim počas svojho trvania okrem iného vyhnal z armády ako politicky nespoľahlivých vyše 10 000 profesionálnych dôstojníkov a príporčikov. Medzi nimi boli všetci tí, čo sa nechceli podriaďovať promoskovskej stalinisticko-gottwaldovskej vláde, stovky bojovníkov zo západného frontu, ale dokonca aj nemalo účastníkov Slovenského národného povstania. Samozrejme aj tí, čo po roku 1968 nesúhlasili s okupáciou krajiny alebo niekto z ich príbuzných emigroval na Západ. Po prepustení z armády boli degradovaní, v päťdesiatych rokoch veľmi často väznení a inak šikanovaní. Armáda bola v rokoch 1948 až 1954 zneužitá aj na povolanie vyše 40 000 mladých mužov z vtedajšieho Československa do stalinistických vojenských táborov nútených pracovať ako pomocné technické prípravy.

Pavol Vítko

prikaz zhromaždiť nás na poschodí v mieste, kde mal službukonajúci dozorca k dispozícii rádiový prijímač. Aby všetci dobre počuli, bol naladený čo najhlasnejšie. V tento deň skončil totiž zinscenovaný súd s dr. Miladou Horákovou v takzvanou záškodníckom sprisahaní proti republike. Došlo k vyhláseniu rozsudku. Bolo otrasné počúvať súdny výrok, ktorý mal byť hrozbou počúvajúcim. Rovnako otrasné boli petície pracujúcich volajúcich po najvyššom treste a rezolúcie škôl, v ktorých učitelia menom detí žiadali trest smrti. Svetová verejnosť bola zhrozená správou o politickom procese, v ktorom bola popravená žena. Pre nás chovancov (tak nás v tábore volali) to mala byť hodina prevýchovy.

Zneuctený tím, čoho som bol svedkom a prostredím, v ktorom som žil, rozhodol som sa, že z tábora utečiem. Útek nebol úspešný. Strelali po mne, ale nezasiahli ma. Po privlečení do kancelárie veliteľa som bol brutálne vypočúvaný a bitý. Musel som si klaknúť medzi nohy stoličky a ruky si oprieť o ramená. Veliteľ tábora, ktorého sme poznali pod menom Oldřich Skála, mi hlavu zovrel medzi kolená. (Pritom skutočne mená dozorcov a funkcionárov tábora sme nepoznali, tie mená boli krycie alebo sme ich rozpoznávali podľa prezývok. Ten veliteľ potom pod menom Oliver Koholíček zomrel v Kanade.) Na jeden jeho bok sa postavil jeho zástupca „Mirek“, dnes žije v Mohelnici. Z druhej strany stál „Dorastenec“. Ten, ktorý po mne strelal a ktorého volali Mongol, vymyslel, že ma budú mlátiť remeňmi. No nie ich koženými časťami, ale kovovou prackou. Spoluväzni na druhý deň, keď videli moje telo pokryté otvorenými ranami a podliatinami, ma nemohli spoznať.

VÁZENIE II.

Tábor Mírov mal aj pod tlakom medzinárodnej verejnosti veľmi zlú povest. Začiatkom júla 1951 ho likvidovali. Komisia, pred ktorú som bol predvolaný, mi na moje počudovanie provokujúco povedala: „Boli ste v tábore neoprávnene. To hanebný Reicin, exponent režimu, ktorý sa dostal do nemilosti, v tábore vraj nariadil také podmienky pre život, aby u vás vyvolal nenávisť k ľudovodemokratickému režimu a aby vás mohol vo vhodnej chvíli použiť v protištátnom sprisahaní, ktoré pripravoval. Bolo to všetko absurdné. Povedali: „Preto budete prepustený a Reicin potrestaný.“ Komunisti začali požíerať jeden druhého. Tiež mi povedali, že nesmiem nič hovoriť o pobyte v tábore. „Až príde vhodná doba, budete rehabilitovaný. Akákoľvek individuálna činnosť bude však považovaná za podvracanie republiky,“ nezabudli pohroziť.

Objal som sa so ženou a dcérkou po dvoch rokoch. Nastúpil som do prideleného zamestnania ako pomocný robotník pri výrobe vaní. Pri jednej z lekárskech prehliadok takmer po roku ma doktor Haluzický, zastupujúci závodného lekára, prekvapil otázkou, od čoho mám také strašné čudné jazvy po celom chrbte. Odpovedal som mu, ako som k nim prišiel. Krútil mlčky hlavou a obidvaja sme v tichu spoločne uvažovali nad plodmi triedneho boja. On sám bol pritom lekárom, ktorý etiku svojho povolania spojoval s etikou mravnou. Tak, ako to dokázal aj so svojím bratom v Slovenskom národnom povstaní.

Po celoštátnej konferencii KSČ v roku 1956 sa začali objavovať správy o porušení socialistického zákonodarstva z obdobia takzvaného kultu osobnosti. Náznak príchodu politickej jari nám, postihnutým, dával možnosť častejšie sa stretávať. Uvažovalo sa o možnej rehabilitácii. No 11. júna 1958 ma však na

našom dvorčeku čakala ustrašená dcérka so školskou taškou v ruke. Nesmela si ju ani len odložiť doma. Vedľa nej stál pán, ktorý sa predstavil ako pracovník štátnej bezpečnosti. Oslovil ma s naliehavou výzvou, aby som s ním odišiel na rýchle vypočutie. Po viac ako polročnej samote v bratislavskom Justičnom paláci mi bol doručený 36-stránkový spis s označením Žaloba. Obsah spisu je širokej verejnosti známy ako sprisahanecké centrum Dr. Jozefa Karvaša. V ňom sa žalobca bujnou fantáziou snažil zo stretávania ľudí postihnutých socialistickou zlobou vytvoriť tajné stredisko zločincov. Bolo nás obžalovaných trinásť, z toho jedna žena. Viacerí sme sa ani len nepoznali. Za trestný čin vlezrady som ma odsúdili k odňatiu slobody na 5 rokov.

Oslovy 15. výročia ukončenia 2. svetovej vojny v máji 1960 sprevádzala amnestia, ktorá ma vyviedla z cely na desaťročné podmienené prepustenie. Zasa som dostal pridelenú manuálnu prácu. Ústav pamäti národa by mohol potvrdiť, kde a kým som bol sledovaný. Nadalej som bol permanentne držaný na smetisku spoločnosti i pod pravidelným dozom sprevádzaným výsluchmi. Nadýchnuť slobody som sa mohol až po roku 1989.

ODKAZ DNEŠKU

Vážení priatelia, sú chyby a bezprávia, ktoré sa nedajú len tak zlomiť cez koleno a hodiť za seba. Nedajú sa odškodniť peniazmi. Hrôzy vojnového fašizmu a povojnového komunizmu sú i dnes rovnako otrasné, ako boli pred viac ako šiestimi desaťročiami. Dnes už žije málo ľudí, ktorí by z týchto čias mohli podať necenzurované svedectvo osobných skúseností a poslúžiť budúcemu pokoleniu jasným obrazom o zlovôli tých, ktorých pohrobkovia sa živia nenávisťou fašistických zradcov alebo zákernou sentimentalitou komunistov. Na Slovensku dospieva generácia, ktorá nepozná útlak. Je dôležité odovzdať jej ponaučenie, že sloboda nie je samozrejmosť a zlu musíme čeliť. Preto kým vládzem, budem o tom hovoriť.

Prípravené podľa prednášky genmjr. Antona Petráka (na povojnovej fotografii si podáva ruku s prezidentom Edvardom Benešom) prednesenej na seminári Vojaci postihnutí komunistickým režimom v rokoch 1948 až 1989, ktorý bol 24. 2. 2005 na MO SR.

Redakčne upravil a skrátil **Pavol VITKO**
Foto autor a archív ap

Príslušníci čs. západných jednotiek

Príslušníci západného odboja boli pre komunistov od začiatku budovania čs. armády „tŕňom v oku“ a po prevzatí moci vo februári 1948 bolo len otázkou času, kedy, ako a v akej miere sa s touto skupinou vedenie KSČ vyrovná. V procese následných čistiek to boli práve dôstojníci čs. západných jednotiek, ktorí sa stali hlavným terčom tzv. preventívnych represívnych opatrení. Dôstojnícky zbor tejto odbojovej skupiny bol krátko po februári doslova zdecimovaný a v nasledujúcom období systematicky likvidovaný. Napriek tomu, že ešte tesne pred „Vítaným februárom“ predstavovali dôstojníci západného odboja v počte 837 osôb aspoň 6,3 % celkového počtu dôstojníckeho zboru Československej armády, potom do konca roka 1949 ich zostalo v armáde len 387, t. j. len niečo viac ako 46 % z ich predfebruárového stavu. Tento trend mal pritom trvalo klesajúcu tendenciu a začiatkom roka 1954 ich v armáde slúžilo už iba 155. Ešte horšie obstáli dôstojníci pochádzajúci z kategórie západných letcov. Po februári 1948 bola celá táto skupina, podobne ako ich spolubojovníci z radov pozemných jednotiek, označená za pre štát nespohľadlivú a po masových postihoch ich nakoniec v roku 1955 zostalo v armáde len 13, t. j. ani nie 3,8 % z ich celkového stavu spred desiatich rokov.

Alex MASKALÍK

Vojenský historický ústav Bratislava

Kosovská veliteľka

Keď sa vojaci Koloman Pusztai a Ľubomír Domaracký, obaja príslušníci prieskumnej čaty trebišovského tankového práporu dozvedeli, že v Kosove im bude veliť žena, neboli veľmi nadšení. „Prvé pocity boli dosť zmiešané. Možno aj nadriadení predpokladali, že budú nejaké problémy, ale nič také sa nedialo. Dnes by som ju už nevymenil za iného veliteľa družstva. Viacerých chlapcov svojimi skúsenosťami a znalosťami poľahky schová do vrečka,“ hovorí o svojej veliteľke počas služby na Monumente, pamätníku Bitky na Kosovom poli, Ľubomír.

Pre rotnú Renátu Durkotovú je prvá zahraničná misia veľkou výzvou. Rodáčka zo Spišskej Novej Vsi sa po maturite na gymnáziu vybrala na Považie. V Novom Meste nad Váhom absolvovala ročnú prípravnú školu, potom prešla praxou vo vojenských útvaroch v Prešove a v Michalovciach. Tam najskôr v ženijnom prápore, po jeho reorganizácii v samostatnom delostreleckom oddiele.

118 SCHODOV

„Som rada, že sme s chlapcami z môjho družstva veľmi rýchlo našli spoločnú reč. Pochopili, že keď im velí žena, to vôbec neznamená zľavy v plnení úloh. Skôr naopak. Hádám najvyčerpávajúcejšia je práve služba na Monumente. Ťaháme tu šesťdňové turnusy. Za ten čas máme štyrikrát osemhodinové služby na Monumente a štyrikrát v Obilíči. V tomto období, keď vládlo nepriaznivé počasie aj v Kosove, bola najhoršia služba priamo hore, na Monumente. Po 118 príkrych schodoch čaká vojakov služba na Oku, čiže na vrchu pamätníka. Je odtiaľ výborný výhľad po celej centrálnej kotline aj s hlavným mestom Prištinou i na okolité zasnežené kopce, ktoré Kosovo oddeľujú od Albánska a Macedónska. Takýto výhľad je však zaplatený poriadnym vetriskom a chladom. Po štyroch hodinách hore je človek vyfúkaný až – až. Preto sme museli vojakov niekedy striedať aj častejšie,“ hovorí 29-ročná Renáta o službe na pamätníku.

Podľa nej, keď je trochu lepšie počasie, na pamätníku majú stále návštevníkov. Najmä vojakov KFOR. Všetci sú zvedaví, ako vyzerá miesto, pre ktoré vzniká toľko rozporov medzi Srbmi a Albáncami. Pre jedných je to národné pútnické miesto, druhí by ho najradšej zrovnali so zemou. Tak, ako to urobili aj s príslušnými objektmi, ktoré pred časom tvorili komplex pamätníka.

ŠARIK ALADÁR 8

„Na medziposchodiach a hore na vrchole pamätníka sú tabule s nadpismi v azbuke, ktoré hovoria o histórii tohto kraja a spomínanej bitky v roku 1389. Ruština mi nerobí žiadne problémy a tak vojakom, najmä Američanom, Nemcom, Francúzom, Talianom, ale i Škandinávcom objasňujem, čo je tam v srbčine napísané,“ objasňuje rotná Durkotová, ktorá v Kosove plní vlastne aj úlohu turistickú sprievodkyne. Aj keď trochu nezvyčajnej, lebo ona i návštevníci sú v uniformách.

Slovenským vojakom robí v súčasnosti spoločnosť aj štvornohý kamarát: Šarik Aladár 8, ako znie oficiálne jeho meno na štítku. Motá sa okolo vojakov všade, kam sa pohnú. Nad jeho budúcnosťou však visí otáznik. Okolie sa doslova hemží besnými líškami. Miestne orgány už chystali ich hromadný odstrel, ale doposiaľ sa nenašli pre poľovníkov peniaze. Naším vojakom tak zostáva jediné, zamedziť styku Šarika s nakazenými štvornohými „kolegami“ spoza plotu slovenského postu.

GRANÁTY V ŽLTOM DOME

Služba na monumente je v súčasnosti celkom pokojná. Problémy boli len v čase, keď miestni Albánci vypalovali suchú trávu. Vtedy slovenská zásahová skupina musela aj dva – trikrát denne zabraňovať ohňu, aby sa nedostal do blízkosti strážneho postu.

Pre Renátu i ostatných vojakov z jej družstva je po psychickej stránke oveľa náročnejšou služba v školskom centre v Obilíči.

„Osem hodín sme na jednom mieste. Stretávame tých istých ľudí. Monitorujeme ich činnosť a dávame pozor, či sa náhodou neobjavia hľadané podozrivé osoby, ktorých popis i podobu dostávame od nadriadených orgánov KFOR. Teraz je tam pomerne pokoj. Až na udalosť z minulého týždňa, keď sa našli pod žltou budovou dva funkčné ručné granáty. Vtedy bolo v službe dosť rušno. Človek sa nevojak vrátil k spomienkam našich predchodcov v misii pred dvomi rokmi, keď

boli nepokoje medzi Albáncami a Srbmi a uvedomil si, ako málo treba, aby sa rozhorela ďalšia možná iskra požiaru. Dost ma deprimuje poznanie, že oba národy sa tak nenávidia. Aj najmenšia udalosť, ktorá by niekde v inej časti Európy skončila nanajvýš hádkou, tu hrozí prerásť v nekontrolovateľné ozbrojené násilie,“ so smútkom v hlase konštatuje matka dvoch synov: Richarda a Daniela, ktorí na mamu čakajú spolu s otcom-manželom doma v Michalovciach.

Práve preto, aby boli slovenskí vojaci dobre pripravení na zvládnutie prípadných nepokojov a násilností, absolvovalo družstvo rotnéj Durkotovej spoločný výcvik v potláčaní davu spolu s írskymi vojakmi a talianskymi karabinierni. Na rozdiel spred dvoch rokov sú dnes na takúto činnosť aj patrične vybavení a vstrojení.

Samotná Renáta si prišla do Kosova okrem iného vyskúšať si na vlastnej koži, ako je schopná zvládť záťažové situácie, keď musí niesť zodpovednosť nielen za seba, ale aj za počínanie svojich podriadených. Zatiaľ sa jej darí. Spokojnosť s činnosťou jedinej veliteľky mechanizovaného družstva v 8. slovenskom kontingente misie KFOR v Kosove neskrýval pri našej návšteve ani jeho veliteľ, podplukovník Gabriel Kerekeš. „Je spoľahlivá,“ komentoval jej vojenské aktivity.

Jozef ŽIAK
Foto Michal BURZA

POSÁDKOVÝ KLUB

BRATISLAVA

Súčasťou organizačnej štruktúry Kultúrneho a metodického centra OS SR Trenčín je Posádkový klub OS SR Bratislava. O zameraní, úlohách a poslaní klubu sme sa porozprávali s jeho vedúcou pani Antóniou Papčovou.

„História nášho osvetového zariadenia siaha až do obdobia prvej Československej republiky. Vtedy sa na bratislavskom Námestí Slobody vytvorilo takzvané Vojenské zátisť. Bolo to miesto určené ako na osvetu, tak aj na zábavu mužstva miestnej vojenskej posádky,“ objasnila A. Papčová. Prvý Posádkový klub vznikol v hlavnom meste na Miletičovej ulici v roku 1970. Odvtedy prešiel rôznymi personálnymi reorganizáciami a niekoľkokrát zmenil názov aj miesto svojho pôsobenia. Z množstva akcií, ktoré pracovníci klubu počas bohatej histórie pripravili, môžeme pripomenúť napríklad organizovanie útvárových a zväzkových kôl Armádnej súťaže umeleckej tvorivosti, letných festivalov na Štrkoveckom jazere a pod Devínskym hradom, hudobné prehliadky na Šafárikovom námestí, silvestrovské zábavy či posádkové plesy pre vojakov a ich rodinných príslušníkov. Ako spoluorganizátori vystupovali aj pri organizovaní májových vojenských prehliadok, slávnostných vojenských prisah, osláv výročí Slovenského národného povstania a mnohých ďalších akcií celoslovenského či medzinárodného charakteru. Od marca roku 2002 pôsobí toto vojenské kultúrne zariadenie pod názvom Posádkový klub OS SR Bratislava so sídlom v Hurbanových kasárňach.

POSANIE VERZUS PROBLÉMY

„Ako sa ukázalo, presťahovanie do týchto kasární nebolo najšťastnejším riešením. Klub sa etabloval v priestoroch bývalých krajčírskych dielní a skladov naturálnych súčiastok, čím sa radikálne zmenšili priestorové možnosti a znížil štandard, čo sa pochopiteľne odrazilo aj na samotnej činnosti klubu,“ konštatuje A. Papčová, ktorá je vo funkcii vedúcej od roku 2004. V súčasnosti Posádkový klub Bratislava disponuje dvomi miestnosťami, takzvanými „salónikmi“ s kapacitou 22 - 24 miest, vestibulom s 24 miestami a bufetom s kapacitou 38 miest, čo - ako ukazuje každodenná prax - pre potreby vojenskej posádky dislokovanej v hlavnom meste SR zjavne nepostačuje. Ani zďaleka totiž nedosahuje štandard podobných vojenských zariadení v hlavných mestách okolitých štátov.

„Rozkazom Veliteľa posádky nám boli v roku 2004 pridelené ďalšie priestory v Hurbanových kasárňach. Plá-

Blýska sa na lepšie časy?

S cieľom zabezpečiť požadovanú úroveň a efektivitu Posádkového klubu, kultúrneho a spoločenského využitia príslušníkov ozbrojených síl v posádke Bratislava odsúhlasil náčelník Generálneho štábu OS SR realizáciu navrhovanej výstavby a rekonštrukciu priestorov Posádkového klubu na prízemí sekcie „A“ Hurbanových kasární. Mali by sa rekonštruovať v roku 2007.

novali sme v nich vytvoriť nové klubové miestnosti hlavne pre činnosť klubov vojenských dôchodcov a nových krúžkov. Nepodarilo sa. Už vo februári nasledujúceho roku nám bola časť pridelených priestorov odobratá pre potreby regrutačného strediska,“ dopĺňa A. Papčová. Dodáva: „Práve sme zrealizovali rekonštrukciu sociálnych zariadení a kuchynky, no v budúcnosti by sa žiadala aj výmena a oprava okien, dverí, podláh, elektroinštalácie, klimatizácie a skultúrne interiérov klubu.“

Posádkový klub napriek stiesneným priestorovým možnostiam šíri kultúrne hodnoty v prospech profesionálnych vojakov a zamestnancov, ich rodinných príslušníkov, vojenských dôchodcov a veteránov, ako aj rodinných príslušníkov vojakov pôsobiacich v zahraničných operáciách.

Poskytovaný kultúrno - spoločenský servis pre efektívne trávenie voľného času sa realizuje prostredníctvom rôznych krúžkov a klubov záujmového vzdelávania. K dispozícii je servis Vojenskej osvetovej knižnice a Distribučného videostrediska. Ako sme sa od šéfky klubu dozvedeli, pre príslušníkov ozbrojených síl sa v zmysle Štatútu posádkového klubu priestory a služby spojené s uspokojovaním ich kultúrno - spoločenských potrieb poskytujú bezplatne.

Pracovníci klubu v spolupráci s veliteľstvom bratislavskej posádky, Ministerstvom obrany SR, Generálnym štábom OS SR a ostatnými vojskými útvarmi v posádke tiež kooperujú na rôznych podujatiach. Za všetky môžeme spomenúť napríklad medzinárodné festivaly vojenských hudieb, reprezentačné plesy, zabezpečovanie oficiálnych zahraničných vojenských návštev, či oslavy rôznych historických a štátnych výročí.

ČO VRAVÍ ŠTATISTIKA

„Pri PK Bratislava systematicky pracuje sedem krúžkov, v ktorých pôsobí takmer 170 členov od predškolského až po seniorský vek. Aktivitou prekytuje aj jedenásť klubov vojenských dôchodcov (KVD), ktoré majú spolu 1041 členov.

Keďže počty členov niektorých klubov prevyšujú aj dve stovky a priestorové možnosti PK neumožňujú uskutočňovať kompletne členské schôdze (pre maximálnu možnú kapacitu priestorov PK), využívajú sa priestory klubu prevažne na zasadnutia výborov jednotlivých KVD,“ objasnila A. Papčová. V priebehu minulého roku sa v priestoroch PK uskutočnilo spolu 134 rôznych spoločenských stretnutí, na ktorých sa zúčastnilo spolu 3208 priateľov klubu. Pozitívne je, že sa priestory PK začínajú využívať aj na služobné zamestnania a odborné zhromaždenia.

Vladislav VAVRINEC

Foto archív PK Bratislava

KLUBY A KRÚŽKY PÔSOBIACE POD ZÁŠTITOU PK BRATISLAVA:

- ▶ Hudobná skupina BG Time
- ▶ Salónny orchester Afrodité
- ▶ Hudobná skupina Pontoňáci
- ▶ Klub turistov
- ▶ Klub zdravotnej telesnej výchovy
- ▶ Tanečná škola A-ZET
- ▶ Klub plastických modelárov Bratislava

Kontakt:

Posádkový klub Bratislava
Kollárovo námestie č. 10
832 31 Bratislava 3
tel.: 0960 328 716, 0960 328 766

Vydretý talent

Doma aj v zahraničí ho poznajú. Už niekoľko rokov úspešne reprezentuje vojenský šport jeden z najlepších slovenských karatistov, príslušník Vojenského športového klubu Dukla Banská Bystrica - rotmajster Klaudio Farmadín.

Do povedomia športovej verejnosti sa zapísal v roku 1994 ziskom dorasteneckého titulu majstra Slovenska v športovom karate. Odvtedy sa v jeho zbierke nahromadilo niekoľko desiatok medailí a ocenení z rôznych slovenských aj medzinárodných podujatí. Len z majstrovstiev sveta a Európy ich má vyše dvadsať. Všetky si cení rovnako. Napriek nesporným úspechom hovorí: „So športovým talentom som sa nenarodil“.

Z „DREVA“ MAJSTROM

„Ku karate ma priviedol otec, ktorý je mojim trénerom už od šiestich rokov,“ zdôveril sa Klaudio. „Nemal to ale so mnou jednoduché. Športové vlohy mi chýbali. Bol som vraj totálne drevo,“ dodal s úsmevom rodák z Nitrý. Možno vďaka práve otcovej neústupčivosti a trpezlivosti sa z Klaudia stal športovec, ktorého médiá označujú za najlepšieho slovenského karatistu storočia. Napriek tomu, že z akademických majstrovstiev sveta má niekoľko žltých kovov, z tých najvýznamnejších podujatí – MS a ME v organizácii WKF (Svetovej federácie karate) sa mu doposiaľ podarilo získať vždy „iba“ bronz - na MS dvakrát, na ME päťkrát. Najčerstvejšiu bronzovú medailu si doniesol zo Svetových hier v Nemecku minulý rok.

Je dosť slovenských športovcov, ktorí dosiahli významný úspech. No málo takých – a medzi nich sa Klaudio Farmadín právom zaraďuje, ktorí dosahujú výrazné úspechy počas dlhoročnej aktívnej činnosti.

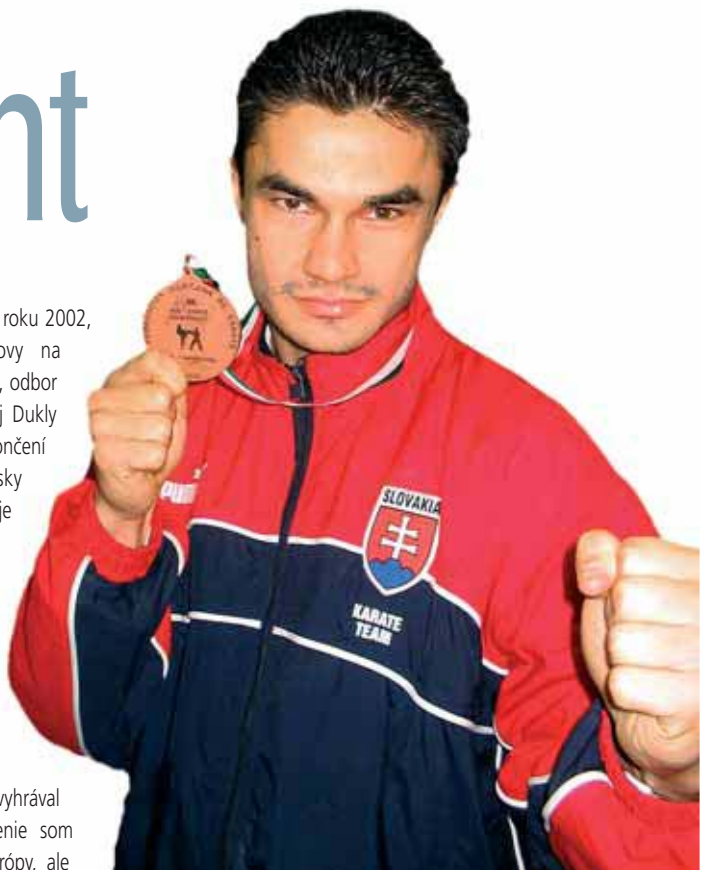
Vojenský šport úspešne reprezentuje od roku 2002, keď po vyštudovaní telesnej výchovy na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, odbor trénerstvo, nastúpil do banskobystrickej Dukly na základnú vojenskú službu. Po jej ukončení zostal v klube rok ako občiansky zamestnanec. Profesionálnym vojakom je od roku 2004.

SKLAMANIE A SATISFAKCIA

Dvadsaťsedemročný karatista berie život v zmysle filozofie „Raz si hore, raz dolu“ a nemá rád premárnené šance. Jedna taká sa ale spája práve s érou „vojenčiny“.

„Vtedy som mal obdobie, keď som vyhral jednu súťaž za druhou. Víťazné ťaženie som zamýšľal ukončiť na majstrovstvách Európy, ale v súboji s anglickým súperom urobil som v treťom kole, tri sekundy pred koncom, detskú chybu a prišiel tak o medailu. Dodnes ma to mrzí. Mal som takú výbornú formu, že som vtedy mohol byť majstrom Európy,“ zdôveril sa Klaudio. Istého zadosťučinenia sa dočkal o dva roky neskôr na MS v mexickom Monterrey. V zápase o bronzovú priečku s japonským súperom sa mu v poslednej sekunde súboja podarilo za kop do hlavy získať bodovú prevahu a vyradiť tým jedného z horúcich kandidátov na titul.

Klaudio Farmadín dosahuje úspechy aj v inej oblasti. Je trénerom prvej triedy a spolu s otcom Rudolfom trénujú vo svojom Karate klube Farmex Nitra prívržencov tohto bojového umenia od tých najmladších až po seniorov. Najčerstvejší trénerský triumf docielil v pos-

ledný februárový víkend, keď jeho zvereneц, sedemnásťročný Filip Fogada získal v Podgorici (Srbsko a Čierna Hora) titul majstra Európy v juniorskej kategórii do 60 kg.

„V súčasnosti sa plne sústredím na novembrové MS a už prebiehajúce nominačné zápasy. Prípravu mi síce sťažuje poranenie menisku kolena z novembra minulého roka, ale pevne verím, že pre slovenský vojenský šport získam ďalšie ocenenia a ešte sa mi podarí prerušiť tú svoju bronzovú sériu“, prezradil najbližšie plány Klaudio Farmadín.

Vladislav VAVRINEC

Foto archív K.F.

VIZITKA

Meno:	Klaudio Farmadín
Hodnosť a titul:	rotmajster, Mgr.
Vek:	27 rokov
Znamenie:	baran
Športový klub:	VŠK Dukla B. Bystrica
Športový vzor:	Waine Otto - viacnásobný majster sveta v karate
Životné krédo:	„Raz si hore, raz dolu“
Oblúbené jedlo:	pečená hus s lokšami
Zlá vlastnosť:	pohodlnosť
Stav:	slobodný
Kontakt:	www.farmexkarate.sk

Sviatky viery a radosti

Veľkonočné sviatky sú v prvom rade sviatky viery. Prečo práve viery? Lebo na Kalvárii, kde bol Pán Ježiš ukrižovaný, sa zdalo, že všetko v jeho živote a v živote apoštolov je prehraté. Že sa nestáva víťazom, ale porazeným. Túto myšlienku umocňoval fakt, že bol ukrižovaný ako posledný zločinec, ktorý visel medzi dvoma lotrami. Nedelné ráno bolo ránom, ktoré vialo nádej a prebudilo istotu u apoštolov a ostatných ľudí, ktorí ho poznali a z jeho smrti boli sklamaní. Ježiš vstal z mŕtvych, jeho hrob je prázdny a zjavil sa svojim najbližším ako žijúci s osláveným telom, tak by asi znela správa v našich médiách dnes.

Všimnime si, komu sa Pán Ježiš po zmŕtvychvstaní zjavil. Možno by sme čakali, že sa zjaví svojim nepriateľom ako bol predseda židovskej Veľrady Kajfáš, ktorý zinscenoval celý proces a dovolil, aby ho bili päsťou, navyše pripustil falošných svedkov. Alebo že sa zjaví Pilátovi, ktorý potvrdil výrok Veľrady, že Ježiš musí zomrieť. Podobne, aj napriek našim očakávaniám, nezjavil sa ani vojakom, ktorí ho bili a napokon ukrižovali, ale ani zástupu, ktorý bol zmanipulovaný, zabudol na všetky svedectvá, ktoré pre nich urobil a volal: „Ukrižuj ho, Ukrižuj.“

Ježiš sa v nedelňé Veľkonočné ráno zjavil a ukázal Márii Magdaléne, ženám, učeníkom. Zjavovaním sa týmto osobám ukázal, že nechce sa ani pomstiť, ani vytvárať senzácie, ani presviedčať tých, ktorí sa presviedčali nedajú. Zjavil sa len osobám, o ktorých vedel, že mu uveria. Chcel si získať takých svedkov, ktorí budú ochotní vydať svedectvo o pravde zmŕtvychvstania. Od nepriateľov to nemohol očakávať.

Veľkonočné sviatky sú zároveň sviatkami radosti aj napriek tomu, že mnohí neveriaci hlásajú, že kresťanská viera prekáža človeku radosť sa. Napr. severský básnik Ibsen tvrdil, že viera ma pôžitok zo stonania. Anatole France napísal, že viera popiera život. Nemecký filozof Nietzsche vyhlásil, že viera „preklína život“. Sv. Otec Pavol VI. vyvracia negatívne myšlienky spomínaných autorov v spise s názvom „Radujte sa v Pánovi“ a píše, z čoho sa máme vo viere radosť. Napríklad z toho, že žijeme, že sme zdraví, zo svedomitej práce, zo splnenej úlohy, z vykonanej služby, z priateľstva, zo spoločensťva, z lásky, z ušľachtilej ľudskej tváre, z umenia, zo športu, z krásnej prírody....

Na záver chcem vysloviť jedno prianie. Kiež Veľkonočné tajomstvo pomôže prebudiť v srdciach bijúcich pod zelenou a modrou uniformou vieru a životnú radosť z nej. Pekné sviatky.

Mjr. František POČUREK
Gen. vikár OS a OZ SR

Osožná spolupráca

OV SZPB má veľmi dobré kontakty s vyššími veliteľstvami v posádke Trenčín. Umocňuje ich ešte spolupráca s Klubom vojenských veteránov Zväzu vojakov SR. Všetky tri zložky (Zväz, Klub, armáda) i štátne a samosprávne orgány v posledných rokoch úspešne organizujú podujatia k významným výročiam oslobodenia našej vlasti. Pripomenuli sme si výročie Kragujevackej vzbury a sté výročie narodenia veliteľa povstaleckej armády za SNP generála Jána Goliana. Armáda v Trenčíne materiálne podporila i vydanie publikácie o pamätníkoch 2. svetovej vojny.

Darí sa plniť aj ďalší cieľ - vtahovať širšiu verejnosť do podujatí odbojárov na zachovanie odkazu SNP, na včasné reakcie na rôzne negatívne javy v spoločnosti, prejavujúce sa snahami o propagáciu neofašizmu, rasizmu, ktoré neraz ústia do trestných činov. Kolektívnym členom Klubu je aj krajská Jednota dôchodcov Slovenska, ktorá mobilizuje svojich členov k účasti na odbojárske podujatiach. Sály Domu armády, pietne miesto umučených na trenčianskej Brezine, podujatia v obciach sú čoraz viac navštevované občanmi. Teší najmä zvýšený záujem mládeže. Klub vojenských veteránov formou sponzorstva v minulých rokoch podporil aj organizáciu SZPB. Na VČS Klubu bol zvolený nový predseda. Stal sa ním plk. v. v. Ing. Pavol Racz.

Alfonz BUČKO

Z hĺbiny k tobě volám Bože

Takýto nadpis, vlastne časť žalmu 130, je na pamätnej drevenej tabuli, ktorú 1. marca pri slávnostnej svätej omši v kaplnke požehnal hlavný kaplán Armády Českej republiky podplukovník Tomáš Holub spolu s českým kaplánom 8. českého kontingentu AČR v misii KFOR v Kosove na veliteľstve MNTFC v Prištine poručíkom Petrom Němcem a vojenským kaplánom na základni v Šajkovaci plukovníkom Markom Trochanom.

Tabuľa, venovaná pamiatke 42 slovenských obetí leteckej katastrofy z 19. januára tohto roku od českých kolegov, je umiestnená napravo od oltára. Pod ňou je zoznam obetí a horiaca sviečka. Iniciátorom a zároveň autorom tohto diela je podpráporčík Milan Líbal, ktorý v základni pôsobil v roku 2004. Vtedy spolu s bývalým kaplánom česko-slovenského kontingentu nadporučíkom Jaroslavom Jordánkom dotváral celý interiér kaplnky. Na svätej omši a umiestnení pamätnej tabule sa zúčastnil aj veliteľ 8. slovenského kontingentu v misii KFOR v Kosove podplukovník Gabriel Kerekeš.

Jozef ŽIAK
Foto **Michal BURZA**

História rezonuje

Do redakcie OBRANY sme dostali ohlas, z ktorého vyberáme:

Ako bývalý politický väzeň som sa zúčastnil na seminári o väznení a prenasledovaní vojakov komunistickým režimom 24. februára v objekte MO SR, na ktorom každý účastník dostal aj časopisy „Obrana“.

Tým, že nie som najmladší – čítal som vojenské časopisy za prvej republiky a postupne aj v ďalších štátnych zariadeniach – tak som aj tieto bral so zafixovanou predtavou. Bol som však milo prekvapený. Obrana nepôsobí vojensky skostnatelo, ale opačne. Jeho pestrý obsah, aj keď odborný, vyznieva ľahko a sviežo. Gratulujem.

Na seminári odznelo niekoľko prejavov tých, ktorí vlastnými zážitkami analyzovali hĺbkovú zločinnosť protizákonného konania komunistického režimu. Sám som bol odsúdený na trest smrti – premeneného na doživotie a vo väzení bol som bez niekoľko dní 16 rokov... Prečo to píšem? Súčasná mladá generácia je plánovite odtrhnutá od histórie, čo je určite na jej škodu. Historici a osveta výchovne zanedbávajú toto drastické národné obdobie, myslím II. svetovú vojnu, Povstanie a postupne až do roku 1990.

Preto navrhujem, či by sa nedali zorganizovať neformálne stretnutia s mladými (aj keď už profesionálmi) vojakmi. Verím, že by to mohlo byť obohatením pre ich profesionálny život...

J. FABOK, Veľký Lapáš

Upresnenie

V OBRANE č. 2/2006 došlo k nedorozumeniu pri prezentovaní funkcie plukovníka Juraja VÝROSTKA. Jeho súčasná funkcia je zástupca národného vojenského predstaviteľa v SHAPE.

6 x odpovedz

- 1) Významná osobnosť starovekého obdobia Tukydidés bol:
 - a) Grécky filozof
 - b) Aténsky historik
 - c) Polynézsky cisár
- 2) Vynikajúci francúzsky generál Napoleon Bonaparte žil v rokoch:
 - a) 1769 - 1821
 - b) 1806 - 1852
 - c) 1821 - 1893
- 3) Alfred B. Nobel bol:
 - a) švédsky vedec
 - b) vynálezca parného stroja nemeckého pôvodu
 - c) francúzsky astronóm
- 4) V preklade anglické slovné spojenie „war whoop“ znamená:
 - a) prekonávanie drôtených zátarasov priskokmi
 - b) tepelná úprava pokrmu
 - c) vojenský bojový pokrik
- 5) Odborná výcviková škola pozemného vojska sídli v:
 - a) Košiciach
 - b) Martine
 - c) Banskej Bystrici
- 6) Minister obrany SR vyhlásil aj tento rok anketu Vojenský čin roka. Ide už o jej:
 - a) štvrtý ročník
 - b) siedmy ročník
 - c) deviaty ročník

Správne odpovede: 1b, 2a, 3a, 4c, 5b, 6c.

Rozhovor s nepriateľom

Vrátna dolina v pohorí Malej Fatry sa túto zimu hemžila nielen tisícami lyžiarov, ale aj desiatkami filmárov. Tvorcovia pripravovaného celovečerného filmu s názvom *Rozhovor s nepriateľom* si rozložili hlavný stan v Terchovej. Mladí slovenskí herci, mladý slovenský realizačný tím, mladí producenti a k tomu krásna slovenská príroda – to všetko sa vo februári a v marci zlievalo do desiatok filmových sekvencií. *Rozhovor s nepriateľom* vzniká na motívy novely vojnového reportéra slovenského pôvodu a zakladateľa izraelskej kinematografie Leopolda Laholu. Príbeh sa odohráva na Slovensku v posledných dňoch 2. svetovej vojny.

„Chceli sme vypovedať o tejto dobe aj v kontexte so súčasným terorizmom a agresivitou. Ako najideálnejší spôsob sme našli spojitosti 2. svetovej vojny a súčasných konfliktov vo svete. Jeden z akcentov je, že práve naša krajina prostredníctvom svojich vojakov v misiách bráni mier,“ hovorí režisér Patrik Lančarič. Producent Marek Veselický dopĺňa: „Práve Ministerstvo obrany SR nám v tomto smere vyšlo v ústrety a sme mu za to nesmierne vďační.“ Film *Rozhovor s nepriateľom* by sa po premiére na Slovensku mal objaviť aj na festivale Berlinare 2007.

Miroslav MINÁR

Foto Bernard ROŠTECKÝ

ZASMEJME SA ...

- Vieš, prečo mlieko obsahuje tuky?
- Nie.
- Aby krava nevrzgala, keď ju doja.

- Ocko, povedz mi, čo to znamená čestný titul?
- Tak to je, napríklad, keď mamka hovorí, že som hlava rodiny.

- Chlapec po prvýkrát navarí frajerke obed. Počas hlavného chodu sa frajerka pýta:
- To mäso je z konzervy, zlatko?
 - Áno, miláčik. Bol tam nadpis "Pre vášho miláčika" a vedľa toho taký chutný psík.

- Včera som bola s mužom na dražbe.
- Nehovor, a koľko si zaň dostala?

- Zhovárajú sa Fero a Mišo. Fero vraví:
- Ráno som išiel po ulici a tu zničohonič ma zasiahla plechovka rovno do hlavy.
 - A čo v nej bolo?
 - Nič.
 - A v plechovke?

- Novák, to si ty? Do pekla, ty si sa ale zmenil! Brada, brucho... Nevidel som ťa už vyše 140 rokov!
- Ja sa ale nevolám Novák!
- Tak ty si aj meno zmenil?

Nebrať spravodlivosť do vlastných rúk...

[SÚDNICA]

Omar H. sa prisťahoval na Slovensko v roku 1999, podnikal v rôznych odvetviach, darilo sa mu v jeho obchodíku predajom mobilných telefónov a napokon v roku 2004 dostal naše štátne občianstvo. Orgány vojenskej územnej správy nelenili a v roku 2005 ho povolali na výkon povinnej vojenskej služby, hoci už mal 38 rokov a pre naše ozbrojené sily, najmä z hľadiska jazykovej bariéry a žiadnej odbornosti bol nepoužiteľný. Tak ho na útvare poverovali iba sem-tam upratovacími prácami, ale väčšinu času strávil na rôznych vyšetrovaniach vo vojenskej nemocnici.

Počas výkonu vojenskej povinnej služby zveril vedenie obchodu svojmu priateľovi a v tom čase obchod vykradli traja páchatelia, ktorí boli neskôr odhalení. Škoda predstavovala 21 mobilných telefónov v celkovej hodnote vyše 100.000,- Sk. Keďže páchatelia boli známi, Omar H. si jedného z nich, Martina S., vybral, tak ako to zákon aj umožňuje a žiadal ho o náhradu celej škody. Martin S. mu síce vrátil 11 mobilných telefónov, no potom sa mu začal vyhýbať a odmietal zvyšok škody uhradiť. Dňa 22. februára 2005 v čase asi o 18.00 h Omar H. Martina S. stretol v Košiciach a opätovne ho žiadal o náhradu spôsobenej škody. Martin S. sa vyhovárал na zlú finančnú situáciu, ale Omar H. si všimol, že na ruke aj na krku má pomerne hodnotné zlaté retiazky a používa kvalitný mobilný telefón. Požiadal teda Martina S., aby mu v rámci náhrady škody odovzdal mobilný telefón a aspoň jednu zlatú retiazku z krku. Spolu odišli do obchodíku Omara H., kde mu uvedené veci Martin S. odovzdal. Následne však Martin S. po určitom čase oznámil na políciu, že Omar H. ho za použitia noža olúpil. Po následnom vyšetrovaní bol Omar H. vojenským prokurátorom obžalovaný pre trestný čin lúpeže so zbraňou podľa § 234 ods. 1, ods. 2 písm. b) Tr. zák., účinného do 31.12.2005.

Keďže však pri udalosti neboli prítomní žiadni svedkovia a stálo tu tvrdenie Omara H. proti tvrdeniu Martina S., ktorý navyše vo svojich viacerých výpovediach mal rôzne nezrovnalosti a rozpory, Vojenský obvodový súd Prešov v rámci zásady „v pochybnostiach v prospech obžalovaného“ vojaka v zále. Omara Hassana spod podanej obžaloby oslobodil.

Plk. JUDr. František KOVÁČ

Malária „strieľala“

[PRÍBEH]

Afrika je krásna, ale aj nevyspytateľná a neraz nebezpečná. Spomínam si na rok 1993, kedy bola vojna v Angole v takom štádiu, že väčšinu krajiny, vlastne obklúčených miest, bolo možné zásobovať humanitárnou pomocou len letecky. My, vojenski pozorovatelia, sme lietali s týmito zásobovacími lietadlami zväčša s potravinami, aby sme počas vykladania aspoň čosi zistili. Ale nebolo radno príliš sa vzdialiť od lietadla. Takže za veľa to nestálo. Počas letu som si vždy ľahol hore na vrecia s ryžou, dúfajúc, že pri zásahu zdola to zachytí črepiny a potom sa uvidí. OSN sa snažila byť nestranná, preto okrem obklúčených vládnych miest zásobovala aj povstalcov UNITA. Jedného dňa ma zavolali: „Ty si z východu, dohovoriš sa po rusky, máme incident, ideme vyšetrovať.“

Stalo sa toto: Na jednom letisku v rukách UNITY pri rolovaní na „stojánku“ prekvapila pred vyložením ruskú posádku An-26 strelba z guľometu. Behom chvíle sa pridali aj ostatní s Ak-47 v okolí. Lietadlo urobilo okamžite otočku a bez rolovania na koniec dráhy núdzovo odštartovalo a vrátilo sa do Luandy aj s nákladom. My, vyšetrovacia komisia, sme počítali zásahy. Keď sme napočítali okolo 200 dielok, vzdali sme to. Počítajte diery v site. Lietadlo vraj zrušili, ale bol to zárazk že nikto z posádky nebol mŕtvly, iba ranení - a lietadlo doletelo. A vysvetlenie predstaviteľov UNITY? Údajne guľometník mal maláriu, dostal práve halucinácie a zdalo sa mu, že treba strieľať. Nuž a ostatní sa pridali...

Miroslav ŠOTER

Autor výroku: Aliqhier Dante	cit. žiaW, zúfalstva	literárne listy	obyvateľ Aónie	pridu naspäť	Pomôcky: Aku, Baj, Aron, Et alá, tar	koniec (hovor.)	bohál, statkár v stred. Ázii	stvoriteľ (bibl.)	francúzsky výrobca liečiv	OBRANA	kmotor, po poWky	smelá, odvážna	pripravujú si batožinu na cestu	pod, po maňarsky
meno nórske kráľov					švédka hudobná skupina					ostrov v karibskom mori				
jedovatý plynny chemický prvok					praobyv. N. Zélandu max. výška letu liet.					uviedol rozmery zízalo (expr.)				
Autor: Vojtech KúkoW	sídlo v Nigérii	1	ul' iteW (zastar.)											
keô			les. výrob. nábytku				odborový zväz	básnický zápor príliepame		chem. zn. titánu lyžiarska vetrovka				prezent
býv. minister obrany SR							otrávné látky		vanád, poľesky let vtáka					
grécko-katolíck						2	kráľ ajú s bremenom							
OBRANA	El V okr. Trnavy popravca			Union Nations má meniny 30. 1.			spievalo (bás.) druh kozorožca				chem. zn. argónu len			
hudobník kt. cvičí so sólistami													filmový mimozemšťan	popevok
meno Chalaturjana					franský kupec, vodca Slovanov					obe, Kaina (bibl.)				
ženský časopis					poľarenie pohľadom					formálne cvičenie v karate				

Koniec pre USS Kennedy?

Pentagon žiada vyradenie lietadlovej lode USS John F. Kennedy s konvenčným pohonom. Viacerí senátori a kongresmani túto požiadavku teraz podporujú, hoci predtým boli proti. CV-67 Kennedy totiž operačne nenasadili od roku 2004 a potrebné opravy by si vyžiadali 2 až 3 miliardy dolárov. Tieto peniaze možno využiť na stavbu viacerých nových lodí, napr. pre pobrežné operácie, ktoré námorníctvo v súčasných podmienkach potrebuje viac.

Lod' CV-67 Kennedy začali stavať v roku 1964, do služby vstúpila o štyri roky neskôr. Najčastejšie operovala v Stredozemnom mori. Jej stíhačky F-14 zostrelili 4. januára 1989 dva líbyjské MiG-23. V roku 1991 z jej paluby podnikli 2895 bojových letov proti Iraku. V 90-tych rokoch však prišli škrtý peňazí na údržbu a modernizáciu a technický stav lode sa postupne zhoršoval. Teraz ju pravdepodobne čaká definitívny koniec.

Námorníctvo USA by z úsporných dôvodov veľmi rado vyradilo okrem CV-67 Kennedy ešte

jednu lietadlovú loď (CV-63 Kitty Hawk má tiež konvenčný pohon, ostatných desať nosičov má nukleárny pohon). To by sa už zrejme stretlo s príliš silným odporom priemyselnej lobby.

Dĺžka	315 metrov
Šírka letovej paluby	77 metrov
Výtlak (plný)	82 000 ton
Rýchlosť	30 uzlov (54 km/h)
Posádka	3117 námorníkov, 2480 príslušníkov letového personálu
Počet lietadiel	85

Miroslav BARIČ
Foto US Navy

Memoriál padlých

Druhý ročník streleckého Memoriálu na počesť padlých vojakov Ozbrojených síl SR v mierových a pozorovateľských misiách a vo vojenských operáciách v zahraničí sa uskutoční 1. mája 2006 v areáli vojenského útvaru v Seredi. Zúčastnia sa na ňom trojčlenné družstvá a strieľať sa bude z pištole, ktorú poskytnú organizátori. Podujatie organizuje občianske združenie UN-Veteran Slovakia v spolupráci s Oddelením vojnových veteránov a vydávania osvedčení MO SR. Záštitu nad ním má prezident a hlavný veliteľ OS SR Ivan Gašparovič.

Záujemcovia sa môžu prihlásiť na faxovom čísle 031/789 49 24 alebo tel. číslach 031/789 46 22 resp. 0903 431 680 (Dušan Ščevík, viceprezident UN-Veteran a predseda OV).

Súčasťou memoriálu bude prehliadka vojenskej techniky, fotovystava archívnych aj aktuálnych fotografií z misií a výstava insitných malieb dolnozemsých Slovákov.

(r)

Armádny magazín
v Slovenskej televízii
PROFESIONÁL
uvidíte v premiére **každý štvrtok** na
Dvojke o 19,55 h, v repríze v piatok
na **Dvojke o 9,45 h**.

Rozhlasová relácia **PLNÁ POĽNÁ**, i keď už polstoročná, je stále svieža relácia o vojakoch a nielen pre vojakov. **Každý piatok sa na vás o 21,05 h** tešia na najpočúvanejšej stanici **Rádio Slovensko** Miroslav Minár, Bernard Roštecký a Petra Repková.

Minister obrany

Martin Fedor

vyhlasuje

LITERÁRNU SÚŤAŽ

v dvoch kategóriách:
pre študentov stredných a vysokých škôl

Slovenská misia

Poslanie slovenských vojakov
v zahraničných misiách mojimi očami

- 1. cena: 30 000,-Sk
- 2. cena: 20 000,-Sk
- 3. cena: 10 000,-Sk

+ pre každého víhercu 2 lístky
na hudobný festival POHODA'06
a výcvik prežitia

Úvahu alebo esej na tému:

"Slovenská misia - poslanie slovenských vojakov
v zahraničných misiách mojimi očami"

v rozsahu 1 500 slov pošli do 30. apríla 2006

na e-mailovú adresu sutaz@mod.gov.sk

Podrobnejšie informácie na www.mosr.sk